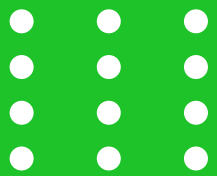

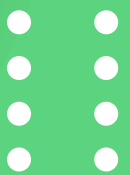
Lampang Inter-Tech College

LANNA ACADEMIC JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE

ISSN 3056-9648 (Online) Vol.1 No. 3 (September-December)

2024

Lanna Academic Journal of Social Science

ISSN: 3056-9648 (Online)

Vol. 1 No. 3 September – December 2024

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นศูนย์การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และวิทยาการสมัยใหม่ในรูปแบบการนำเสนอบทความวิจัยหรือบทความวิชาการของนักศึกษา นักวิชาการทั้งภายในและภายนอกวิทยาลัยอินเทอร์เน็ตเขตลำปาง
2. เพื่อเป็นช่องทางในการพัฒนาศักยภาพและทักษะการผลิตผลงานทางวิชาการ การค้นคว้าวิจัย รวมถึงการบริการวิชาการเผยแพร่ผลงานสู่สาธารณชน
3. เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้นักวิจัย นักวิชาการ นักเขียนอิสระ คณาจารย์ นิสิต นักศึกษา ได้เผยแพร่บทความวิชาการ และงานวิจัย
4. เพื่อเป็นแหล่งการศึกษาค้นคว้าข้อมูล แลกเปลี่ยนเรียนรู้และวิทยาการทางสังคมให้กับนิสิต นักศึกษา คณาจารย์ มหาวิทยาลัย ชุมชน ประชาชนผู้มีความสนใจ ตลอดจนหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

เจ้าของวารสาร

วิทยาลัยอินเทอร์เน็ตเขตลำปาง

กำหนดตีพิมพ์

จำนวน 3 ฉบับต่อปี	ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม – เมษายน
	ฉบับที่ 2 เดือน พฤษภาคม-สิงหาคม
	ฉบับที่ 3 เดือน กันยายน – ธันวาคม

ภาษาที่ตีพิมพ์

ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ

การพิจารณาคัดเลือกบทความ

การพิจารณาคัดเลือกบทความแต่ละบทความที่ตีพิมพ์จะได้รับพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review) จำนวน 3 ท่าน ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องเป็นบุคคลภายนอกจากหลากหลายสถาบัน และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ โดยการพิจารณาบทความจะมีรูปแบบที่ผู้ทรงคุณวุฒิที่พิจารณาบทความและผู้เขียนจะไม่ทราบข้อมูลของกันและกัน (Double-blind Peer Review)

ที่ปรึกษา

อธิการบดีวิทยาลัยอินเตอร์เทคโนโลยี

ผู้ช่วยอธิการบดีวิทยาลัยอินเตอร์เทคโนโลยี

บรรณาธิการวารสาร

รองศาสตราจารย์ ดร.บุญทวรรณ วิงวอน

กองบรรณาธิการจากหน่วยงานภายใน

1. รองศาสตราจารย์ ดร.บุญทวรรณ วิงวอน	วิทยาลัยอินเตอร์เทคโนโลยี
2. รองศาสตราจารย์ ดร.พนิตสุภา ธรรมประมวล	วิทยาลัยอินเตอร์เทคโนโลยี
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนงค์วรรณ อุปประดิษฐ์	วิทยาลัยอินเตอร์เทคโนโลยี
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิรมิต ขาวระนอง	วิทยาลัยอินเตอร์เทคโนโลยี
5. ดร.ภูมิ ศรีสุข	วิทยาลัยอินเตอร์เทคโนโลยี
6. ดร.พิมพ์ฤทธิ์ เทียงภักดิ์	วิทยาลัยอินเตอร์เทคโนโลยี

กองบรรณาธิการจากหน่วยงานภายนอก

1. รองศาสตราจารย์ ดร.ปิยะนาถ บุญมีพิพิธ	คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์
2. รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา สะสอง	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกริกไกร แก้วล้วน	คณะศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดวงพร อุ่นจิตต์	คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขจรศักดิ์ วงศ์วิราช	คณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สยาม ราชวัตร	คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนกวรรณ อุ่ทองทรัพย์	วิทยาลัยสหวิทยาการ
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
8. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาศิริ เขตปิยรัตน์	คณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
9. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พลกฤต รักจุล	วิทยาลัยน่าน
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
10. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธัมมะทินนา ศรีสุพรรณ	คณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
11. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โอโณทัย ทหาระสาร	คณะบริหารธุรกิจและการจัดการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
12. ดร.ปิติภาคย์ ปันรอด	ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพศึกษาคณะเหนือ

สารบัญ

	หน้า
แนวคิดวิธีการเรียนรู้ผ่านมนุษย์สมัยเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองนิเวศศาสตร์ในระบบโรงเรียนไทย ณัฐภัทร จักรคำ, ชรินทร์ มั่งคั่ง และ วรินทร์ สิริพงษ์ณภัทร	1
ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร อัศวิน สุขประเสริฐ; ฐิติพัฒน์ หิรัญนิธำรง	16
การศึกษารูปแบบของคู่มือปฏิบัติงานและประสิทธิภาพการทำงานของนักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ วิทยาลัยน่าน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ พลกฤต รักจุล; สุตารัตน์ สุขเรือนทอง	30
แนวทางการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนวัดยอดพระพิมลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานนทบุรีเขต 2 วราพร รอดแก้ว	43
ส่วนประสมทางการตลาดบริการที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการของลูกค้าจากร้านเสริมสวย ในจังหวัดเพชรบุรี ธนัทเมศร์ วัชรพิบูลวงศ์; ชัชชญา สุตสวาท, ประภาทิพย์ จันทร์มาก, พัชรภา บุญประเสริฐ, พิชญานิน กลิ่นนิรัน, วรณลณี เอี่ยมสะอาด, คณาเชษฐ์ ศรีพนมวัลย์	54
การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 1 อัจฉราภรณ์ อุไรโชติ; ฐิติพัฒน์ หิรัญนิธำรง	75

แนวคิดวิธีการเรียนรู้มานุษยสมัยเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองนิเวศศาสตร์
ในระบบโรงเรียนไทย
Anthropocene Learning Approach to Promote Ecological Citizenship
in Thai School System

ณัฐภัทร จักรคำ¹, ชรินทร์ มั่งคั่ง^{2*} และ วรินทร์ สิริพงษ์ณภัทร³
Nattapat Jakkam¹, Charin MangKhang^{2*} and Varintorn Siripongnapat³

¹²³คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประเทศไทย

¹²³Faculty of Education, Chiang Mai University, Thailand.

*Corresponding Author: charin.mangkhang@cmu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาบทบาทการเรียนการสอนที่ส่งเสริมสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนมัธยมศึกษา 2) เพื่อศึกษารูปแบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองนิเวศศาสตร์ 3) เพื่อเสนอแนวคิดวิธีการมานุษยสมัยที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองนิเวศศาสตร์สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ครูประจำรายวิชาสังคมศึกษา จำนวน 3 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาจำนวน 29 คน โดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) แบบวิเคราะห์เอกสาร 2) แบบสัมภาษณ์ 3) แบบบันทึกภาคสนาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการจัดหมวดหมู่และวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) บทบาทครูผู้สอนที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองนิเวศศาสตร์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการในการสอน 2) กิจกรรมเสริมหลักสูตรในโรงเรียนยังส่งเสริมความเป็นพลเมืองนิเวศศาสตร์ค่อนข้างน้อย 3) แนวทางส่งเสริมพลเมืองนิเวศศาสตร์ โดยใช้แนวคิดพัฒนาคน เพราะการสอนให้ผู้เรียนเข้าใจถึงความเชื่อมโยงระหว่างมนุษย์ ธรรมชาติและสังคม ช่วยให้เอกบุคคลเห็นถึงความสำคัญของการรักษาสสมดุลระหว่างการใช้ทรัพยากรธรรมชาติกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ส่วนสถานที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเป็นพลเมืองนิเวศศาสตร์ เพราะการสร้างสภาพแวดล้อมที่แสดงให้เห็นถึงการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน เช่น ชุมชนเกษตรอินทรีย์หรือกลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติ ดังนั้น การพัฒนาคนและสถานที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความเป็นพลเมืองนิเวศศาสตร์ เพราะช่วยให้พวกเขาเรียนรู้และปฏิบัติจริงในเรื่องสิ่งแวดล้อม สร้างความเชื่อมโยงกับธรรมชาติและปลูกฝังพฤติกรรมที่ยั่งยืนซึ่งมีผลต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในระยะยาว

คำสำคัญ: พลเมืองนิเวศศาสตร์, มานุษยสมัย, วิธีการการเรียนรู้มานุษยสมัย, ระบบโรงเรียนไทย

ABSTRACT

This research article aims 1) to study the role of teaching and learning that promotes the environment in secondary schools, 2) to study teaching models that promote ecological citizenship, and 3) to propose humanistic approaches that support ecological citizenship for high school students.

This is a qualitative study with key informants consisting of 3 social studies teachers and 29 secondary school students, selected through purposive sampling. The research tools include 1) document analysis, 2) interviews, and 3) field notes. Data was analyzed through categorization and content analysis. The research findings were as follows: 1) the role of teachers in promoting ecological citizenship was through the use of an integrated learning process in teaching, 2) extracurricular activities in schools still promote ecological citizenship to a limited extent, and 3) guidelines to promote ecological citizenship were based on the concept of human development. Teaching students to understand the connection between humans, nature, and society helps individuals recognize the importance of maintaining a balance between using natural resources and economic and social development. Regarding places, ecological citizenship was promoted by creating environments that demonstrate sustainable resource management, such as organic farming communities or conservation groups. Therefore, the development of both people and places encourages ecological citizenship because it helps students learn and practice environmental issues, create connections with nature, and foster sustainable behaviors that have long-term impacts on ecological conservation.

Keywords: Ecology Citizenship, Anthropocene, Anthropocene Learning Approach, Thai School system

บทนำ

สภาวะโลกปัจจุบันการศึกษามักจะถูกผลักเข้าสู่ระบบทุนนิยม เพื่อตอบสนองกลไกทางเศรษฐกิจมากกว่าในอดีตโดยเฉพาะสังคมเมือง แต่ในขณะเดียวกันสิ่งแวดล้อมกลับถูกผลักออกจากปัจจัยหลักทางการเรียนรู้ของผู้คน ทำให้หลายทศวรรษที่ผ่านมาผู้คนไม่ได้เข้าใจสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติเท่าที่ควร การเปลี่ยนแปลงทางสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นทั่วโลกได้สร้างความท้าทายอย่างมากต่อสังคมมนุษย์ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ และการเสื่อมสภาพของทรัพยากรธรรมชาติ ในยุคสมัยที่กิจกรรมของมนุษย์ทำให้ระบบนิเวศเสียสมดุลและส่งผลกระทบต่อสุขภาพของมนุษย์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ (ปาณิส โพธิ์ศรีวังชัย, 2564) เป็นผลลัพธ์ที่ชัดเจนจากกิจกรรมของมนุษย์ในยุคที่เรียกกันว่า “มานุษยสมัย”(Anthropocene) ซึ่งเป็นยุคที่มนุษย์มีอิทธิพลอย่างมากต่อระบบนิเวศโลก ความตระหนักรู้ในความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมในฐานะพลเมืองของโลกเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในยุคนี้ และแนวคิดของ “พลเมืองนิเวศศาสตร์” (Ecological Citizenship) ได้กลายเป็นหัวใจสำคัญในการเผชิญกับความท้าทายเหล่านี้ที่จะแก้ไขปัญหาเพื่อสู่ความยั่งยืนในที่สุด สิ่งแรกที่เป็นพื้นที่ในการปลูกฝังนั้นก็คือผู้เรียนที่สามารถพัฒนาและสร้างความเข้าใจในสังคม เพื่อให้พลเมืองนิเวศศาสตร์มุ่งเน้นไปที่การรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมในระดับท้องถิ่นและระดับโลก โดยพลเมืองต้องตระหนักถึงผลกระทบของการกระทำของตนเองและมีส่วนร่วมในการรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน การศึกษาในโรงเรียนจึงมีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังแนวคิดนี้ให้กับนักเรียน การสร้างพลเมืองที่มีสำนึกนิเวศศาสตร์จึงเป็นความท้าทายสำคัญที่ระบบการศึกษาต้องตอบสนอง

สำหรับบริบทของประเทศไทย หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานในกลุ่มสาระภูมิศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560) ทั้งนี้สภาพปัญหาปัจจุบันการสอนภูมิศาสตร์ในโรงเรียนทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา โดยส่วนมากยังจัดการเรียนรู้ที่ยึดติดเนื้อหาสาระความรู้จากหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานสังคมศึกษาจากสำนักพิมพ์ต่าง ๆ เป็นหลัก อีกทั้งครูสอนยังไม่มียุทธศาสตร์ความรู้เกี่ยวกับตัวอย่างเพื่อใช้ประกอบการทำความเข้าใจให้นักเรียนเกิดการรู้เรื่องภูมิศาสตร์

(Geo - literacy) กรณีตัวอย่างการใช้ Geo - literacy ในการอธิบายปรากฏการณ์ที่ใกล้ตัวนักเรียนและให้มีความหลากหลายของสาขาวิชาทางสังคมศาสตร์ในประเทศไทยก็ยังมีน้อยมาก หากมีการศึกษาและรวบรวมให้เป็นองค์ความรู้ขึ้นเพื่อให้ครูนำไปใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้แก่ผู้เรียนจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการรู้ภูมิศาสตร์ (Geo - literacy) ที่สามารถนำไปใช้ทำความเข้าใจกับสถานการณ์ได้หลากหลายและหลายแง่มุมสถานการณ์ สามารถตัดสินใจแก้ไขปัญหาเลือกวิธีการจัดการชีวิตตนเอง ชุมชน สังคมประเทศชาติได้ (วรวิทย์ สุขสถิตย์ และคณะ, 2565) แสดงให้เห็นว่า การสอนสังคมศึกษาในปัจจุบันยังต้องการวิธีการสอนรูปแบบใหม่ ๆ เพื่อให้เกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อสังคม ซึ่งเป็นกรอบแนวคิดที่เน้นถึงการอยู่ร่วมกันของมนุษย์และธรรมชาติ การส่งเสริมการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ทั้งยังการสร้างความเป็นพลเมืองนิเวศศาสตร์ การนำวิธีการนี้มาประยุกต์ใช้ในโรงเรียนไม่เพียงแต่ช่วยให้นักเรียนเข้าใจถึงบทบาทของตนเองในฐานะผู้มีส่วนร่วมต่อการเปลี่ยนแปลงทางสิ่งแวดล้อม แต่ยังช่วยสร้างพื้นฐานในการแก้ไขปัญหาและการดำเนินชีวิตอย่างยั่งยืนทั้งนี้ เพื่อเตรียมนักเรียนให้มีความพร้อมในการเผชิญกับความท้าทายทางสิ่งแวดล้อมในยุคปัจจุบันและอนาคต

มานุษยสมัย (Anthropocene) เป็นแนวคิดนี้เชื่อมโยงกับการเปลี่ยนแปลงทางสิ่งแวดล้อม เช่น การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ และการปนเปื้อนในระบอบนิเวศ การนำมานุษยสมัยมาใช้ในบริบทการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีแนวคิดเชิงนิเวศศาสตร์มีประโยชน์อย่างมากในการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความเชื่อมโยงระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ และกระตุ้นให้เกิดการตัดสินใจที่รับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมในอนาคต (Steffen et al., 2011) เมื่อผู้เรียนได้รับการปลูกฝังแนวคิดเชิงนิเวศศาสตร์ในบริบทของมานุษยสมัย ย่อมสามารถวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันอย่างเป็นระบบ โดยใช้ความรู้เกี่ยวกับผลกระทบของกิจกรรมมนุษย์ต่อโลก ซึ่งนำไปสู่การคิดเชิงวิพากษ์และการสร้างแนวทางแก้ปัญหาที่มีความยั่งยืน นอกจากนี้ การศึกษาในลักษณะนี้ยังส่งเสริมการเรียนรู้แบบสหวิทยาการที่รวมความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์และจริยศาสตร์เข้าด้วยกัน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองโลกที่มีความรับผิดชอบ (Rockström et al., 2009).

มานุษยสมัยในบริบทของการศึกษา เพื่อการพัฒนาคนให้เป็นผู้มีความคิดเชิงนิเวศศาสตร์ สามารถช่วยให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันได้อย่างเป็นระบบ เนื่องจากมานุษยสมัยเป็นการกระทำของมนุษย์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน เกิดเป็นย่อม ๆ ตลอดเวลานับตั้งแต่เกิดการใช้ทรัพยากรบนโลก อย่างต่อเนื่องจนแปรสภาพกลายเป็นลักษณะทางธรรมชาติ การใช้มานุษยสมัยควรมีการบูรณาการกันเพื่อจัดการศึกษาสอดคล้องกับตรงใจ หุตางกูร (2564) กล่าวว่าในยุคสมัยแห่งปัญหาสิ่งแวดล้อมโลกอันเกิดจากกิจกรรมมนุษย์ จึงควรบูรณาการองค์ความรู้ของสิ่งแวดล้อมสำหรับทุกศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมของโลก ด้วยการประยุกต์ใช้เชิงระบบและติดตามตรวจสอบเชิงบูรณาการข้ามศาสตร์ โดยผสมเข้ากับพลเมืองนิเวศศาสตร์ เพื่อเสริมความมั่นคงเชิงโครงสร้างทางระบบคิดทางสังคมที่เกิดการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้กิจกรรมเสริมหลักสูตรยังมีบทบาทน้อยในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองนิเวศศาสตร์ และยังขาดการศึกษาว่าจะสามารถบูรณาการแนวคิดมานุษยสมัยเข้ากับหลักสูตรการเรียนการสอนอย่างไรให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด (Crutzen, & Stoermer, 2000) งานวิจัยที่ผ่านมาได้มีการมุ่งเน้นบทบาทของครูและนักเรียน แต่ยังไม่ได้ศึกษาอย่างครอบคลุมถึงบทบาทของผู้ปกครอง ชุมชน หรือองค์กรที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมแนวคิดนี้ในระบบโรงเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2564)

การส่งเสริมความเป็นพลเมืองนิเวศศาสตร์ (Ecological Citizenship) มีความสำคัญอย่างยิ่งในหลายมิติ เนื่องจากความเป็นพลเมืองนิเวศศาสตร์เป็นการตระหนักถึงบทบาทและความรับผิดชอบต่อแต่ละบุคคลในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน พลเมืองนิเวศศาสตร์มีความเข้าใจถึงความเชื่อมโยงระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ จึงสามารถปฏิบัติและส่งเสริมพฤติกรรมที่ลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การลดการใช้ทรัพยากร การลดขยะและการอนุรักษ์ธรรมชาติ รวมถึงการสร้างจิตสำนึกให้คนในสังคมเห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อมช่วยลดการเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสนับสนุนการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน ซึ่งการส่งเสริมความเป็นพลเมืองนิเวศศาสตร์มีความสำคัญ

เพราะช่วยสร้างสังคมที่ใส่ใจต่อธรรมชาติและทรัพยากรโลก ช่วยลดผลกระทบจากวิกฤตสิ่งแวดล้อม และสนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืนในทุกมิติ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคมหรือสิ่งแวดล้อม สรุปได้ว่าการส่งเสริมความเป็นพลเมืองนิเวศศาสตร์ การศึกษาในยุคนาุษสมัยควรเน้นการปลูกฝังจิตสำนึกในความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม โดยการสอนให้เข้าใจถึงผลกระทบของการกระทำส่วนบุคคลและความสำคัญของการทำงานร่วมกันในชุมชนเพื่อแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมและส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างความตระหนักรู้และความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมในชีวิตประจำวัน ความตระหนักและความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมในการปกป้องและรักษาสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดความยั่งยืนทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับโลก ด้วยเหตุนี้จึงมีการศึกษาในประเด็นทางด้านการส่งเสริมความเป็นพลเมืองนิเวศศาสตร์ตามกระบวนการเรียนรู้มานุษยสมัยในระบบโรงเรียนไทย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทครูผู้สอนในการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา
2. เพื่อศึกษารูปแบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองนิเวศศาสตร์สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา
3. เพื่อเสนอแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองนิเวศศาสตร์ตามกระบวนการเรียนรู้มานุษยสมัยสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร หนังสือ งานวิจัย และบทความต่าง ๆ โดยมีแนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินการวิจัยทั้ง 3 แนวคิด ดังนี้

1. มานุษยสมัย (Anthropocene)

ยุคนี้ คือ ยุคที่มนุษย์มีอำนาจเป็นใหญ่เหนือธรรมชาติ กล่าวได้ว่ามนุษย์เป็นตัวแปรสำคัญเพื่อเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมในธรรมชาติ เกิดการแลกเปลี่ยนกันในมนุษย์และธรรมชาติ โดยมนุษย์มีอำนาจเหนือกระบวนการชีวภาพ ภายภาพ และธรณีภาค โดยอาจส่งผลให้เกิดปัญหาในหลาย ๆ ด้าน ที่เน้นโลกทุนนิยม จนอาจจะเรียกว่ายุคทุนเป็นใหญ่ (Capital Holocene) ฉะนั้น จึงควรศึกษารูปแบบการปกครองและการเมืองเพื่อหาทางแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมและสร้างความยั่งยืนให้แก่ธรรมชาติในยุคที่มนุษย์เป็นใหญ่ (Carver-Thomas, & Darling-Hammond, 2019) มนุษย์ควรกลายเป็นผู้รักษามากกว่า เพราะมนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของระบบธรรมชาติ แม้ว่ามนุษย์ได้สร้างความเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติ การที่มนุษย์เป็นใหญ่คือการสะดุดตลง (Rupture) ของธรรมชาติในโลก มนุษย์ใช้อำนาจเหนือธรรมชาติเท่ากับการทำลายธรรมชาติ และเพิ่มอำนาจให้กับมนุษย์เอง มนุษย์ควรอยู่ร่วมกับสิ่งที่ไม่ใช่มนุษย์ สิ่งมีชีวิตที่สร้างขึ้นใหม่และเทคโนโลยีสมัยใหม่ และควรมีการกำหนดขอบเขตความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติขึ้นมาใหม่ ซึ่งกำหนดให้มนุษย์ใกล้ชิดกับธรรมชาติ วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม

ซึ่งแนวคิดของ Crutzen and Stoermer (2000) เป็นผู้เรียกยุคนี้ว่ายุคมนุษย์เป็นใหญ่เพราะในปี ค.ศ. 2000 เพราะมนุษย์ได้ขับเคลื่อนโลกให้ออกจากยุค Holocene ด้วยความรู้ทางวิทยาศาสตร์ก่อให้เกิดปัญหาการเปลี่ยนแปลงของบรรยากาศ การสูญพันธุ์ของสัตว์และพืช การเปลี่ยนแปลงทางธรณีวิทยา และวงจรชีวธรณีและเคมี การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้เกินขอบเขตของโลกไปแล้ว แต่มนุษย์ก็มีความรู้ความสามารถในการชักนำธรรมชาติไปในทิศทางที่ถูกต้องและยั่งยืนได้ เช่น วิศวกรรมธรณี (Geo-engineering) เพื่อให้โลกกลับคืนสู่สภาพปกติ (Hickmann, et al., 2019) มานุษยสมัย (Anthropocene) เป็นยุคทางธรณีวิทยาที่มีการเสนอชื่อขึ้นมาเพื่ออธิบายถึงผลกระทบที่ลึกซึ้งและยั่งยืนของกิจกรรมมนุษย์ที่มีต่อระบบของโลก เช่น การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ และการเปลี่ยนแปลงระบบนิเวศ คำนี้แสดงให้เห็นถึงบทบาทของมนุษย์ในฐานะพลังทางธรณีวิทยาที่มีอิทธิพลสูง

ซึ่งเปลี่ยนแปลงกระบวนการต่าง ๆ บนโลกอย่างรากฐาน แม้ว่าจะยังไม่ได้รับการยอมรับอย่างเป็นทางการจากหน่วยงานทางธรณีวิทยา แต่แนวคิดนี้ได้กลายเป็นกรอบสำคัญในการทำความเข้าใจบทบาทของมนุษย์ในการกำหนดอนาคตของโลก และในการจัดการกับความท้าทายทางสังคม การเมือง และจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสิ่งแวดล้อม (Oxford Research Encyclopedia, 2022)

นักวิชาการระบุว่ามีมนุษย์สมัย (Anthropocene) ไม่เพียงสะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ แต่ยังรวมถึงเรื่องเล่าทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ซึ่งครอบคลุมมุมมองที่หลากหลาย ตั้งแต่แนวคิดด้านอีโคโมเดิร์นนิสม์ (eco-modernism) ไปจนถึงการวิพากษ์วิจารณ์ความไม่เท่าเทียมกันทางเศรษฐกิจและสังคม (Williams, 2022) การอภิปรายเกี่ยวกับมนุษย์สมัย ซึ่งมีการตีความที่หลากหลาย ตั้งแต่การมองเห็นการควบคุมระบบของโลกโดยมนุษย์เพิ่มขึ้นไปจนถึงการเรียกร้องให้ปรับตัวและยอมรับขอบเขตของธรรมชาติ (H. Erickson, & Scriber, 2024) การสะท้อนทางจริยธรรมเน้นย้ำถึงบทบาทของ มนุษย์สมัยในการคิดใหม่เกี่ยวกับความรับผิดชอบของมนุษย์ต่อสิ่งแวดล้อม และการพัฒนากรอบการบริหารจัดการโลกในระดับสากล (Draper, 2022)

2. จริยธรรมสิ่งแวดล้อม (Environmental Ethic)

ความท้าทายที่สำคัญประการหนึ่งในแนวทางปฏิบัติด้านสิ่งแวดล้อมคือการสร้างสมดุลระหว่างการเติบโตทางเศรษฐกิจกับความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม หลักจริยธรรมเป็นแนวทางให้ผู้เชี่ยวชาญสนับสนุนแนวทางปฏิบัติที่ยั่งยืนโดยไม่เสียสละสุขภาพสิ่งแวดล้อมในระยะยาวเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจในระยะสั้น ซึ่งรวมถึงการส่งเสริมนวัตกรรมในการจัดการขยะ เช่น พลาสติกที่ย่อยสลายได้ทางชีวภาพและเทคนิคการรีไซเคิลขั้นสูง ซึ่งช่วยลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในขณะที่สนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจ งานศึกษาของฐากร สิทธิโชค (2558) ได้นำเสนอว่าจริยธรรมสิ่งแวดล้อม (Environmental Ethic) เป็นหลักการปฏิบัติเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมสำหรับมนุษย์ที่ยึดความดีงาม ความถูกต้องตามหลักคุณธรรม และความเมตตาที่พึงปฏิบัติต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะมีผลกระทบต่อชีวิตและต่อมนุษย์ด้วยกัน การที่มนุษย์พึงปฏิบัติต่อสิ่งแวดล้อมจึงประกอบด้วยรากฐานความเชื่อมั่น ในเชิงคุณธรรมที่มีความแตกต่างในระดับที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับกองส่งเสริมความรอบรู้และสื่อสารสุขภาพ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (2567) การให้ความรู้และปลูกฝังจริยธรรมสิ่งแวดล้อมแก่นักเรียนในโรงเรียน จึงเป็นเรื่องที่ไม่ควรมองข้าม ควรเห็นความสำคัญและร่วมมือกันกับบุคลากรและบุคคลภายนอก อนาคตของโลกและสิ่งแวดล้อมก็จะได้รับการดูแลและคงอยู่เพื่อคนรุ่นต่อไป

จริยธรรมสิ่งแวดล้อมเป็นปรัชญาที่ศึกษาหลักการและคุณค่าทางจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ โดยมีเป้าหมายเพื่อกำหนดแนวทางในการปฏิบัติที่เหมาะสมต่อสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ จริยธรรมนี้พิจารณาทั้งในมิติของการอนุรักษ์ การพัฒนาที่ยั่งยืน และการรักษาความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อสร้างสมดุลระหว่างความต้องการของมนุษย์และความสมบูรณ์ของธรรมชาติ แนวคิดในจริยธรรมสิ่งแวดล้อมอาจครอบคลุมถึงการตระหนักถึงสิทธิของสิ่งมีชีวิตอื่น ความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมในอนาคต และความจำเป็นในการลดผลกระทบทางลบต่อธรรมชาติ (Rolston, 2012; Naess, 1973) จริยธรรมสิ่งแวดล้อมจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างจิตสำนึกและพฤติกรรมที่เคารพต่อธรรมชาติ อันนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและการปกป้องสิ่งแวดล้อมในระยะยาว โดยสรุปแล้วจริยธรรมสิ่งแวดล้อมจึงเป็นกระบวนการคิดที่ควรปลูกฝังและนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ การปรับตัวและการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตเพียงเล็กน้อยจากทุกคนสามารถสร้างผลกระทบเชิงบวกต่อโลกได้อย่างมหาศาล การรักษาสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่และยั่งยืนเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องเริ่มตั้งแต่ระบบครอบครัวไปจนถึงระบบโรงเรียนและระบบสังคม เพื่อส่งต่อให้คนรุ่นหลังได้มีสิ่งแวดล้อมที่ดีในอนาคต

3. อนาคตที่ยั่งยืน (Sustainable Future)

การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) คือ แนวทางการพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการของคนรุ่นปัจจุบัน โดยไม่ลดทอนความสามารถในการตอบสนองความต้องการของคนรุ่นหลัง (Brundtland Report, 1987)

โดยการบรรลุการพัฒนาที่ยั่งยืน มีองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ การเติบโตทางเศรษฐกิจ (economic growth) ความครอบคลุมทางสังคม (social inclusion) และการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม (environmental protection) เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) 17 เป้าหมาย ประกอบไปด้วย 169 เป้าหมายย่อย (SDG Targets) ที่มีความเป็นสากล เชื่อมโยงและเกื้อหนุนกัน และกำหนดให้มี 247 ตัวชี้วัด เพื่อใช้ติดตามและประเมินความก้าวหน้าของการพัฒนา โดยสามารถจัดกลุ่ม SDGs ตามปัจจัยที่เชื่อมโยงกันใน 5 มิติ (5P) ได้แก่ (1) การพัฒนาคน (People) ให้ความสำคัญกับการจัดปัญหาความยากจนและความหิวโหย และลดความเหลื่อมล้ำในสังคม (2) สิ่งแวดล้อม (Planet) ให้ความสำคัญกับการปกป้องและรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสภาพภูมิอากาศเพื่อพลเมืองโลกรุ่นต่อไป (3) เศรษฐกิจและความมั่งคั่ง (Prosperity) ส่งเสริมให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีและสอดคล้องกับธรรมชาติ (4) สันติภาพและความยุติธรรม (Peace) ยึดหลักการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ มีสังคมที่สงบสุข และไม่แบ่งแยก และ (5) ความเป็นหุ้นส่วนการพัฒนา (Partnership) ความร่วมมือของทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อนวาระการพัฒนาที่ยั่งยืน (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2024)

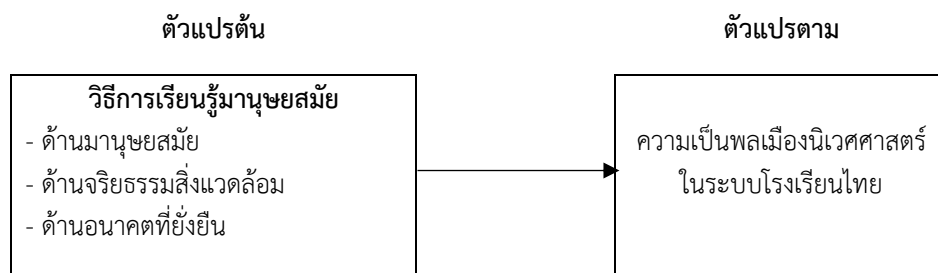
การสร้างอนาคตที่ยั่งยืนเป็นเป้าหมายสำคัญที่ทุกภาคส่วนของสังคมต้องให้ความสำคัญ เพื่อให้โลกสามารถดำรงอยู่ได้อย่างสมดุล ท่ามกลางการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม แนวคิดเรื่องการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) ได้ถูกนำมาใช้เพื่อเป็นกรอบในการวางนโยบายและการปฏิบัติ ซึ่งเน้นการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ควบคู่กับการรักษาสมดุลระหว่างความต้องการของมนุษย์และการปกป้องสิ่งแวดล้อม ซึ่งงานศึกษาของ United Nations (2015) องค์การสหประชาชาติ (UN) ได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) เพื่อเป็นกรอบการทำงานให้กับทุกประเทศในการวางแผนการพัฒนาในระยะยาว เป้าหมาย 17 ประการนี้ครอบคลุมตั้งแต่การจัดความยากจน การลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม ไปจนถึงการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและการปกป้องระบบนิเวศ เช่นเดียวกับ Elliott (2024) สิ่งที่ทำให้ความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อมยังคงเป็นประเด็นที่ถกเถียงกันอย่างเข้มข้น คือนโยบายต่างๆ ในการดำเนินงาน ตั้งแต่การทำให้สิ่งแวดล้อมของสถาบันทางสังคมในปัจจุบันเปลี่ยนเป็นสีเขียวในระดับปานกลาง ไปจนถึงการเปลี่ยนแปลงของระเบียบทางการเมืองและเศรษฐกิจระดับโลก การปรับตัวให้เข้ากับความยั่งยืนอย่างค่อยเป็นค่อยไปนั้นต้องอาศัยความคิดริเริ่มของรัฐบาล ในการปรับทิศทางการผลิตและการบริโภคให้อยู่ในช่องทางที่ทำลายสิ่งแวดล้อมน้อยลง

การสร้างอนาคตที่ยั่งยืนต้องเกิดจากความร่วมมือและการตระหนักรู้ รวมถึงการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ทั้งรัฐบาล ภาคเอกชน และประชาชนทุกคน สามารถประยุกต์ใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและให้ความสำคัญกับการปกป้องสิ่งแวดล้อม อนาคตของโลกและมนุษยชาติก็จะสามารถดำเนินไปอย่างยั่งยืน ซึ่งหลักการสำคัญของการพัฒนาอย่างยั่งยืนประกอบด้วย 3 มิติ ได้แก่ (1) เศรษฐกิจ (2) สังคม และ (3) สิ่งแวดล้อม ซึ่งต้องมีการพัฒนาควบคู่กันไปไม่เน้นมิติใดมิติหนึ่งอย่างเดียวย เช่น การพัฒนาเศรษฐกิจอาจสร้างความเจริญเติบโต แต่หากทำลายทรัพยากรธรรมชาติอย่างหนักหน่วงก็จะนำมาซึ่งผลกระทบระยะยาวที่ทำให้สังคมไม่สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงในด้านสิ่งแวดล้อม แนวทางการสร้างอนาคตที่ยั่งยืนจำเป็นต้องลดผลกระทบจากกิจกรรมของมนุษย์ เช่น ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ส่งเสริมการใช้พลังงานหมุนเวียน เช่น พลังงานแสงอาทิตย์และพลังงานลม รวมถึงการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้คงอยู่และสมบูรณ์ เพื่อให้สิ่งแวดล้อมสามารถสนับสนุนชีวิตของมนุษย์และสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ ในระยะยาว

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดการในการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับ แนวคิดวิธีการเรียนรู้มนุษย์สมัยเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองนิเวศศาสตร์ในระบบโรงเรียนไทย จาก 3 ทฤษฎีสำคัญคือ มานุษยสมัย ตามแนวคิดของ Crutzen and Stoermer (2000) จริยธรรมสิ่งแวดล้อมของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (2567) และอนาคตที่ยั่งยืนของสำนักงาน

สภาพพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2024) เพื่อส่งเสริมให้เกิดกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่สามารถสร้างพลเมือง
นิเวศศาสตร์ในระบบโรงเรียนไทยได้อย่างมีคุณภาพ ดังภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการศึกษาค้นคว้าเพื่อการศึกษา
พัฒนาและนำเสนอแนวทางที่เหมาะสมของการส่งเสริมความเป็นพลเมืองนิเวศศาสตร์ตามวิธีการมานุษยสมัยในระบบ
โรงเรียนไทย โดยมีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1.1 แบบวิเคราะห์เอกสาร ประกอบไปด้วย 1) เอกสาร/ประเด็น/หัวข้อ 2) ปีที่เผยแพร่ 3) ปีแหล่งของ
ข้อมูล 4) สาร/ประเด็นสำคัญของเอกสาร และ 5) คำสำคัญของประเด็น (Key Words)

1.2 แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยมีการสังเคราะห์ประเด็นในการสัมภาษณ์ออกเป็น 4 ประเด็น ได้แก่ 1) เนื้อหา
หรือสาระการเรียนรู้ 2) รูปแบบและกิจกรรมการเรียนรู้ 3) สื่อและแหล่งเรียนรู้ 4) วิธีการวัด และประเมินผลการเรียนรู้

1.3 แบบบันทึกภาคสนาม เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน
ของครูผู้สอนและการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนไทยแห่งหนึ่ง โดยผ่านปัจจัย ได้แก่ 1) วันที่ 2) เวลา 3) สถานที่ 4)
รายวิชา 5) แผนผังห้องเรียน 6) สภาพแวดล้อม 7) พฤติกรรมภายในห้องเรียน 8) เนื้อหาการเรียนรู้ และได้ทำการ
วิเคราะห์ข้อมูลออกมาเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร คือ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาที่กำลังศึกษาปีการศึกษา 2567 โรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัด
เชียงใหม่

2.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้
วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีเงื่อนไข คือ เป็นนักเรียนปัจจุบันกำลังศึกษา
ปีการศึกษา 2567 ที่มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ด้านพลเมืองนิเวศศาสตร์และยินดีเข้าร่วมกระบวนการวิจัย จำนวน 29 คน

2.3 ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ บุคลากรครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษา โดยใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง
(Purposive Sampling) โดยมีเงื่อนไข คือ ต้องเป็นครูผู้รับผิดชอบการสอนรายวิชา “สังคมศึกษาหรือชุมชน” กิจกรรม
เสริมหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับนิเวศศาสตร์และยินดีหรือเต็มใจในการเข้าร่วมกระบวนการวิจัย จำนวน 3 คน

3. พื้นที่การวิจัย

แหล่งข้อมูลที่ผู้วิจัยใช้ในครั้งนี้จะเป็นพื้นที่ซึ่งมีสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติหลากหลายและมีแหล่งชุมชน
อาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ผู้วิจัยจึงเลือกโรงเรียนไทยแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากความทันสมัยเข้าถึงชุมชนเป็น

พื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ทางด้านสิ่งแวดล้อมและชุมชนมีนโยบายพัฒนาการด้านสภาพแวดล้อม กลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูลงานวิจัยจึงเป็นกลุ่มของบุคลากรที่มีส่วนส่งเสริมองค์ความรู้ด้านสภาพแวดล้อมที่เกิดให้สภาพชุมชนมีความเป็นพลเมืองนิเวศศาสตร์ในโรงเรียน

4. ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย

4.1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง เป็นการศึกษาด้านเนื้อหา เอกสาร แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองนิเวศศาสตร์ รวมไปถึงการศึกษาเกี่ยวกับบริบทของพื้นที่ซึ่งใช้ในการวิจัยจากแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้ ซึ่งเป็นเอกสารประเภทบทความวิจัย ตำราเชิงวิชาการ เอกสารจากภาครัฐ เป็นต้น

4.2 การพัฒนาเครื่องมือการวิจัย จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องนำเอาข้อมูลทางด้านคุณภาพมาปรับใช้กับแบบสัมภาษณ์ เพื่อให้เกิดประเด็นการสัมภาษณ์ที่สอดคล้องกับบริบทของการสอนสิ่งแวดล้อม โดยมีผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย จำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาความเที่ยงตรงของเนื้อหาว่าคำถามนั้นมีความเที่ยงตรง ซึ่งมีค่าระหว่าง 0.76-1 โดยทั่วไปจะพิจารณาจากค่าดัชนี IOC ที่มีค่ามากกว่า 0.50 ขึ้นไปตามเกณฑ์ของ Bollen (1989)

4.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล นำเอาเครื่องมือที่ได้พัฒนาไปทำการใช้กับกลุ่มเป้าหมาย เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนแห่งหนึ่ง โดยเก็บรวบรวมข้อมูลของบุคลากรครู เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองนิเวศศาสตร์ตามวิธีการมานุษยสมัยในระบบโรงเรียนไทย

4.4 วิเคราะห์ข้อมูล นำเอาข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาเรียบเรียงให้เห็นถึงประเด็นที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และสรุปข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาอภิปรายเป็นแนวคิดทฤษฎีที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองนิเวศศาสตร์ตามวิธีการมานุษยสมัยในระบบโรงเรียนไทย

4.5 เสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้เป็นการนำเอาแนวคิดและทฤษฎีที่ได้ทำการวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์มาสรุปผลที่ได้จากการวิจัยในลักษณะของการพรรณนา แสดงมโนทัศน์ แนวคิดทฤษฎี และหลักการดำเนินการเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติในห้องเรียน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

จากการศึกษาและรวบรวมข้อมูลในการวิเคราะห์บทบาทของผู้สอนในการจัดการเรียนการสอนพลเมืองนิเวศศาสตร์ในโรงเรียน ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร หนังสือ ตำรา หรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้องรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เรียนและครูผู้สอน ผู้วิจัยได้ใช้วิธีสัมภาษณ์เชิงลึกและนำเอาผลของข้อมูลมาวิเคราะห์ดังนี้

5.1 การวิเคราะห์บทบาทครูผู้สอนในการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) จากการลงพื้นที่

5.2 การวิเคราะห์รูปแบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองนิเวศศาสตร์สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอน

5.3 การวิเคราะห์แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองนิเวศศาสตร์ตามกระบวนการเรียนรู้มานุษยสมัยในระบบโรงเรียนไทย โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) จากเอกสาร หนังสือ ตำรา หรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิจัย

จากการดำเนินการเก็บข้อมูลการลงพื้นที่ภาคสนาม ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลการศึกษบทบาทครูผู้สอนในการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน จากการวิจัยและเก็บข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องการเรียนการสอนที่ส่งเสริมสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนแห่งหนึ่งของผู้สอนในโรงเรียน ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกด้วยตัวผู้วิจัยเอง ได้ผลของการสัมภาษณ์ ดังนี้

ประเด็นที่ 1 ด้านเนื้อหาหรือสาระการเรียนรู้ ผลการสัมภาษณ์สรุปได้ว่า ครูผู้สอนท่านที่ 1 ได้ให้ความเห็นว่า “การสอนสิ่งแวดล้อมที่ดี ควรเริ่มจากเนื้อหาที่ใกล้ตัวผู้เรียน หลักสำคัญคือการทำให้ผู้เรียนเกิดจริยธรรมด้านสิ่งแวดล้อม โดยบูรณาการเนื้อหาและสาระในรายวิชาอื่น ๆ เข้ามาสอดแทรกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ” ครูผู้สอนท่านที่ 2 ให้ข้อมูลว่า “ครูผู้สอนในบทบาทของการจัดการเรียนการสอนเป็นสิ่งสำคัญที่สามารถมีผลต่อการสร้างความตระหนักรู้ และปลูกฝังนิสัยในการรักษาสิ่งแวดล้อมให้กับนักเรียน ครูควรจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม เช่น การปลูกต้นไม้ในโรงเรียน การทำโครงการรีไซเคิลขยะ หรือการจัดการแข่งขันสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง” ครูผู้สอนท่านที่ 3 นำเสนอว่า “ครูควรสนับสนุนการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการร่วมมือกับชุมชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เช่น การจัดกิจกรรมรณรงค์เกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพในชุมชน หรือการร่วมมือกับองค์กรต่าง ๆ ที่ทำงานด้านสิ่งแวดล้อม ตัวอย่างเช่น การใช้คำถามต่อผู้เรียนว่า เมื่อภาคประชาชนใช้น้ำอย่างประหยัดจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจระดับจุลภาคในประเทศอย่างไร” ซึ่งผู้เรียนต้องมีการคิดวิเคราะห์โดยใช้องค์ความรู้จากที่เรียนเพื่อเชื่อมโยงเนื้อหาสาระหน้าที่พลเมืองและเศรษฐศาสตร์เข้าด้วยกัน

ประเด็นที่ 2 รูปแบบและกิจกรรมการเรียนรู้ ในภาพรวมของการสัมภาษณ์ทั้ง 3 ท่าน ครูผู้สอนได้นำปรากฏการณ์ทางสังคมและสิ่งแวดล้อมมาใช้ในการถกประเด็นการเรียนการสอน ซึ่งได้ผลลัพธ์ว่าผู้เรียนส่วนมากสามารถวิเคราะห์เหตุการณ์ทางสังคมได้ ในด้านกิจกรรมการเรียนรู้ทางโรงเรียนไทยแห่งหนึ่งได้มีกิจกรรมที่ส่งเสริมจริยธรรมด้านสิ่งแวดล้อมเป็นรูปธรรม เช่น การประกวดชุดรีไซเคิล ถังขยะแยกสี รวมไปถึงการประกวดวาดภาพกิจกรรมรักษ์โลกผ่านป้ายงานกีฬาของโรงเรียน อย่างไรก็ตาม กิจกรรมเหล่านี้ล้วนนำมาซึ่งผลลัพธ์ที่ตรงกันข้าม เพราะส่วนใหญ่แล้วนักเรียนคำนึงถึงการแข่งขันมากกว่าคำนึงถึงการใช้ทรัพยากร ทั้งยังเป็นการเพิ่มจำนวนขยะเพิ่มมากกว่าเดิม ดังนั้น กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีสำหรับมุมมองของผู้สอน ควรเป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน เช่น การใช้จักรยานมาโรงเรียน หรือจำนวนขยะที่อยู่ในถังขยะแยกสีอย่างถูกวิธีมากกว่า

ประเด็นที่ 3 สื่อและแหล่งเรียนรู้ ในภาพรวมของการสัมภาษณ์ทั้ง 3 ท่าน สรุปได้ว่าครูผู้สอนใช้สื่อจากสถานการณ์สิ่งแวดล้อมใกล้ตัว ลักษณะภูมิอากาศ การดูข่าวในสื่อสังคมออนไลน์ เพราะสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากลักษณะการใช้ชีวิตของผู้เรียนในยุคปัจจุบันที่สามารถรับรู้สถานการณ์ได้อย่างรวดเร็ว

ประเด็นที่ 4 วิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ สำหรับการประเมินผลในภาพรวม จากการสัมภาษณ์ทั้ง 3 ท่าน ครูผู้สอนมีบทบาทในการวัดและประเมินผลผ่านชิ้นงานและยังคงใช้การวัดและประเมินผลจากแบบทดสอบ เนื้อหาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวมากกว่าการนำไปใช้จริง

นอกจากนี้ ประเด็นเพิ่มเติมที่นอกเหนือจากข้อคำถาม พบว่าครูผู้สอนได้ให้มุมมองทางการเรียนรู้พลเมืองนิเวศศาสตร์ว่าเป็นการเรียนรู้ที่สำคัญในอนาคตไม่แพ้การเรียนรู้ศาสตร์ด้านอื่น ๆ เช่นกัน ครูผู้สอนทุกสาระควรส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบและปรับตัวให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมในอนาคต

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผลการศึกษารูปแบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองนิเวศศาสตร์ จากการใช้เครื่องมือวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์และแบบบันทึกภาคสนามเพื่อศึกษารูปแบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองนิเวศศาสตร์ในโรงเรียน ผลของการสัมภาษณ์และบันทึกได้ดังนี้ ด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร ในภาพรวมพบว่าโรงเรียนมีรูปแบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมสิ่งแวดล้อมศึกษาผ่านแบบหลักสูตรสมรรถนะการอยู่ร่วมกับธรรมชาติและวิทยาการอย่างยั่งยืน แต่ยังไม่มีความลึกซึ้งทางด้านมานุษยสมัยเท่าที่ควร ซึ่งแม้ว่าโรงเรียนมีการจัดโครงการในหลักสูตร การจัดการขยะอย่างถูกวิธี และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (Proper Waste disposal and Environmental Protection) โครงการโรงเรียนปลอดขยะ (Zero Waste School) ซึ่งเป็นการพัฒนากลุ่มผู้เรียนในโรงเรียนแห่งหนึ่งให้มีแนวคิดทางนิเวศศาสตร์ ผ่านรูปแบบห้องเรียนออนไลน์ นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมเสริมหลักสูตรทางด้านสิ่งแวดล้อมผ่านกิจกรรมในโรงเรียน เช่น กิจกรรมปลูกต้นไม้ในโรงเรียนและนอกโรงเรียน กิจกรรม

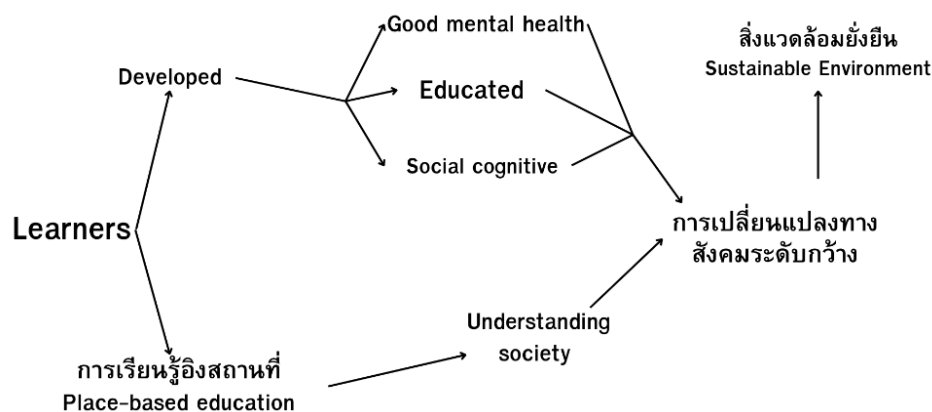
วันวิทยาศาสตร์ กิจกรรมแข่งขันประกวดชุดรีไซเคิล กิจกรรมวันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กิจกรรมทำความสะอาดสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนประจำจุด กิจกรรมเวรประจำวันและกิจกรรม Big Cleaning Day หรือแนวปฏิบัติ “5 ส” (สะสาง สะดวก สะอาด สุขลักษณะ และสร้างนิสัย) โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนมีระเบียบวินัยและความสามัคคีในหมู่คณะ เป็นต้น จึงสะท้อนให้เห็นว่า กิจกรรมโดยส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมที่มีรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการกระทำแบบหมู่คณะและเพื่อชิงรางวัลหรือผลตอบแทนจากการทำกิจกรรม ซึ่งยังขาดมิติในด้านพลเมืองนิเวศศาสตร์ การปลูกฝังจริยธรรมทางสิ่งแวดล้อมในยุคนาขุสมัยยังไม่ชัดเจน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ผลการเสนอแนวคิดวิธีการมานุษยสมัยที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองนิเวศศาสตร์สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า การทำกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนและนอกห้องเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากการพัฒนามนุษย์ทางด้านสติปัญญาที่ดีและสุขภาวะที่ดีจนไปถึงการรู้คิดทางสังคมให้ดีขึ้น เป็นบ่อเกิดของความเป็นพลเมืองที่เข้าใจสังคมและคำนึงถึงคุณค่าทรัพยากรในหลาย ๆ มิติในยุคนาขุสมัยเชื่อมโยงกับการเรียนรู้ที่ไม่จำกัดเพียงแค่ห้องเรียน แต่เรียนรู้ผ่านสิ่งแวดล้อมภายนอกโรงเรียน ซึ่งต้องอาศัยการเรียนรู้อิงสถานที่มาช่วย เพื่อให้ผู้เรียนได้มีจริยธรรมต่อสิ่งแวดล้อมไม่เพียงแค่ว่าในระบบโรงเรียน ผู้เรียนจะเห็นคุณค่าและความสำคัญของทรัพยากรที่แท้จริง ไม่ใช่เพียงการแข่งขันเพื่อตนเองหรือหมู่คณะในห้องเรียน แต่สามารถสร้างสรรค์แนวทางใหม่ ๆ ในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมได้จากการเรียนรู้นอกห้องเรียนที่มีการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์อยู่ตลอดเวลา สามารถอธิบายแนวทางการนำแนวคิดไปใช้ได้ดังตารางที่ 1 และสามารถนำเสนอแผนภาพของกระบวนการเรียนรู้ได้ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แนวคิดวิธีการมานุษยสมัยที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองนิเวศศาสตร์ในระบบโรงเรียนไทย

ลำดับ	กระบวนการส่งเสริมความเป็นพลเมืองนิเวศศาสตร์	กลไกของการพัฒนามนุษย์เพื่อเกิดจิตสำนึกทางนิเวศศาสตร์
1	ครูผู้สอนสร้างผู้เรียนให้มีทักษะรู้เหตุการณ์ รู้เท่าทันสื่อ สิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น สร้างการเรียนรู้โดยมีชุมชนเป็นฐาน	ผู้เรียนได้รับการพัฒนาทางกายภาพ เจริญเติบโตสมบูรณ์แข็งแรง มีความพร้อมทางด้านสติปัญญา รับรู้สถานการณ์ปัจจุบัน วิเคราะห์สภาพแวดล้อมใกล้ตัวได้
2	ครูผู้สอนใช้กระบวนการเรียนการสอนอิงสถานที่จริงผ่านนโยบายและกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ออกไปทัศนศึกษา ลงพื้นที่ชุมชน ทำให้เกิดความรักอย่างลึกซึ้งในสถานที่นั้น ๆ	ผู้เรียนได้รับการพัฒนาการทางด้านสติปัญญาอย่างต่อเนื่อง ได้รับการพัฒนาทางการศึกษา ได้รับการพัฒนาทางด้านจิตใจ และอารมณ์ ได้รับการพัฒนาทักษะด้านสังคมอย่างดี
3	ครูผู้สอนใช้กระบวนการตั้งคำถามเกี่ยวกับความเป็นไปทางสังคม ยกตัวอย่างคำถาม เช่น -ถ้าเกิด แล้วจะเกิดอะไรขึ้นกับ..... แล้วมีผลอย่างไรกับเราหรือไม่อย่างไร? เพื่อการปัญหาอย่างสร้างสรรค์	ผู้เรียนสร้างสรรค์และกำหนดทิศทางนโยบายต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหาจากคำถามและสิ่งที่พบเจอจากสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป มีการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ และใช้ความรู้ในเรื่องอิทธิพลของผู้อื่นและกลุ่มในการแก้ไขปัญหา

จากตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่า กระบวนการมานุษยสมัยที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองนิเวศศาสตร์ในระบบโรงเรียนไทย มีขั้นตอนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความคิดและพฤติกรรมของผู้เรียนให้เกิดเป็นคุณลักษณะของการเป็นพลเมืองนิเวศศาสตร์ สามารถแสดงกลไกการเปลี่ยนแปลงคุณลักษณะได้ ดังภาพที่ 1 ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 การสร้างการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดการพัฒนาคนและสถานที่เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองนิเวศศาสตร์ตามวิธีการมานุษยสมัย

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง แนวคิดวิธีการเรียนรู้มานุษยสมัยเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองนิเวศศาสตร์ในระบบโรงเรียนไทยสามารถนำไปสู่การอภิปรายผล ตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 บทบาทของครูผู้สอนที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองนิเวศศาสตร์ มีลักษณะในกระบวนการสร้างการเรียนรู้แบบบูรณาการเชิงเนื้อหา ผลจากการสัมภาษณ์และสรุปข้อมูล พบว่า บทบาทของครูผู้สอนในการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน มีบทบาทสำคัญมากต่อการคิดวิเคราะห์สถานการณ์ของผู้เรียนในยุคมานุษยสมัย โดยครูผู้สอนสามารถกำหนดแนวทางหรือกระบวนการคิดผ่านการจัดการเรียนรู้และเสริมกิจกรรมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองนิเวศศาสตร์ผ่านเนื้อหาที่มีการบูรณาการในรายวิชาอื่น ๆ เช่น กฎหมายกับสิ่งแวดล้อมศึกษา เกิดเป็นผลลัพธ์ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความคิดเชิงบูรณาการอาจเป็นไปได้ว่า เนื่องจากรายวิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาที่เน้นการบูรณาการเชื่อมโยงองค์ความรู้เข้ากับประสบการณ์จริงของผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของณทิพรดา ไชยศิลป์ (2563) กล่าวว่า กระบวนการจัดการเรียนการสอนในการสอนสังคมศึกษาแบบบูรณาการนั้นจะต้องมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเน้นการสอนที่เป็นบูรณาการ ซึ่งต้องมีวิธีการที่หลากหลายให้ผู้เรียนได้เรียนรู้การใช้เทคนิคการเรียนการสอนที่ผสมผสานกันฝึกให้ผู้เรียนค้นหาคำตอบ เน้นการทำงานร่วมกันมีงานกลุ่มหรืองานเดี่ยวผสมผสานกันไป เน้นการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในประสบการณ์จริง ประสบการณ์การเรียนรู้ควรอยู่ในขอบเขตสมรรถภาพในการเรียนของผู้เรียน จึงต้องพิจารณาขอบเขตการเรียนรู้ลำดับของเนื้อหาของลักษณะวิชาการรวมทั้งลักษณะของผู้เรียนด้วย และให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จริงเนื่องจากการเรียนรู้ในห้องเรียนและนำองค์ความรู้จากเนื้อหาไปปรับใช้ในชีวิตจริงนั้นสามารถช่วยทำให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองนิเวศศาสตร์ แนวคิดที่สนับสนุนการเรียนรู้ในห้องเรียน ตามแนวคิดของ Kolb (1984) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้ที่ดีที่สุดเกิดขึ้นผ่านการทำและการสะท้อนถึงประสบการณ์ที่ได้รับ ซึ่งการเรียนรู้ในห้องเรียนเป็นการนำทฤษฎีนี้ไปปฏิบัติจริง เช่นเดียวกับที่ฝ่ายการศึกษาองค์กรสังคมพลกรุงเทพฯ (2564) นำเสนอว่าการเรียนรู้จากประสบการณ์ คือ กระบวนการสร้างความรู้ ทักษะและเจตคติด้วยการนำเอา ประสบการณ์เดิมของผู้เรียนมาบูรณาการเพื่อสร้างการเรียนรู้ใหม่ ๆ ขึ้น

วัตถุประสงค์ที่ 2 การศึกษารูปแบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองนิเวศศาสตร์ พบว่า กิจกรรมเสริมหลักสูตรในโรงเรียนยังส่งเสริมความเป็นพลเมืองนิเวศศาสตร์ค่อนข้างน้อย โดยมีกิจกรรมปลูกต้นไม้ใน

โรงเรียนและนอกโรงเรียน กิจกรรมวันวิทยาศาสตร์ กิจกรรมแข่งขันประกวดชุดรีไซเคิล กิจกรรมวันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กิจกรรมทำความสะอาดสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนประจำจุด กิจกรรมเวรประจำวันและกิจกรรม Big Cleaning Day เพราะเป็นกิจกรรมที่ยังส่งเสริมความเป็นพลเมืองนิเวศศาสตร์ในยุคมนุษย์สมัยค่อนข้างน้อย ทั้งนี้ เนื่องจากโรงเรียนมุ่งเน้นให้มีความรู้ทางการศึกษาที่มีรูปแบบเน้นเนื้อหาวิชาการเป็นหลัก ส่วนกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เน้นสร้างความสามัคคี แทนการปลูกจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับปรัชญาสารัตถนิยมที่เน้นการเรียนรู้รูปแบบเดิม และแนวคิดของ พระวิเทศ ญาณเวที (2563) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นการใช้ปรัชญาสารัตถนิยมจะมีแนวคิดหลักการจัดการเรียนการสอน ส่วนใหญ่จะใช้วิธีการ บรรยาย อภิปรายและทำตามตัวอย่างที่มีอยู่ สอนเนื้อหาและวิธีการเดิม ๆ ที่มีการสืบทอดต่อ ๆ กันมาตั้งแต่อดีต นักเรียนมีข้อจำกัดในการมีอิสระในการเลือกเรียน แต่จะต้องถูกดำเนินการไปตามกฎเกณฑ์ที่กำหนดและจะต้องอยู่ในระเบียบวินัยจนกระทั่งถึงวัยสมควรและสามารถกระทำสิ่งต่าง ๆ ได้ศึกษาควรพัฒนาความสามารถที่มนุษย์มีอยู่แล้ว เช่น ความสามารถในการจำ ความสามารถในการคิดและความรู้สึก

วัตถุประสงค์ที่ 3 แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองนิเวศศาสตร์ตามวิธีการมานุษยสมัยสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา พบว่า แนวคิดการพัฒนาคนและสถานที่เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองนิเวศศาสตร์ตามวิธีการมานุษยสมัยที่ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาคนและแนวคิดการเรียนรู้อิงสถานที่ของ Guevara (2024); David (2013) แนวคิดทฤษฎีการตั้งคำถามของวรินทร สิริพงษ์ณภัทร (2567) และชินทร์ มั่งคั่ง (2565) สรุปได้ว่า 1) ครูผู้สอนสร้างผู้เรียนให้มีความรู้เหตุการณ์ รู้เท่าทันสื่อ สิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น สร้างการเรียนรู้โดยมีชุมชนเป็นฐาน พร้อมกับผู้เรียนได้รับการพัฒนาทางกายภาพ เจริญเติบโตสมบูรณ์แข็งแรง มีความพร้อมทางด้านสติปัญญา รับรู้สถานการณ์ปัจจุบัน วิเคราะห์สภาพแวดล้อมใกล้ตัวได้ 2) ครูผู้สอนใช้กระบวนการเรียนการสอนอิงสถานที่จริงผ่านนโยบายและกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ออกไปทัศนศึกษา ลงพื้นที่ชุมชน ทำให้เกิดความรักอย่างลึกซึ้งในสถานที่นั้น ๆ พร้อมกับผู้เรียนได้รับการพัฒนาทางด้านสติปัญญาอย่างต่อเนื่อง ได้รับการพัฒนาทางการศึกษา ได้รับการพัฒนาทางด้านจิตใจและอารมณ์ ได้รับการพัฒนาทักษะด้านสังคมอย่างดี 3) ครูผู้สอนใช้กระบวนการตั้งคำถามเกี่ยวกับความเป็นไปทางสังคม พร้อมกับผู้เรียนสร้างสรรค์และกำหนดทิศทางนโยบายต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหาจากคำถามและสิ่งที่พบเจอจากสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป มีการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ และใช้ความรู้ในเรื่องอิทธิพลของผู้อื่นและกลุ่มในการแก้ไขปัญหาจากกระบวนการเหล่านี้จะเกิดพลเมืองนิเวศศาสตร์ เป็นกระบวนการที่ใช้แนวคิดการเรียนรู้อิงสถานที่ส่งเสริมการคิดอย่างมีเหตุผลร่วมด้วย ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ลึกซึ้งเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่น เข้าใจปัญหาสังคมอย่างลึกซึ้ง ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนผูกพันกับท้องถิ่น สร้างคุณลักษณะของการเป็นพลเมืองดีต่อสังคมและทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ David (2013) สรุปว่ากระบวนการตั้งคำถามแบบ โสเครติส ได้ขยายมุมมองของผู้เรียนให้มีระดับการคิดวิเคราะห์ต่อสังคมขั้นสูง คำนึงถึงผลกระทบและช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดเชิงสร้างสรรค์ต่อสังคม สอดคล้องกับงานศึกษาของวรินทร สิริพงษ์ณภัทร (2566) กล่าวว่า กระบวนการตั้งคำถามแบบโสเครติสจะเป็นกระบวนการที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความเป็นพลเมืองตื่นรู้ คำนึงถึงผลประโยชน์ของสังคมและสิ่งแวดล้อมเป็นหลัก ซึ่งมีครูผู้สอนมีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้สร้างกระบวนการดังกล่าว เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองรอบด้าน ส่งผลให้เกิดการพัฒนาด้านสภาพแวดล้อมรอบตัวผู้เรียนตามมา นั่นคือสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนตามตัวผู้เรียนที่ได้รับการพัฒนาตามวิธีการมานุษยสมัยนั่นเอง และผลงานวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยของจิรศักดิ์ ใจดี และคณะ (2561) ที่ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่ากระบวนการทำงานผ่านประสบการณ์การทำงานในสถานที่จริง หรือ อิงสถานที่ ได้เรียนรู้และรู้จักคำว่าให้หรือเสียสละแก่ส่วนรวมนั้นจะเป็นสิ่งที่สำคัญจะนำไปสู่จิตสำนึกที่จะอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนของตนเอง ทำให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักและเห็นคุณค่าของทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน มีความสุขสนุกสนานระหว่างการเรียนรู้ ได้รับทั้งองค์ความรู้อย่างสมบูรณ์

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ครูสามารถนำแนวคิดการพัฒนาคนและสถานที่เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองนิเวศศาสตร์ตามวิธีการมานุษยสมัยไปปรับใช้กับกิจกรรมการเรียนรู้ตามบริบทของโรงเรียน โดยการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านนอกห้องเรียนสามารถที่จะนำเอาความรู้ในชั้นเรียนไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

1.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ควรมีความสอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน โดยเริ่มจากการพัฒนาทักษะด้านการคิดวิเคราะห์จากสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน กิจกรรมควรเปิดโอกาสให้นักเรียนใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการหาวิธีการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม เช่น การจัดแข่งขันทำโครงการลดขยะ การออกแบบแผนการรีไซเคิลในโรงเรียน หรือการสร้างงานศิลปะจากวัสดุรีไซเคิล ซึ่งจะช่วยให้เด็กนักเรียนคิดในเชิงบวกและมีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม รวมถึงการใช้สื่อการเรียนการสอนเช่น วิดีโอ สไลด์ หรือแอปพลิเคชันที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมจะช่วยให้การเรียนรู้มีความน่าสนใจมากขึ้น นักเรียนสามารถเรียนรู้ข้อมูลที่ทันสมัยและเกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้ดีขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1. ควรมีนำแนวคิดการพัฒนาคนและสถานที่เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองนิเวศศาสตร์ตามวิธีการมานุษยสมัยที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ ไปทดลองใช้กับผู้เรียนที่ยังขาดความเป็นพลเมืองนิเวศศาสตร์ เพื่อหาประสิทธิภาพการใช้งานของแนวทางการเรียนรู้ในรูปแบบนี้ผ่านการเชื่อมโยงพลเมืองนิเวศศาสตร์กับการดูแลสิ่งแวดล้อม โดยมุ่งเน้นความรับผิดชอบต่อทุกด้านของชีวิตและการดำเนินการเชิงสร้างสรรค์

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางสาระภูมิศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และแนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). *นโยบายและแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2561-2580*.
- กองส่งเสริมความรู้และสื่อสารสุขภาพ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2567). 6 วิธีลดขยะพลาสติก. สืบค้นเมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2567. จาก <https://multimedia.anamai.moph.go.th>
- จิรศักดิ์ ใจดี, สิริวรรณ จีระวิวัฒน์ และวิมลรัตน์ จตุรานนท์. (2561). ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความเป็นพลเมืองต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนตามแนวการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์*, 20(1), 25-37.
- ชรินทร์ มั่งคั่ง. (2565). *ปัญหาการสอนสังคมศึกษา*. เชียงใหม่: ลานนาการพิมพ์.
- ฐากร สิทธิโชค. (2558). *แนวทางการจัดการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาสำหรับชั้นมัธยมศึกษา*. สืบค้นเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม 2567. จาก http://www2.huso.tsu.ac.th/HUSO_NEWS/10
- ณทิพรดา ไชยศิลป์. (2563). การสอนสังคมศึกษาแบบบูรณาการ. *วารสารสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม*, 1(1), 14-20.
- ตรงใจ หุตางกูร. (2564). *แอนโธรพอซีน (Anthropocene)*. สืบค้นเมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2567. จาก <https://www.sac.or.th/portal/th/article/detail/224>
- ปาณิส โพธิ์ศรีวังชัย. (2564). *มนุษย์สมัย (Anthropocene) เมื่อมนุษย์ผันผวนโลก*. สืบค้นเมื่อวันที่ 7 สิงหาคม 2567. จาก <https://www.the101.world/anthropocene/>
- ฝ่ายการศึกษา อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ. (2564). *Experiential Learning Theory ทฤษฎีการเรียนรู้จากประสบการณ์*. EDBA. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 ตุลาคม 2567. จาก <https://shorturl.asia/aysWr>

- พระวิทยา ญาณเวที. (2563). ปรัชญาการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยในสังคมไทย. *วารสาร มจร ปรัชญาปริทรรศน์*, 3(2), 1-17.
- วรวิมล สุขสถิตย์, นาทยา ปิณฑานนท์ และศุภฤกษ์ ทานาค. (2565). การสังเคราะห์กรณีตัวอย่างทางสังคมศาสตร์เพื่อ การรู้เรื่องภูมิศาสตร์และการเป็นพลเมืองดี. *วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์*, 9(1), 389-401.
- วรินทร์ สิริพงษ์ณภัทร. (2566). การเสริมสร้างคุณลักษณะพลเมืองดีขั้นสูงของผู้เรียนโดยการตั้งคำถามแบบโสเครติส. *วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 51(1), 1-13.
- สมพร แสงชัย. (2565). ยุคที่มนุษย์เป็นใหญ่ GLOBALIZATION, ANTHROPOCENE AND ENVIRONMENT. *วารสาร การจัดการสิ่งแวดล้อม*, 18(2), 117-133.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2024). *เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน*. <https://sdgs.nesdc.go.th>
- Bollen, K. A. (1989). *Structural Equations with Latent Variables*. North Carolina: John Wiley & Sons,
- Brundtland, G. H. (1987). Brundtland report. Our common future. *Comissão Mundial*, 4(1), 17-25.
- Carver-Thomas, D., & Darling-Hammond, L. (2019). The trouble with teacher turnover: How teacher attrition affects students and schools. *Education policy analysis archives*, 27(36).
- Crutzen, P. J., & Stoermer, E. F. (2000). The "Anthropocene". *Global Change Newsletter*, 41, 17–18.
- David, S. (2013). *Place-based education: Connecting classroom & communities* (2nd ed.). USA: The Orion Society.
- Draper, J. (2022). Domination and misframing in the refugee regime. *Critical Review of International Social and Political Philosophy*, 25(7), 939-962.
- Elliott, L. (2024). Human Security, Multilateralism, and Solidarity. *Global Governance: A Review of Multilateralism and International Organizations*, 30(2), 187-202.
- Guevara, M. (2024). *Learning And Development: A Comprehensive Guide 2024*. People Managing People. . Retrieved September 27, 2024, from <https://peoplemanagingpeople.com/employee-lifecycle/learning-and-development/>
- H. Erickson, H., & Scriber, K. (2024). Virtual charter schools and student post-secondary enrollment. *Journal of School Choice*, 18(2), 191-214.
- H. Rolston III. (2012). *A New Environmental Ethics the Next Millennium for Life on Earth*, 1st Edition, New York: Routledge.
- Hickmann, T., Partzsch, L., Pattberg, P. & Sabine, W. (2019). *Introduction: A Political Science Perspective on the Anthropocene*. In Hickmann, et al, eds., *The Anthropocene Debate and Political Science*, Oxon: Routledge.
- Kolb, D. A. (2014). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*. FT press.
- Naess, A. (1973). The place of joy in a world of fact. *The North American Review*, 258(2), 53-57.
- Oxford Research Encyclopedia. (2022). *Anthropocene*. Retrieved September 27, 2024, from <https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190854584.013.295>
- Rockström, J., W. Steffen, K., Noone, Å. P., Chapin, F. S., Lambin, E., Lenton, T. M., M. Scheffer, C. Folke, H. Schellnhuber, B. Nykvist, C. A. De Wit, T. Hughes, S. van der Leeuw, H. Rodhe, S. Sörlin, P.K. Snyder, R. Costanza, U. Svedin, M. Falkenmark, L. Karlberg, R. W. Corell, V. J.

- Fabry, J. Hansen, B. Walker, D. Liverman, K. Richardson, P. Crutzen, and J. Foley. (2009). Planetary boundaries: Exploring the Safe Operating Space for Humanity. *Ecology and Society* 14(2) 32.
- Steffen, W., Grinevald, J., Crutzen, P. J., & McNeill, J. (2011). The anthropocene: Conceptual and historical perspectives. *Philosophical Transactions of The Royal Society*. 369(1938), 842-867.
- United Nations. (2015). *Sustainable Development Goals: 17 Goals to Transform Our World*. Retrieved September 27, 2024, from <https://www.un.org/sustainabledevelopment/>
- Weißpflug, M. (2019). *Rethinking the Anthropocene Narrative with Arendt and Adorno*. In Hickmann, et al, eds., *The Anthropocene Debate and Political Science*, Oxon: Routledge, 15-30.
- Williams, L. A. (2022). *Anthropocene. Ecotone*. Retrieved September 27, 2024, from <https://doi.org/10.1353/ect.2021.0025>

ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา
ในสำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร
Situational Leadership of School Administrators
in Sai Mai District Office, Bangkok

อัศวิน สุขประเสริฐ^{1*} และ ฐิติพัฒน์ หิรัญนิธารัง²

Asawin Sukprasert^{1*} and Thitiphat Hirannitithamrong²

^{1*} นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเกริก

^{2*} อาจารย์ สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเกริก

^{1*} Master's degree student, Educational Administration, Krirk University

^{2*} Lecturer, Department of Educational Administration, Krirk University

*Corresponding author, E-mail: Asawin2535@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้วัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความสำคัญภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงานเขตสายไหมกรุงเทพมหานคร 2) เปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงานเขตสายไหมกรุงเทพมหานคร จำแนกตาม วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร จำนวน 206 คน เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม สถิติพรรณนาการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอนุมานทำการทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงานเขตสายไหมกรุงเทพมหานคร โดยรวมมีความสำคัญอยู่ในระดับมากทุกปัจจัย โดยเรียงอันดับจากมากไปหาน้อย คือ ผู้นำแบบขายความคิด ผู้นำมอบหมายงานให้ทำ ผู้นำเน้นการทำงานแบบมีส่วนร่วม และอันดับสุดท้าย คือ ผู้นำแบบบอกทุกอย่าง 2) ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงานเขตสายไหมกรุงเทพมหานคร จำแนกตามวุฒิการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน พบว่าไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ผู้นำ, ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The purpose of this research study was 1) to examine the significance of situational leadership among school administrators in the Sai Mai District Office of Bangkok, and 2) to compare situational leadership among school administrators in the Sai Mai District Office, Bangkok, categorized by educational qualifications and work experience. The sample consisted of 206 participants, including school administrators and teachers from schools within the Sai Mai District

Office. This quantitative research utilized a questionnaire as the primary data collection tool. The research used descriptive statistical analyses including frequency, percentage, mean, and standard deviation, while inferential statistics employed t-tests and one-way ANOVA.

The research findings revealed that 1) the situational leadership of school administrators in the Sai Mai District Office was high in all factors. The ranking of leadership styles, from most to least was as follows; selling leadership, delegating leadership, participating leadership, and telling leadership. 2) the comparison of situational leadership based on educational qualifications and work experience showed no statistically significant differences at the 0.05 level.

Keyword: Leader, Situational Leadership, School Administrators

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาไว้ว่าต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรมมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารทั่วไปไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง ทำให้ผู้บริหารโรงเรียนเกิดความคล่องตัวในการบริหารงาน และสามารถใช้อยุทธศาสตร์ของวิชาชีพบริหารนำมาใช้เพื่อจัดการศึกษาของโรงเรียนได้เต็มประสิทธิภาพมากขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2553) ซึ่งผลจากการกระจายอำนาจการบริหารงานและการจัดการศึกษาในสถานศึกษาทำให้ผู้เรียนและสถานศึกษาได้รับการพัฒนาไปสู่เป้าหมายสูงสุดที่ตั้งไว้จะเห็นว่าสถานศึกษาที่มีการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนใหญ่เกิดจากการที่ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำที่ดี จึงสามารถนำพาสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จ เพราะภาวะผู้นำที่ดีนั้นจะสามารถโน้มน้าวผู้ใต้บังคับบัญชาในสถานศึกษาให้สมัครใจร่วมกันปฏิบัติงาน งานที่เกิดจากการร่วมแรงร่วมใจจะสำเร็จบรรลุตามวัตถุประสงค์และตามเป้าหมายสูงสุด แต่ถ้าหากผู้บริหารสถานศึกษาขาดภาวะผู้นำหรือมีภาวะผู้นำแต่นำมาใช้ในทางที่ไม่เหมาะสมอาจส่งผลให้การปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชาขาดความสำเร็จและเกิดประสิทธิผลเพียงเล็กน้อย (ศิริประภา อัครภูวนัย และคณะ, 2565) ดังนั้น ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาย่อมมีอิทธิพลและความสำคัญอย่างยิ่งต่อผู้ใต้บังคับบัญชาในสถานศึกษา ผู้บริหารจึงต้องศึกษาทบทวน และทำความเข้าใจคุณลักษณะ พฤติกรรม และภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่เสมอ

การจัดการศึกษาในพื้นที่สำนักงานเขตสายไหมเป็นการจัดการศึกษาในรูปแบบพิเศษที่มุ่งเน้นการจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงควบคู่กับการจัดการศึกษาเพื่อยกระดับและพัฒนาคุณภาพผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา แผนปฏิบัติราชการประจำปี พ.ศ. 2564-2567 พบว่า สถานศึกษาไม่มีรูปแบบที่เหมาะสมกับสถานการณ์ในการสั่งการให้ผู้ใต้บังคับบัญชานำไปปฏิบัติ ส่งผลให้คุณภาพผลสัมฤทธิ์และผลการทดสอบระดับชาติ ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานจากรายงานของสำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร (2564) พบว่า การดำเนินการของสถานศึกษาตอบสนองนโยบายค่อนข้างน้อย ซึ่งการปฏิบัติงานยังไม่สอดคล้องและไม่ตรงตามความถนัดของผู้ใต้บังคับบัญชาพอสมควร ผู้บริหารสถานศึกษามีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการบริหารให้เป็นไปตามนโยบายและวัตถุประสงค์ วิสัยทัศน์ พันธกิจของสถานศึกษาผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องแสดงออกถึงทักษะในการบริหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารสถานศึกษานั้นจะต้องมีภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์เป็นสิ่งสำคัญ สอดคล้องกับแนวคิดของภาวะผู้นำตามสถานการณ์ Hersey and Blanchard (1988) ได้เสนอทฤษฎีวงจรชีวิต โดยได้รับอิทธิพลจากทฤษฎีเรดติน และยังมีหลักการ

เดียวกัน คือ แบบภาวะผู้นำอาจมีประสิทธิภาพหรือไม่ก็ได้ ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ องค์ประกอบของภาวะผู้นำตามสถานการณ์ ประกอบด้วย 1) ปริมาณการออกคำสั่ง คำแนะนำต่าง ๆ หรือพฤติกรรมด้านงาน 2) ปริมาณการสนับสนุนทางอารมณ์ สังคม หรือพฤติกรรมด้านมนุษยสัมพันธ์ และ 3) ความพร้อมของผู้ตามหรือกลุ่มผู้ตาม เพราะถือว่าผู้ตามที่มีความพร้อมในการทำงานระดับสูง สามารถทำงานให้มีประสิทธิภาพได้ดี

ดังนั้น จากที่มาของสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลให้ผู้บริหารโรงเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ และหาแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเพื่อให้การบริหารโรงเรียนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาระดับความสำคัญภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร
2. เปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร จำแนกตาม วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีภาวะผู้นำ

ภาวะผู้นำ (Leadership) หมายถึง ความสามารถในการจูงใจ ชี้แนะ และมีอิทธิพลต่อบุคคลหรือกลุ่มให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน ได้แก่ 1) ภาวะผู้นำตามลักษณะบุคคล โดยมุ่งเน้นคุณลักษณะเฉพาะของผู้นำ เช่น ความมั่นใจ ความซื่อสัตย์ และความฉลาด 2) ภาวะผู้นำตามพฤติกรรม เป็นการศึกษากฎการของผู้นำ เช่น การมุ่งเน้นงาน และการมุ่งเน้นความสัมพันธ์ 3) ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ เป็นการปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารให้เหมาะสมกับระดับความพร้อมของผู้ตาม และ 4) ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลง ผู้นำสร้างแรงบันดาลใจและกระตุ้นการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกในองค์กร (Hersey, Blanchard, & Johnson, 2008 ; Northouse, 2021)

ณัฐพันธ์ เจริญนนท์ (2551) ได้ศึกษาทฤษฎีภาวะผู้นำ โดยมีเนื้อหาสำคัญ คือ ภาวะผู้นำ ซึ่งเป็นหัวข้อที่มีการศึกษามานานตั้งแต่ยุคสมัยกรีก (ก่อนคริสต์ศักราช) จนถึงปัจจุบัน นักปราชญ์คนสำคัญ เช่น เพลโต ซีซาร์ ที่มีการพูดถึงผู้นำในอุดมคติกันมาแล้ว นักปราชญ์และนักวิชาการแต่ละคนต่างศึกษาผู้นำไปตามแง่มุมที่ตนเองถนัดหรือสนใจ แต่การศึกษาในยุคก่อนไม่ได้มีการวางหลักเกณฑ์และรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นทางการ จนกระทั่งถึงช่วงต่อระหว่างปลายศตวรรษที่ 19 กับต้นศตวรรษที่ 20 จึงได้เริ่มมีความสนใจที่จะศึกษาถึงแนวความคิดเรื่องภาวะผู้นำอย่างเป็นระบบ ตลอดจนถึงการเชื่อมต่อระหว่างภาวะผู้นำกับการบริหารธุรกิจ โดยที่การศึกษาด้านภาวะผู้นำนั้นสามารถแบ่งองค์ประกอบออกเป็น 3 ทฤษฎี ดังต่อไปนี้

1) ทฤษฎีลักษณะเฉพาะของผู้นำ (Trait Theory) เป็นทฤษฎีในยุคสมัยเริ่มต้นที่มีการศึกษาเรื่องของผู้นำและภาวะผู้นำอย่างเป็นระบบ โดยมีความเชื่อว่าผู้นำที่ดีจะมีคุณสมบัติเฉพาะที่แตกต่างจากบุคคลทั่วไปหรือเกิดขึ้นมาเพื่อจะเป็นผู้นำหรือปกครองผู้อื่น

2) ทฤษฎีพฤติกรรม (Behavioral Theory) เป็นทฤษฎีในยุคสมัยต่อมาที่ศึกษาพฤติกรรม การแสดงออกของผู้นำที่มีผลต่อประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในการนำของเขา

3) ทฤษฎีสถานการณ์ (Situational Theory) เป็นทฤษฎีที่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับปัจจัยแวดล้อม และสถานการณ์ที่มีผลต่อการแสดงออกของผู้นำ โดยผู้นำจะต้องแสดงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับข้อกำหนดของสถานการณ์ว่า “สถานการณ์สร้างวีรบุรุษแต่บางครั้งวีรบุรุษก็ต้องสร้างสถานการณ์”

แนวคิดภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์

Gibson, Ivancevich and Donnelly (2000) กล่าวถึง แนวคิดภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ว่าประสิทธิภาพในการทำงานของผู้นำขึ้นอยู่กับปัจจัยทางสถานการณ์ ดังนั้นผู้นำประเภทนี้จึงต้องมีสติปัญญา สามารถวิเคราะห์ มีความคิดกว้างไกล เรียนรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นรับรู้และเข้าใจสภาพแวดล้อม มีความยืดหยุ่นในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ ผู้นำต้องใช้ดุลยพินิจเองว่า ในแต่ละสถานการณ์ควรจะเลือกรูปแบบภาวะผู้นำแบบใดมาใช้เพราะภาวะผู้นำที่เหมาะสมในสถานการณ์หนึ่งอาจไม่เหมาะสมในอีกสถานการณ์หนึ่งก็ได้

Hersey, Blanchard, and Johnson (2008) ได้กล่าวว่า ผู้นำที่มีประสิทธิภาพจะปรับเปลี่ยนรูปแบบการเป็นผู้นำให้เหมาะสมกับระดับความพร้อมของผู้ตาม ซึ่งประกอบด้วยทักษะและแรงจูงใจ โดยแบ่งสไตล์การเป็นผู้นำออกเป็น 4 รูปแบบตามบริบท ได้แก่ 1) ภาวะผู้นำมอบหมายงาน 2) ภาวะผู้นำบอกทุกอย่าง 3) ภาวะผู้นำขายความคิด และ 4) ภาวะผู้นำมีส่วนร่วม

ดังนั้น จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ ผู้วิจัยพอสรุปได้ว่า ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ย่อมส่งผลต่อความสำเร็จขององค์กร ผู้นำที่ดีจะไม่ยึดติดกับภาวะผู้นำรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง แต่จะเลือกใช้ให้เหมาะกับสถานการณ์ซึ่งภาวะผู้นำแบบนี้เรียกว่า ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ โดยผู้นำจะปรับเปลี่ยนรูปแบบการนำ หรือมีการปรับทัศนคติให้สอดคล้องกับสถานการณ์และสภาพแวดล้อม นั้น ๆ ซึ่งผู้นำมีความเชื่อว่าหากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นมีความแตกต่างกันย่อมต้องใช้รูปแบบของการนำที่แตกต่างกันออกไป ผู้วิจัยจึงศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร ที่สอดคล้องกับประเด็นปัญหาเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามแนวคิดของภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ตามทฤษฎีของ Hersey, Blanchard, and Johnson (2008) ได้แบ่งภาวะของผู้นำเชิงสถานการณ์ออกเป็น 4 แบบ ได้แก่ 1) ภาวะผู้นำบอกทุกอย่าง 2) ภาวะผู้นำขายความคิด 3) ภาวะผู้นำมีส่วนร่วม 4) ภาวะผู้นำมอบหมายงาน

1) ผู้นำบอกทุกอย่าง

เนตร์พัฒนา ยาวีราข (2556) กล่าวว่า ภาวะผู้นำแบบบอกทุกอย่าง (Telling) หมายถึง รูปแบบผู้นำแบบสั่งการ และกำหนดทิศทางการทำงานที่ชัดเจนเป็นแนวทางสำหรับพนักงานความพร้อมของพนักงานต่ำ

ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี (2557) กล่าวว่า ภาวะผู้นำแบบบอกทุกอย่าง (มุ่งงานสูงแต่มุ่งความสัมพันธ์ต่ำ) ผู้นำจะคอยแนะนำ ออกคำสั่ง และให้ข้อแนะนำ ให้คำสั่งที่ชัดเจน และดูแลผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างใกล้ชิดซึ่งรูปแบบนี้เหมาะสมกับผู้ตามที่มีวุฒิภาวะต่ำหรือมีประสบการณ์ ทักษะ ความสามารถในการทำงานน้อย

พิพัฒน์ นนทนารณ์ (2558) กล่าวว่า ภาวะผู้นำแบบบอกทุกอย่างจะมีลักษณะที่เน้นงานสูงแต่เน้นคนและความสัมพันธ์ต่ำ ผู้นำแบบสั่งงานนี้จะให้ทิศทางการทำงานที่ชัดเจนว่าจะต้องทำงานอย่างไรให้สำเร็จจะเน้นการสั่งการให้งานเดินหน้าอย่างชัดเจน เป็นขั้นตอน และควบคุมงานอย่างใกล้ชิด การสื่อสารระหว่างผู้นำกับผู้ตามจะเป็นการสื่อสารแบบทางเดียว

จากที่กล่าวมาข้างต้นเกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำบอกทุกอย่างผู้วิจัยพอสรุปได้ว่า ภาวะผู้นำบอกทุกอย่างหมายถึง พฤติกรรมที่ผู้นำเป็นผู้กำหนดแผนการทำงานและระยะเวลาที่งานจะแล้วเสร็จให้แก่บุคลากร โดยกำหนดเป้าหมายและวิธีการดำเนินงานที่เฉพาะเจาะจง มีการชี้แนะและควบคุมการปฏิบัติงานตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด กำหนดระเบียบต่าง ๆ ให้บุคลากรมีหน้าที่ปฏิบัติตามมีวิธีการ รูปแบบสั่งการที่ชัดเจนจากผู้นำทางเดียว โดยไม่เน้นความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำกับผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้นำสามารถตัดสินใจทุกเรื่องเพียงผู้เดียว ผู้ใต้บังคับบัญชาจึงมีหน้าที่ปฏิบัติตามเท่านั้น

2) ด้านผู้นำขายความคิด

เนตร์พัฒนา ยาวีราข (2556) กล่าวว่า ภาวะผู้นำแบบขายความคิด (Selling) หรือ M2 หมายถึง การที่ผู้นำให้พนักงานได้พิจารณาปัจจัยภายในต่าง ๆ ก่อนตัดสินใจ ความพร้อมของพนักงานปานกลาง หรือ M2

ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี (2557) กล่าวว่า ภาวะผู้นำแบบขายความคิด เป็นภาวะมุ่งงานและความสัมพันธ์สูง ผู้นำอธิบายการตัดสินใจ ชักจูงพนักงานให้ทำตามเมื่อจำเป็น รูปแบบนี้เหมาะสำหรับผู้ตามที่มีวุฒิภาวะหรือมีประสบการณ์ ทักษะ ความสามารถในระดับหนึ่ง

พิพัฒน์ นนทนาธรณ์ (2558) กล่าวว่า ภาวะผู้นำแบบขายความคิด เป็นผู้นำที่มีการเน้นความสำคัญของงาน และคนไปพร้อม ๆ กัน ผู้นำจะอธิบายการตัดสินใจ และให้ผู้ตามมีโอกาสดูแลเพื่อให้เกิดความกระจ่างแจ้งเกี่ยวกับงานที่จะต้องทำ ผู้นำแบบนี้จะขายอธิบายความคิดที่ตัดสินใจให้ผู้ตามมีโอกาสดูแลเพื่อให้เกิดความสงสัย และไม่แน่ใจ เมื่อผู้ตามเห็นด้วยหรือซื้อความคิดจะทำให้งานประสบความสำเร็จมากขึ้น การสื่อสารระหว่างผู้นำแบบนี้กับผู้ตามจะเป็นการสื่อสารแบบสองทาง

ดังนั้น จากที่กล่าวมาข้างต้นเกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำขายความคิด ผู้วิจัยพอสรุปได้ว่า ภาวะผู้นำขายความคิดนั้น หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้นำเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานเอง ส่งเสริมให้บุคลากรได้พัฒนาตนเอง คอยให้กำลังใจและห่วงใยบุคลากร รวมถึงการให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรด้วยความเป็นกันเอง โดยสร้างบรรยากาศที่อบอุ่นและสภาพแวดล้อมในการทำงานที่เป็นมิตร พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดงความสามารถ และให้คำแนะนำอย่างสม่ำเสมอ เพื่อส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีการพัฒนาก้าวหน้าในการปฏิบัติงานมีความเมตตา เข้าใจความรู้สึก รับรู้ปัญหาต่าง ๆ ของบุคลากรในโรงเรียน

3) ผู้นำเน้นการทำงานแบบมีส่วนร่วม

เนตรพัฒนา ยาวีราข (2556) กล่าวว่า ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม (Participating) หรือ M3 หมายถึง ผู้นำให้การสนับสนุน และส่งเสริมให้ผู้อื่นเจริญก้าวหน้าโดยการแนะนำ และพัฒนาทักษะในการทำงาน ความพร้อมของพนักงานปานกลาง หรือ M3

ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี (2557) กล่าวว่า ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม มุ่งงานต่ำ แต่มุ่งความสัมพันธ์สูง ผู้นำให้ความสำคัญแก่พนักงานต่อความรับผิดชอบในการทำงานมากขึ้น กระตุ้นให้พนักงานมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและอำนวยความสะดวกเพื่อให้เกิดความร่วมมือ และพันธสัญญาแบบนี้นี้เหมาะกับผู้ตามที่มีวุฒิภาวะสูง แต่ขาดความเชื่อมั่น

พิพัฒน์ นนทนาธรณ์ (2558) กล่าวว่า ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม ผู้นำจะเน้นความสัมพันธ์มากแต่เน้นงานน้อย ผู้นำจะร่วมแบ่งปันความคิดเห็นกับผู้ตาม ส่งเสริมให้ผู้ตามมีส่วนร่วมและอำนวยความสะดวกในการตัดสินใจ ผู้นำจะเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในฐานะสมาชิกคนหนึ่งโดยไม่ขึ้นา ควบคุม กำกับหรือสั่งงาน

จากที่กล่าวมาข้างต้นเกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมผู้วิจัยพอสรุปได้ว่า ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้นำเปิดโอกาสให้บุคลากรในโรงเรียนได้แสดงความคิดเห็น โดยผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น รับฟังข้อเสนอแนะของบุคลากรในโรงเรียน มีการให้ปรึกษาหารือ กระตุ้นให้ผู้ใต้บังคับบัญชาริเริ่มความคิดในการทำงานรูปแบบใหม่ ๆ ส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการทำงาน ช่วยเหลือและสนับสนุนต่าง ๆ แก่บุคลากรในโรงเรียน ให้สนับสนุนการตัดสินใจของส่วนรวม และให้ความเคารพในการตัดสินใจนั้น ให้ความสำคัญกับบุคลากรอย่างเท่าเทียมและเสมอภาค

4) ผู้นำเน้นการทำงานแบบมอบหมายงาน

เนตรพัฒนา ยาวีราข (2556) กล่าวว่า ภาวะผู้นำแบบมอบหมายงาน (Delegating) หรือ M4 หมายถึง ผู้นำที่สั่งการและให้การสนับสนุนเพียงเล็กน้อย พนักงานมีความรับผิดชอบในงานอยู่แล้วในสถานการณ์การทำงานนั้น ความพร้อมของพนักงานสูง หรือ M4

ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี (2557) กล่าวว่า ภาวะผู้นำแบบมอบหมายงาน (มุ่งงานต่ำมุ่งความสัมพันธ์ต่ำ) ผู้นำที่มีหน้าที่แค่เพียงคอยสังเกต ติดตามการปฏิบัติงานของพนักงานเท่านั้น หลังจากที่มีมอบหมายงานรับผิดชอบในการตัดสินใจ และการนำไปปฏิบัติให้แก่พนักงาน การที่มีรูปแบบนี้ไปประยุกต์ใช้อย่างไม่เหมาะสมสามารถส่งผลกระทบต่อระดับของการมีส่วนร่วมของผู้จากกระบวนการ

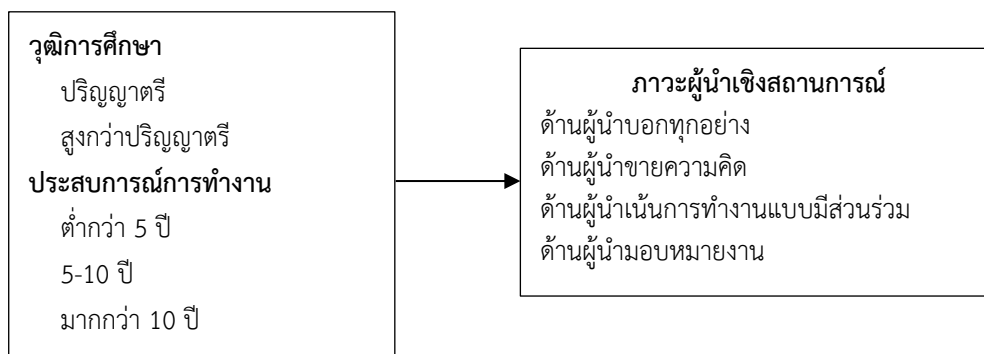

พิพัฒน์ นนทนาธรณ์ (2558) กล่าวว่า ภาวะผู้นำแบบมอบหมายงาน เป็นผู้นำที่เห็นความสัมพันธ์ และงานต่ำจะเป็นผู้ที่ให้ทิศทาง หรือสนับสนุนการทำงานเพียงเล็กน้อย และได้มอบหมายความรับผิดชอบในการตัดสินใจ และการปฏิบัติงานให้กับผู้ตาม เป็นการกระจายอำนาจให้ผู้ตาม เปิดโอกาสให้ผู้ตามเป็นตัวของตัวเอง และมีอิสระในการกำหนดขั้นตอนการทำงาน และตัดสินใจในงาน

ดังนั้น จากที่กล่าวมาข้างต้นเกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำมอบหมายงาน ผู้วิจัยพอสรุปได้ว่า ภาวะผู้นำมอบหมายงานนั้น หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้นำแสดงออกถึงความเชื่อมั่นในศักยภาพการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชาที่จะดำเนินงานให้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายนั้นอย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้นำจะกระจายอำนาจให้บุคลากรในโรงเรียนรับผิดชอบและตัดสินใจด้วยตนเอง ไว้วางใจให้บุคลากรในโรงเรียนปฏิบัติงานโดยอิสระ และติดตามและประเมินผลการทำงานของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งยอมรับยกย่องและชมเชยบุคลากรที่ปฏิบัติงานได้ดี โดยมอบรางวัลแก่บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ได้ตามบรรลุปเป้าหมายที่กำหนดไว้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาและทบทวนงานวิจัยในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องพร้อมทั้งประมวลปัญหาด้านการจัดการศึกษาในพื้นที่สำนักงานเขตสายไหมกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในพื้นที่สำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร ต้องใช้ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ เพื่อแก้ปัญหาผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรตามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ ทฤษฎีของ Hersey, Blanchard, and Johnson (2008) ผู้นำ 4 แบบ ได้แก่ ผู้นำบอกทุกอย่าง ผู้นำขายความคิด ผู้นำเน้นการทำงานแบบมีส่วนร่วม และผู้นำมอบหมายงาน และกำหนดตัวแปรต้น ได้แก่ 1) วุฒิการศึกษา 2) ประสบการณ์การทำงาน กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

H1: ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์มีความสำคัญต่อผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร

H2: เปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร จำแนกตามวุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร จำนวน 9 โรงเรียน รวมจำนวน ผู้บริหารสถานศึกษาและครูทั้งสิ้น 606 คน (ระบบฐานข้อมูลกลางด้านการศึกษาออนไลน์ 2566)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร ได้กำหนดขนาดมาจากการเปิดตารางของ Krejcie and Morgan (1970) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 238 คน โดยการสุ่มตัวอย่างง่าย (Simple random sampling)

การวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาขึ้นจากการศึกษาเอกสารทางวิชาการ และงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ทำการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับ เพศ การศึกษา และประสบการณ์ของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะข้อคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ที่กำหนดคำตอบไว้

ตอนที่ 2 ระดับความสำคัญของภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร ตามทฤษฎีของ Hersey, Blanchard and Johnson (2008) ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษา คือ 1) ภาวะผู้นำแบบบอกทุกอย่าง 2) ภาวะผู้นำแบบขายความคิด 3) ภาวะผู้นำแบบเน้นการทำงานแบบมีส่วนร่วม และ 4) ภาวะผู้นำแบบมอบหมายงานให้ทำ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามและมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ประยุกต์ตามวิธีการของ Likert (1967)

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้สถิติในการวิจัย ดังนี้

1) การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติพรรณนาเพื่อหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage)

2) การวิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยภาพรวมและรายด้านแล้วนำค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ที่ได้เทียบกับเกณฑ์ตามแนวคิดของ Best (1981) ดังนี้

4.50 – 5.00	หมายถึง	ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์	อยู่ในระดับมากที่สุด
3.50 – 4.49	หมายถึง	ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์	อยู่ในระดับมาก
2.50 – 3.49	หมายถึง	ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์	อยู่ในระดับปานกลาง
1.50 – 2.49	หมายถึง	ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์	อยู่ในระดับน้อย
1.00–1.49	หมายถึง	ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์	อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไป พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวนทั้งสิ้น 242 คน ได้กลับคืนมา 206 คน คิดเป็นร้อยละ 85 ส่วนใหญ่ คือ เพศหญิง จำนวน 147 คน คิดเป็นร้อยละ 71.40 และเป็นเพศชาย จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 28.60 ซึ่งมีระดับการศึกษาคือ ปริญญาโทขึ้นไป จำนวน 138 คน คิดเป็นร้อยละ 67 และระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 33 โดยมีประสบการณ์ในการทำงาน 5-10 ปี จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 50.50 มีประสบการณ์ในการทำงาน 10 ปีขึ้นไป จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 40.80 และมีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 5 ปี จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 8.70

ผลการวิเคราะห์วัตถุประสงค์ที่ 1 ศึกษาระดับความสำคัญของภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงานเขตสายไหมกรุงเทพมหานคร

พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.45) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ผู้นำแบบมอบหมายงานให้ทำ ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.53) ผู้นำแบบขายความคิด ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.54) ผู้นำเน้นการทำงานแบบมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.54) และอันดับสุดท้าย คือ ผู้นำแบบบอกทุกอย่าง ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.51) ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์วัตถุประสงค์ที่ 2 เปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงานเขตสายไหมกรุงเทพมหานคร จำแนกตาม วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงานเขตสายไหมกรุงเทพมหานคร จำแนกตาม วุฒิการศึกษา

ด้าน	ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์	ปริญญาตรี		ปริญญาโทขึ้นไป		t	P
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1	ผู้นำแบบบอกทุกอย่าง	4.38	.57	4.42	.47	.595	.553
2	ผู้นำแบบขายความคิด	4.46	.56	4.47	.52	.187	.852
3	ผู้นำเน้นการทำงานแบบมีส่วนร่วม	4.44	.56	4.47	.53	.477	.634
4	ผู้นำมอบหมายงานให้ทำ	4.45	.56	4.47	.52	.227	.821
	รวม	4.43	.48	4.46	.44	.429	.669

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงานเขตสายไหมกรุงเทพมหานคร จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน

ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์	แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig
ผู้นำแบบบอกทุกอย่าง	Between Groups	.549	2	.275	1.048	.353
	Within Groups	53.218	203	.262		
	Total	53.767	205			
ผู้นำแบบขายความคิด	Between Groups	.000	2	.000	.000	1.000
	Within Groups	59.848	203	.295		
	Total	59.849	205			
ผู้นำเน้นการทำงานแบบมีส่วนร่วม	Between Groups	.275	2	.143	.462	.631
	Within Groups	60.520	203	.298		
	Total	60.796	205			
ผู้นำแบบมอบหมายงานให้ทำ	Between Groups	.259	2	.130	.451	.637
	Within Groups	58.346	203	.287		
	Total	58.605	205			
รวม	Between Groups	.110	2	.055	.260	.772
	Within Groups	43.002	203	.212		
	Total	43.112	205			

จากตารางที่ 2 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการสรุปผลการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร แล้วนั้น ผู้วิจัยสามารถอภิปราย ได้ดังนี้

ด้านผู้นำแบบมอบหมายงานให้ทำมีความสำคัญมาก เพราะสามารถกระจายงานให้เหมาะสมกับศักยภาพของทีมและมุ่งเน้นการพัฒนาในระดับสูงได้อย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมและรายข้อ อยู่ในระดับมากที่สุด อันดับที่ 1 คือ ผู้บริหารสถานศึกษายอมรับ ยกย่องและชมเชยบุคลากรที่ปฏิบัติงานได้ดี อยู่ในระดับมากที่สุด อันดับที่ 2 คือ ผู้บริหารสถานศึกษามอบรางวัลแก่บุคลากรที่ปฏิบัติงานที่ได้ตามบรรลุปเป้าหมายที่กำหนด อยู่ในระดับมากที่สุด อันดับที่ 3 คือ ผู้บริหารสถานศึกษาไว้วางใจให้บุคลากรในโรงเรียนปฏิบัติงานโดยอิสระ อยู่ในระดับมากที่สุด อันดับที่ 4 คือ ผู้บริหารสถานศึกษาติดตามและประเมินผลการทำงานของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง อยู่ในระดับมากที่สุดและอันดับสุดท้าย ได้แก่ อันดับที่ 5 คือ ผู้บริหารสถานศึกษากระจายอำนาจให้บุคลากรในโรงเรียนรับผิดชอบและตัดสินใจด้วยตนเอง อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารแสดงออกถึงศักยภาพการปฏิบัติงานตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย โดยผู้บริหารตัดสินใจด้วยตนเอง ติดตามประเมินผลการทำงาน และยกย่อง ชมเชยบุคลากรที่ปฏิบัติงานได้ดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิชฌกร แดงแก้ว (2562) ได้ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำตามสถานการณ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 พบว่า ผู้นำมอบหมายงานให้ทำ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของก้องภพ วิชฌกุล (2565) ได้ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับมาตรฐานวิชาชีพด้านการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1 พบว่า ผู้นำมอบหมายงานให้ทำ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของวาทิต บุญใบ (2566) ได้ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 พบว่า ผู้นำมอบหมายงานให้ทำ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และยังสอดคล้องกับทฤษฎีของ Hersey and Blanchard (1988) ได้กล่าวไว้ว่า ภาวะผู้นำมอบหมายงานพฤติกรรมที่ผู้นำแสดงออกถึงความเชื่อมั่นในศักยภาพการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชาที่จะดำเนินงานให้สำเร็จ ล่วงตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายนั้นอย่างมีคุณภาพ โดยผู้นำจะเป็นเพียงผู้ทำหน้าที่กำหนดเป้าหมาย คอยให้กำลังใจ และติดตามและประเมินผลของการปฏิบัติงาน ซึ่งรูปแบบนี้จะมุ่งงานตามความสัมพันธต้า

ด้านผู้นำแบบขายความคิดมีความสำคัญมากเพราะมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทีมและองค์กร เนื่องจากเป็นผู้ที่สามารถถ่ายทอดความรู้ ทักษะ และแรงบันดาลใจให้กับสมาชิกในทีมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ทีมมีความพร้อมที่จะรับมือกับความท้าทายใหม่ๆ และบรรลุปเป้าหมายที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมและรายข้อ อยู่ในระดับมากที่สุด อันดับที่ 1 คือ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้บุคลากรได้พัฒนาตนเอง คอยให้กำลังใจและห่วงใยบุคลากรอยู่เสมอ อยู่ในระดับมากที่สุด อันดับที่ 2 คือ ผู้บริหารสถานศึกษาให้การสนับสนุนและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรด้วยความเป็นกันเอง อยู่ในระดับมากที่สุด อันดับที่ 3 คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถสร้างบรรยากาศที่อบอุ่นและสภาพแวดล้อมในการทำงานที่เป็นมิตร อยู่ในระดับมากที่สุด อันดับที่ 4 คือ ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดงความสามารถและพร้อมให้คำแนะนำเสมอ อยู่ในระดับมากที่สุดและอันดับสุดท้าย ได้แก่อันดับที่ 5 คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีความเมตตาเข้าใจความรู้สึกรับรู้ปัญหาต่าง ๆ ของบุคลากรในโรงเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารเปิดโอกาส ให้บุคลากรได้พัฒนาตนเอง รวมถึงการให้ความช่วยเหลือสนับสนุนด้วยความเป็นกันเอง สร้างบรรยากาศที่อบอุ่น เปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดง

ความสามารถ พัฒนาก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิชฌกร แดงแก้ว (2562) ได้ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำตามสถานการณ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 พบว่า ด้านผู้นำแบบขยายความคิด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของก้องภพ วิชญกุล (2565) ได้ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับมาตรฐานวิชาชีพด้านการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1 พบว่า ผู้นำแบบขยายความคิด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับวาทีต บุญใบ (2566) ได้ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 พบว่า ผู้นำแบบขยายความคิด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับทฤษฎีของ Hersey and Blanchard (1988) ได้กล่าวไว้ว่า ภาวะผู้นำขยายความคิด เป็นพฤติกรรมที่ผู้นำเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานเอง แต่จะคอยให้การช่วยเหลือ สนับสนุนให้การปรึกษาและให้ข้อเสนอแนะ เพื่อส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีการพัฒนาก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน โดยมีการสื่อสารระหว่างผู้นำและผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งรูปแบบนี้จะมุ่งงานสูง และความสัมพันธ์สูง และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ House and Mitchell (1974) ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำแบบขยายความคิด เป็นผู้นำให้การสนับสนุนและมีพฤติกรรมที่เป็นมิตรที่ผู้ใต้บังคับบัญชาสามารถเข้าถึงได้ง่าย เป็นผู้นำที่ใส่ใจในสวัสดิการความเป็นอยู่และความต้องการในฐานะความเป็นมนุษย์ของผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้นำจะแสดงพฤติกรรมให้การสนับสนุนในการสร้างบรรยากาศที่ดีของการทำงานของ ผู้ใต้บังคับบัญชา รวมทั้งให้การปฏิบัติอย่างเสมอภาคและให้การนับถือต่อศักดิ์ศรีของผู้ใต้บังคับบัญชา

ด้านผู้นำเน้นการทำงานแบบมีส่วนร่วมมีความสำคัญมากเพราะเป็นการสร้างสภาพแวดล้อมที่ทุกคนในมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของงาน และส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานโดยรวม เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมและรายชื่อ อยู่ในระดับมาก อันดับที่ 1 คือ ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสนใจ รับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของบุคลากรในโรงเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด อันดับที่ 2 คือ ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญ ช่วยเหลือและสนับสนุนต่าง ๆ แก่บุคลากรในโรงเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด อันดับที่ 3 คือ ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญกับบุคลากรอย่างเท่าเทียมและเสมอภาค อยู่ในระดับมาก อันดับที่ 4 คือ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการทำงาน อยู่ในระดับมาก และอันดับสุดท้าย ได้แก่ อันดับที่ 5 คือ ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้บุคลากรในโรงเรียนได้แสดงความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นรับฟังข้อเสนอแนะของบุคลากรในโรงเรียนในการทำงานรูปแบบใหม่ ๆ มีส่วนร่วมในกระบวนการทำงานในการตัดสินใจของส่วนรวมซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิชฌกร แดงแก้ว (2562) ได้ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำตามสถานการณ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 พบว่า ผู้นำเน้นการทำงานแบบมีส่วนร่วม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของก้องภพ วิชญกุล (2565) ได้ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับมาตรฐานวิชาชีพด้านการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1 พบว่า ผู้นำเน้นการทำงานแบบมีส่วนร่วม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของวาทีต บุญใบ (2566) ได้ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 พบว่า ผู้นำเน้นการทำงานแบบมีส่วนร่วม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับทฤษฎีของ Hersey and Blanchard (1988) ได้กล่าวไว้ว่า ภาวะผู้นำมีส่วนร่วม พฤติกรรมที่ผู้นำเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น มีการปรึกษาหารือ กระตุ้นให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเริ่มความคิดในการทำงานรูปแบบใหม่ ๆ สนับสนุนการตัดสินใจของส่วนรวมและให้ความเคารพในการตัดสินใจนั้น ผู้นำจะให้ความสำคัญกับผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเท่าเทียมมีลักษณะซึ่งรูปแบบนี้จะมุ่งงานต่ำ

มุ่งความสัมพันธ์สูง และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ House and Mitchell (1975) ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม เป็นผู้นำที่แสดงพฤติกรรมต่อผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยการขอคำปรึกษาก่อนที่จะตัดสินใจ รวมถึงพฤติกรรมที่เกี่ยวกับการขอความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ กระตุ้นให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจและมีการประชุมกับผู้ใต้บังคับบัญชาในทำงานบ่อย ๆ ผู้นำแบบมีส่วนร่วมจะกระตุ้นให้เกิดการอภิปรายของกลุ่มและเขียนข้อเสนอแนะต่าง ๆ ขึ้นในที่ทำงาน

ด้านผู้นำแบบบอกทุกอย่าง เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมและรายข้อ อยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถวางแผนการทำงานตามระยะเวลาให้แก่บุคลากรอยู่ในระดับมากที่สุด ผู้บริหารสถานศึกษามีเป้าหมายในการทำงานด้วยตนเอง อยู่ในระดับมากที่สุด ผู้บริหารสถานศึกษาชี้แนะและควบคุมให้บุคลากรปฏิบัติงานตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัดเพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถตัดสินใจการบริหารทั้งภายในและภายนอกของโรงเรียน อยู่ในระดับมาก และอันดับสุดท้าย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดระเบียบต่าง ๆ โดยให้บุคลากรปฏิบัติตาม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารเป็นผู้กำหนดแผนการทำงาน มีวิธีการดำเนินงานที่เฉพาะเจาะจงปฏิบัติงานตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด สิ่งการที่ชัดเจนและสามารถตัดสินใจทุกเรื่องเพียงผู้เดียว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิชฌกร แดงแก้ว (2562) ได้ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำตามสถานการณ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 พบว่า ด้านผู้นำแบบบอกทุกอย่าง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของก้องภพ วิชญกุล (2565) ได้ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับมาตรฐานวิชาชีพด้านการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1 พบว่า ด้านผู้นำแบบบอกทุกอย่าง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของวาที บุญใบ (2566) ได้ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 พบว่า ด้านผู้นำแบบบอกทุกอย่าง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับแนวคิดของสุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์ (2550) ได้กล่าวไว้ว่า ภาวะผู้นำแบบบอกทุกอย่างเป็นพฤติกรรมที่มุ่งงานสูง มุ่งความสัมพันธ์ต่ำผู้นำแบบนี้แสดงออกอย่างชัดเจนถึงการกำหนดทิศทางเกี่ยวกับวิธีการที่ผู้ตามควรจะทำงานให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย สอดคล้องกับแนวคิดของ House and Mitchell (1974) ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำแบบบอกทุกอย่าง เป็นผู้นำที่ปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยการใช้คำสั่งเกี่ยวกับการทำงาน รวมทั้งแจ้งความคาดหวังให้ทราบ บอกถึงวิธีทำงาน ตลอดจนกำหนดเวลาทางานสำเร็จให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทราบ ผู้นำแบบบอกทุกอย่างจะกำหนดมาตรฐานของการทำงานพร้อมทั้งกฎระเบียบต่าง ๆ ที่ชัดเจนแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา และยังสอดคล้องกับทฤษฎีของ Hersey and Blanchard (1988) ได้กล่าวไว้ว่า ภาวะผู้นำแบบบอกทุกอย่าง เป็นพฤติกรรมที่ผู้นำเป็นผู้วางแผน กำหนดเป้าหมายและวิธีการดำเนินงานที่เฉพาะเจาะจง มีการควบคุมการปฏิบัติงาน และมีรูปแบบสั่งการที่ชัดเจนจากผู้นำทางเดียว โดยไม่เน้นความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำกับผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชาจึงมีหน้าที่ปฏิบัติตามเพียงอย่างเดียว รูปแบบนี้เหมาะแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาที่มีความพร้อมงานต่ำ

การเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน ทั้งนี้เป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของระดับการศึกษาที่มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาควรเสริมให้บุคลากรได้พัฒนาตนเอง คอยให้กำลังใจ คอยห่วงใยบุคลากรอยู่เสมอ ควรกำหนดระเบียบต่าง ๆ โดยให้บุคลากรปฏิบัติตามและสามารถตัดสินใจการบริหารทั้งภายในและภายนอกของโรงเรียนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุปราณี คลังจินดา (2566) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 ผลการเปรียบเทียบโดยภาพรวมและรายด้าน

ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของพัชรินทร์ โนนทอง (2566) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของ โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ผลการเปรียบเทียบโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ แนวคิดของพิพัฒน์ นนทนาธรณ์ (2558) กล่าวไว้ว่า ภาวะผู้นำแบบขยายความคิด เป็นผู้นำที่มีการเน้นความสำคัญ ของงาน อธิบายการตัดสินใจ และให้ผู้ตามมีโอกาสนำเสนอความคิดเห็นให้เกิดความกระตือรือร้นเกี่ยวกับงานที่จะต้องทำ ผู้นำแบบนี้จะขยายอธิบายความคิดที่ตัดสินใจให้ผู้ตามมีโอกาสนำเสนอเพื่อให้เกิดความสงสัยและไม่แน่ใจ เมื่อผู้ตามเห็น ด้วยหรือซื้อความคิดจะทำให้งานประสบความสำเร็จมากขึ้น การสื่อสารระหว่างผู้นำแบบนี้กับผู้ตามจะเป็นการ สื่อสารแบบสองทาง และยังสอดคล้องกับทฤษฎี Hersey and Blanchard (2008) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้นำเปิดโอกาสให้ ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น มีการปรึกษาหารือ กระตุ้นให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเริ่มความคิดใน การทำงานรูปแบบใหม่ ๆ สนับสนุนการตัดสินใจของส่วนรวมและให้ความเคารพในการตัดสินใจนั้น ผู้นำจะให้ความสำคัญกับผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเท่าเทียมมีลักษณะซึ่งรูปแบบนี้จะมุ่งงานต่อความสัมพันธสูง

การเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันไม่เป็นไปตาม สมมุติฐาน ทั้งนี้เป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์การทำงานแสดงออกถึงภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ ในการบริหารจัดการในสถานศึกษาเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสินีนางู จิระพรพาณิชย์ (2562) ได้ศึกษา เรื่อง ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในยุคดิจิทัล ตามความคิดเห็นของครูในเขตอำเภอปาก เกร็ด จังหวัดนนทบุรี ผลการเปรียบเทียบจำแนกประสบการณ์ในการทำงาน พบว่าไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ งานวิจัยของสุปราณี คลังจินดา และคณะ (2566) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของพัชรินทร์ โนนทอง (2566) ภาวะผู้นำตาม สถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ผลการเปรียบเทียบตามประสบการณ์ ในการปฏิบัติงาน พบว่าไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับแนวคิดของ Gibson, Ivancevich and Donnelly (2000) ได้กล่าวว่า ประสิทธิภาพ ในการทำงานของผู้นำขึ้นอยู่กับปัจจัยทางสถานการณ์ ดังนั้นผู้นำประเภทนี้จึงต้องมีสติปัญญา สามารถวิเคราะห์ มีความคิดกว้างไกล เรียนรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นรับรู้และเข้าใจสภาพแวดล้อม มีความยืดหยุ่นในการ ปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ ผู้นำต้องใช้ดุลยพินิจเองว่า ในแต่ละสถานการณ์ควรจะเลือกรูปแบบภาวะผู้นำแบบใด มาใช้เพราะภาวะผู้นำที่เหมาะสมในสถานการณ์หนึ่งอาจไม่เหมาะสมในอีกสถานการณ์หนึ่งก็ได้ และยังสอดคล้องกับ ทฤษฎีของ Hersey and Blanchard (2008) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้นำแสดงออกถึงความเชื่อมั่นในศักยภาพการปฏิบัติงาน ของผู้ใต้บังคับบัญชาที่จะดำเนินงานให้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายนั้นอย่างมีคุณภาพ โดยผู้นำจะเป็น เพียงผู้ทำหน้าที่กำหนดเป้าหมาย คอยให้กำลังใจ และติดตามและประเมินผลของการปฏิบัติงาน ซึ่งรูปแบบนี้จะมุ่ง งานต่อความสัมพันธต่ำ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านผู้นำแบบบอกทุกอย่าง จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดกฎระเบียบต่าง ๆ โดยให้บุคลากรปฏิบัติตาม มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรศึกษา และให้ความสำคัญเน้น การใช้กฎและ ระเบียบเพื่อให้งานสำเร็จ เข้ามาใช้กับการบริหารสถานศึกษาให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของ สถานศึกษา

1.2 ด้านผู้นำแบบมีส่วนร่วม จากผลการวิจัย ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความเมตตา เข้าใจความรู้สึก รับรู้ปัญหาต่าง ๆ ของบุคลากรในโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับ บุคลากรในสถานศึกษา อย่างเท่าเทียมและเสมอภาค เพื่อส่งเสริมและสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของ บุคลากรในสถานศึกษา

1.3 ด้านผู้นำแบบขยาคความคิด จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้ บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการทำงาน มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาไม่ควรเข้าไปควบคุม กำกับกับการปฏิบัติงานของบุคลากรในสถานศึกษา ควรให้อิสระในการทำงานของบุคลากรโดยให้คำแนะนำ และคอย สอบถามปัญหาในการปฏิบัติงานเพื่อให้งานบรรลุตามกำหนด

1.4 ด้านผู้นำแบบมอบหมายงาน จากผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารสถานศึกษามอบรางวัลแก่บุคลากร ที่ปฏิบัติหน้าที่ได้ตามบรรลุปเป้าหมายที่กำหนด มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรไว้วางใจให้ บุคลากรใน สถานศึกษาปฏิบัติงานโดยอิสระ เพื่อให้เกิดการร่วมมือสนับสนุนการพัฒนาอย่างเป็นระบบในสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์กับการบริหารงานวิชาการในสังกัด สำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร

2.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด สำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร

2.3 ควรศึกษาภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจใน การปฏิบัติงานของครูของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร

2.4 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด สำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร

เอกสารอ้างอิง

- ก้องภพ วิษณุกุล. (2565). ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับมาตรฐานวิชาชีพ ด้านการ ปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1. (วิทยานิพนธ์ มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, ยะลา.
- ชัยเสณัฐ พรหมศรี. (2557). ภาวะผู้นำร่วมสมัย. กรุงเทพฯ: ปัญญาชน.
- ณัฐพันธ์ เขจรนนท์. (2551). พฤติกรรมองค์การ. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดเคชั่น
- เนตรพัฒนา ยาวีราช. (2556). ภาวะผู้นำและผู้นำเชิงกลยุทธ์. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : ทริปเพิ้ลกรุ๊ป.
- พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาแห่งชาติ. (2562). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 138 ตอนที่ 57 ก,1 พฤษภาคม 2562.
- พัชรภรณ์ โนนทอง. (2566). ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของ โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู วารสารวิชาการแสงอีสาน, 20(1), 1-18.
- พิพัฒน์ นนทนาถรณ์. (2558). ภาวะผู้นำเชิงปฏิบัติการ, พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดีการพิมพ์.
- วาทีต บุญใบ. (2566). ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานโรงเรียน สังกัดส านักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1. วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 12(45),154-164.
- วิษณุกร แดงแก้ว. (2563). ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารงานบุคคลของโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3. (วิทยานิพนธ์ มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, สุราษฎร์ธานี.
- ศิริประภา อัคราภิชาติ, ชื่นนภา นาวาร และมัทนา วังนอมศักดิ์. (2565) คุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหาร สถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. วารสาร มจร พุทธศาสตร์ปริทรรศน์, 6(3), 276-292.

- สำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร. (2565). *ผลการทดสอบระดับชาติ (O-Net)*. สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2567 จาก <https://webportal.bangkok.go.th/saimai/coverpages>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2546). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 พร้อมกระทรวงศึกษาธิการที่เกี่ยวข้อง และพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545*. กรุงเทพฯ : ร.ส.พ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2553*. กรุงเทพฯ : พรักหวานกราฟฟิค.
- สินีนานู จิระพรพาณิชย์. (2562). ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในยุคดิจิทัล ตามความคิดเห็นของครูในเขตอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี. *วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 9(33), 256-262.
- สุปราณี คลังจินดา, วิรัตน์ พชร วงศ์วัฒนเกษม และกฤษฎา วัฒนศักดิ์ (2566). ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1. *วารสารเสียงธรรมจากมหายาน*, 10(1), 50-64.
- Best J. W. (1981), *Research in Education*, 4th Edition, New Delhi, Prentice Hall of India Pvt. Ltd.
- Gibson, J. L., Ivancevich, J., & Donnelly, J. (2000). *Organizations: Behavior, Structure, Processes* (11th Edition). McGraw-Hill/Irwin.
- Hersey, P., & Blanchard, K.H. (1988). *Management of organizational behavior: Utilizing human resources* (5th ed.). Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Hersey, P., Blanchard, K. H., & Johnson, D. E. (2008). *Management of Organizational Behavior: Leading Human Resources* (9th ed.). Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.
- House, R. J., & Mitchell, T. R. (1975). *Path goal theory of leadership* (pp. 75-67). Faculty of Management Studies, University of Toronto.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Sample size determination table. *Educational and psychological Measurement*, 30, 607-610.
- Likert, R. (1967). *The Method of Constructing and Attitude Scale, in Attitude Theory and Measurement*. New York, Wiley & Son.
- Northouse, P. G. (2021). *Leadership: Theory and Practice* (9th ed.). Thousand Oaks, CA: SAGE Publications.

การศึกษารูปแบบของคู่มือปฏิบัติงานและประสิทธิภาพการทำงาน
ของนักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ
วิทยาลัยน่าน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

The study on the format of the work manual and the work efficiency
of Bachelor of Business Administration students, Management Major,
Nan College, Uttaradit Rajabhat university

พลกฤต รักจุล^{1*} และ สุदारัตน์ สุขเรือนทอง²
Ponkrit Rakjul^{1*} and Sudarat Sukreuantong²

^{1*}ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาการจัดการ วิทยาลัยน่าน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

²นักศึกษา สาขาวิชาการจัดการ วิทยาลัยน่าน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

^{1*} Assistant Professor, Department of Management, Nan College, Uttaradit Rajabhat University

² Student, Department of Management, Nan College, Uttaradit Rajabhat University

*Corresponding author, E-mail: Ponkrit.ra@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาความคิดเห็นด้านรูปแบบของคู่มือฝึกปฏิบัติงานแบบเป็นเล่มและประสิทธิภาพการทำงานของนักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ (2) ศึกษาความคิดเห็นด้านรูปแบบการใช้งานคู่มือการปฏิบัติงานแบบออนไลน์และประสิทธิภาพการทำงานของนักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ (3) เปรียบเทียบรูปแบบการใช้งานคู่มือการปฏิบัติงานและประสิทธิภาพการทำงานของนักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ วิทยาลัยน่าน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร คือ นักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ จำนวน 97 ราย เป็นการเก็บข้อมูลทั้งหมด เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนาและอนุมาน

ผลการวิจัย พบว่า (1) ด้านรูปแบบการใช้งานคู่มือการฝึกปฏิบัติงานแบบเป็นเล่มมีความคิดเห็นระดับมาก โดยเรียงจากมากไปหาน้อย คือ ด้านเนื้อหา รองลงมา ด้านทัศนคติและด้านการใช้งาน (2) ด้านรูปแบบการใช้งานคู่มือการปฏิบัติงานแบบออนไลน์มีความคิดเห็นระดับมาก โดยเรียงจากมากไปหาน้อย คือ ด้านเนื้อหา รองลงมา ด้านการใช้งานและด้านทัศนคติ (3) รูปแบบการใช้งานคู่มือการปฏิบัติงานที่ต่างกับประสิทธิภาพการทำงานของนักศึกษาที่แตกต่างกัน มีค่า Sig. (2-tailed) เท่ากับ 0.000* ซึ่งน้อยกว่า .05 ยอมรับสมมติฐานหลัก (H₁) นักศึกษาที่ใช้รูปแบบคู่มือปฏิบัติงานทั้งแบบเล่มและออนไลน์และประสิทธิภาพการทำงานแตกต่างกัน โดยเฉพาะประเด็นด้านคุณภาพของงานและต้นทุน

คำสำคัญ: รูปแบบของคู่มือปฏิบัติงาน ประสิทธิภาพการทำงาน นักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต
คุณภาพงานและต้นทุน

Abstract

This research aims to (1) study opinions on the format of the practical work manual and work efficiency of Bachelor of Business Administration students in Management, (2) study opinions on the format of the online work manual and work efficiency of Bachelor of Business Administration students in Management, and (3) compare the work manual model and work efficiency of Bachelor of Business Administration students in Management, Nan College, Uttaradit Rajabhat University. This quantitative research study involved a population of 97 Bachelor of Business Administration students in Management. All data were collected using a questionnaire as the research instrument. Descriptive and inferential statistics analyzed the data.

The research results found that (1) in terms of the practical work manual, there were opinions at a high level, ranked from most to least as content, followed by attitude and usage. (2) in terms of the online work manual, there were opinions at a high level, ranked from most to least as content, followed by usage and attitude. (3) The difference in the format of using the work manual and the different work efficiency of the students had a Sig. (2-tailed) value of 0.000*, which was less than .05, accepting the main hypothesis (H1) that students who used both the practical work manual and online work manual formats had different work efficiency, especially in terms of work quality and cost.

Keywords: Formats of Work Practice Manuals, Work Efficiency, Bachelor of Business Administration Students, Work Quality and Cost

บทนำ

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ วิทยาลัยน่าน ได้ร่วมมือกับบริษัท "ซีฟู้ด" จำกัด มหาชน เปิดหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ โดยบริษัท "ซีฟู้ด" จำกัด มหาชน เป็นบริษัทที่ดำเนินธุรกิจร้านค้าขายปลีกบริษัทซีฟู้ดเป็นผู้ดำเนินธุรกิจหลักของร้านขายสะดวกซึ่งรู้จักกันดีในชื่อ "7-Eleven" ซึ่งเป็นร้านค้าปลีกที่มีสาขาทั่วประเทศ 7-Eleven เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางในวงกว้างของประชากรไทย และเป็นสถานที่ซึ่งคนไทยใช้บริการในการซื้อสินค้า จ่ายบิล หรือทำการรายการที่เกี่ยวกับการเงินอื่นๆ นอกจากนี้ บริษัท "ซีฟู้ด" จำกัด มหาชนยังมีการขยายธุรกิจในหลายด้านอื่นๆ เช่น บริการการจัดส่งอาหารและสินค้า ร้านค้าออนไลน์ ร้านค้าแบบสะดวกซึ่งเปิดตลอด 24 ชั่วโมง เป็นต้น รวมถึงมีการลงทุนในธุรกิจอื่น ๆ ด้วย เช่น ธุรกิจพลังงานและครัวเรือน ซึ่งทำให้ซีฟู้ดเป็นหนึ่งในบริษัทในธุรกิจค้าปลีกที่มีบทบาทสำคัญในการบริการประชาชนในประเทศไทยมีรายได้ระหว่างปีงาน

ทั้งนี้ก่อนที่นักศึกษาจะลงไปปฏิบัติงานจะมีการอบรมผ่านโทรศัพท์มือถือ และทางวิทยาลัยน่านมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ ได้ให้คู่มือการปฏิบัติงานแก่นักศึกษาวิทยาลัยน่าน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ แต่ละรอบที่ไปฝึกงาน เนื้อหาในคู่มือก็จะไม่เหมือนกัน การไปฝึกงานในร้านสะดวกซื้อ 7-Eleven ต้องมีการสอนงานจากผู้จัดการร้าน โดยคู่มือการปฏิบัติงานจะมี 2 ลักษณะ คือ 1) คู่มือการปฏิบัติงานเป็นเล่มซึ่งเป็นเอกสารที่รวบรวมแนวทาง วิธีการ ขั้นตอน และมาตรฐานที่จำเป็นสำหรับการดำเนินงานในแต่ละหน้าที่หรือกระบวนการ เพื่อให้บุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีระบบ มีประสิทธิภาพ และลดข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้น 2) คู่มือการปฏิบัติงานแบบออนไลน์ เป็นเอกสารหรือระบบที่นำเสนอวิธีการปฏิบัติงานในรูปแบบดิจิทัล เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้และการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพในยุคเทคโนโลยี โดยสามารถเข้าถึงผ่านอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เช่น คอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต หรือสมาร์ทโฟน ซึ่งจากการสำรวจการใช้งานคู่มือทั้ง 2 ประเภท จากนักศึกษาปัญหาที่พบมี ดังนี้ (1) ปัญหาการนำไปใช้งานหากเป็นคู่มือกระดาษอาจหายหรือ

เสียหายได้ง่าย หากเป็นคู่มือออนไลน์ อาจเข้าถึงไม่ได้เนื่องจากปัญหาอินเทอร์เน็ตหรือระบบล่ม (2) ผู้ใช้งานไม่ปฏิบัติตาม บางครั้งผู้ใช้งานละเลยหรือเลือกที่จะไม่ใช้คู่มือเนื่องจากความยุ่งยาก (3) ไม่มีการฝึกอบรมร่วมกับคู่มือการใช้งานคู่มือที่ซับซ้อนโดยไม่มีการแนะนำหรือสอนเพิ่มเติม อาจทำให้ผู้ปฏิบัติงานไม่เข้าใจ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับแต่ละสาขา บางสาขาการสอนงานจะไม่ทั่วถึง และไม่ได้ปฏิบัติงานตามคู่มือ บางร้านขาดการสอนงาน จึงทำให้นักศึกษาวิทยาลัยน่านขาดมาตรฐานการฝึกงานตามคู่มือดังกล่าว

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาประสิทธิภาพการใช้งานคู่มือการปฏิบัติงานของนักศึกษาสาขาวิชาการจัดการ วิทยาลัยน่าน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ เพื่อหาแนวทางแก้ไขคู่มือการปฏิบัติงานให้ตรงกับหลักการในการฝึกงานจริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นด้านรูปแบบของคู่มือฝึกปฏิบัติงานแบบเป็นเล่ม รูปแบบการใช้งานคู่มือการปฏิบัติงานแบบออนไลน์และประสิทธิภาพการทำงานของนักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ วิทยาลัยน่าน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
2. เพื่อเปรียบเทียบรูปแบบการใช้งานคู่มือการปฏิบัติงาน (แบบเป็นเล่มและแบบออนไลน์) กับประสิทธิภาพการทำงานของนักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ วิทยาลัยน่าน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบของคู่มือฝึกปฏิบัติงาน

สวาสดี กันธินาม (2561); ลัดตามาส วังคะอาต (2563) ได้ให้ความหมายของคู่มือฝึกปฏิบัติงานว่า หมายถึงเอกสารที่ให้ข้อมูลและแนวทางเกี่ยวกับการดำเนินการและการทำงานในหน้าที่ที่กำหนดไว้ โดยมีกิจกรรมวัตถุประสงค์ของงาน ขั้นตอนการดำเนินงาน คำแนะนำและข้อมูลที่เกี่ยวข้องอื่นๆ เพื่อช่วยให้ผู้ที่ทำงานเข้าใจและปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ รูปแบบของคู่มือฝึกปฏิบัติงานจำแนกได้ 2 ประเภท ดังนี้

รูปแบบของคู่มือฝึกปฏิบัติงานเป็นการจัดรายการข้อมูลและข้อความที่เรียงลำดับตามลำดับที่เป็นระเบียบ โดยมักจะมีการแบ่งส่วนหรือหัวข้อที่มีความชัดเจนเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจง่ายและสามารถนำข้อมูลไปใช้ได้ อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ โดยมี 2 ลักษณะ ดังนี้ (นฤมล ฤทธิกาญจน์, 2563; ชุตินันท์ เทือกสุบรรณ, 2563)

1.1 รูปแบบคู่มือฝึกปฏิบัติงานแบบเป็นเล่มมีความสำคัญ เนื่องจากมีบทบาทที่ชัดเจนในหลายด้านในการฝึกอบรมและการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสภาพแวดล้อมที่ยังไม่รองรับเทคโนโลยีดิจิทัล (Denis et al, 2020) คู่มือแบบเป็นเล่มสามารถใช้ในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทำให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถศึกษาขั้นตอนการทำงานตามความเร็วและความถนัดของตนเอง คู่มือฝึกปฏิบัติงานแบบเป็นเล่มมีบทบาทสำคัญในฐานะเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถเรียนรู้และอ้างอิงข้อมูลได้สะดวก โดยเฉพาะในสถานที่ที่เทคโนโลยียังไม่แพร่หลาย หรือเมื่อจำเป็นต้องใช้งานในภาคสนามอย่างเร่งด่วน

Dowling (1988) ได้นิยามรูปแบบคู่มือฝึกปฏิบัติงานแบบเป็นเล่มว่าหมายถึง เอกสารที่จัดทำในรูปแบบหนังสือหรือสิ่งพิมพ์ หมายถึง หนังสือ เอกสาร ตำรา สมุด หรือเป็นรูปเล่มเล็กๆที่จัดขนาดพกพา ซึ่งมีเนื้อหาที่ประกอบด้วยคำแนะนำ ขั้นตอนปฏิบัติงาน ข้อมูลประกอบและภาพประกอบต่าง ๆ รวมถึงทัศนคติเพื่อช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถเรียนรู้ ทำความเข้าใจ และดำเนินการตามกระบวนการทำงานได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ โดยไม่ต้องพึ่งพาเทคโนโลยีดิจิทัลหรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (Blamire, 1995)

ดังนั้น สรุปได้ว่าคู่มือฝึกปฏิบัติงานแบบเป็นเล่มเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญในสภาพแวดล้อมการทำงานที่ต้องการความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลและความน่าเชื่อถือของเนื้อหา โดยเฉพาะในสถานที่ที่เทคโนโลยียังไม่รองรับ และสามารถนำมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 รูปแบบของคู่มือฝึกปฏิบัติงานแบบออนไลน์หรือแอปพลิเคชัน มีความสำคัญอย่างมาก เนื่องจากสามารถช่วยให้การฝึกอบรมและการเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากขึ้น คู่มือออนไลน์หรือแอปพลิเคชันสามารถมีฟีเจอร์แบบอินเทอร์แอคทีฟ เช่น แบบทดสอบ วิดีโอสอนงาน ภาพประกอบ และการจำลองสถานการณ์ ทำให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาได้ง่ายขึ้น และสามารถฝึกปฏิบัติไปพร้อมกับการเรียนรู้ คู่มือแบบออนไลน์สามารถปรับปรุงเนื้อหาได้ทันที ทำให้ข้อมูลเป็นปัจจุบันเสมอ โดยไม่ต้องพิมพ์ซ้ำเหมือนคู่มือกระดาษ เหมาะสำหรับองค์กรที่ต้องปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ถูกออกแบบให้ใช้งานได้อย่างสะดวกและมีประสิทธิภาพ โดยมักจะมีลักษณะที่แตกต่างกันไปตามลักษณะงานและผู้ใช้งาน โดยงานศึกษาของพิมพ์โร สุพัตร์ (2560) สรุปได้ว่าคู่มือฝึกปฏิบัติงานแบบออนไลน์ (แอปพลิเคชัน) หมายถึงการจัดการเรียนการสอนอย่างมีระบบ โดยผสมผสานกันระหว่างเทคโนโลยีปัจจุบันกับกระบวนการออกแบบการเรียนการสอน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ และลดข้อจำกัดในด้านสถานที่และเวลาในการเข้าเรียน โดยมีการนำสื่อการสอนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น แอปพลิเคชัน สื่อมัลติมีเดีย เข้ามาสนับสนุนบทบาทในการจัดการเรียนการสอนนอกห้องเรียนได้เป็นอย่างดี

ราชัน คำบุญเรือง และคณะ (2560); ทศวรรณ ไชยพรม วาโร เฟิงสวัสดิ์ และ บุญมี ก่อบุญ (2561); กนกนวล นรินยา และกริสัน ชัยมูล (2563); นิปปันต์นิร ขาวบ้านเกาะ และคณะ (2566) ได้นำเสนอว่า องค์ประกอบของคู่มือปฏิบัติงานแบบออนไลน์ประกอบไปด้วย (1) ด้านเนื้อหาเน้นความถูกต้อง ครบถ้วน และชัดเจนของข้อมูลในคู่มือ (2) ด้านทัศนคติ ส่งเสริมความรู้สึกเชิงบวกและความมั่นใจในการใช้งานคู่มือและ (3) ด้านการใช้งานมุ่งเน้นความสะดวกในการเข้าถึงและใช้งานที่มีประสิทธิภาพ สรุปได้ว่าองค์ประกอบเหล่านี้มีความสำคัญในการทำคู่มือปฏิบัติงานแบบออนไลน์มีประสิทธิภาพ ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้งานได้อย่างเหมาะสม

ดังนั้น สรุปได้ว่าการใช้คู่มือฝึกปฏิบัติงานแบบออนไลน์หรือแอปพลิเคชันช่วยเพิ่มความสะดวก ประสิทธิภาพ และความทันสมัยในการฝึกอบรม เหมาะสำหรับการเรียนรู้ยุคดิจิทัลที่ต้องการความยืดหยุ่นและรวดเร็วในการเข้าถึงข้อมูล โดยคณะผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์องค์ประกอบของคู่มือปฏิบัติงาน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 องค์ประกอบของคู่มือปฏิบัติงาน

องค์ประกอบของคู่มือปฏิบัติงาน	ราชัน คำบุญเรือง และคณะ (2560)	ทศวรรณ ไชยพรม และคณะ (2561)	กนกนวล นรินยา และกริสัน ชัยมูล (2563);	นิปปันต์นิร ขาวบ้านเกาะ และคณะ (2566)	รวม
1. ด้านเนื้อหา	✓	✓	✓	✓	4
2. ด้านทัศนคติ	✓	✓	✓	✓	4
3. ด้านการใช้งาน	✓	✓	✓	✓	4
รวม	3	3	3	3	4

จากตารางที่ 1 องค์ประกอบของคู่มือปฏิบัติงาน มีรายละเอียดดังนี้

1. ด้านเนื้อหา หมายถึง ส่วนหรือประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาสาระสำคัญของข้อมูล เรื่องราว หรือข้อความที่ต้องการสื่อสาร โดยมุ่งเน้นไปที่ข้อมูลหรือรายละเอียดที่เป็นหัวใจหลักของสิ่งที่นำเสนอ หรือศึกษาวิเคราะห์

2. ด้านทัศนคติ หมายถึง ความรู้สึก ความเชื่อ หรือมุมมองของบุคคลต่อสิ่งต่าง ๆ ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรม การตัดสินใจ หรือปฏิกิริยาต่อสถานการณ์นั้น ๆ

3. ด้านการใช้งาน หมายถึง การนำสิ่งใดสิ่งหนึ่งไปใช้ประโยชน์ หรือการทำให้สิ่งนั้นสามารถตอบสนองความต้องการหรือวัตถุประสงค์ของผู้ใช้งานได้ โดยเน้นไปที่ประสิทธิภาพ ความสะดวก และความเหมาะสมของการใช้งานในบริบทต่าง ๆ

แนวคิดประสิทธิภาพการทำงาน

ประสิทธิภาพการทำงานเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้องค์กรบรรลุเป้าหมายและความสำเร็จในระยะยาว ซึ่งมีนักวิชาการได้ให้ความหมายของประสิทธิภาพการทำงานไว้ดังนี้ Shashovec (2022) ได้นิยามประสิทธิภาพการทำงานว่าหมายถึง ความสามารถในการทำงานให้สำเร็จลุล่วงด้วยการใช้ทรัพยากร (เวลา แรงงาน และงบประมาณ) ให้น้อยที่สุด แต่ต้องได้ผลลัพธ์ที่ดีที่สุดโดยคำนึงถึงความสมดุลระหว่างคุณภาพและปริมาณของงาน รวมถึงงานศึกษาของนิตา ประพตติธรรม (2563) กล่าวว่า การทำงานที่ประหยัด ได้ผลงานที่รวดเร็ว มีคุณภาพ คำนึงกับการใช้ทรัพยากรในด้านการเงิน คน อุปกรณ์และเวลา ประสิทธิภาพจึงหมายถึงอัตราความแตกต่างระหว่างปัจจัยนำเข้า (Input) และผลผลิตที่ออกมา (Output) ขององค์การโดยรวม

นอกจากนี้ Peterson and Plowman (1989) ได้ให้แนวคิดของประสิทธิภาพว่าเป็นความสามารถในการทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยใช้ทรัพยากรต่าง ๆ เช่น เวลา แรงงาน และต้นทุนอย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อให้เกิดคุณภาพของงาน (Quality) ปริมาณงาน (Quantity) เวลา (Time) และค่าใช้จ่าย (Costs) โดยสรุปองค์ประกอบของประสิทธิภาพไว้ 4 ข้อด้วยกัน ดังนี้

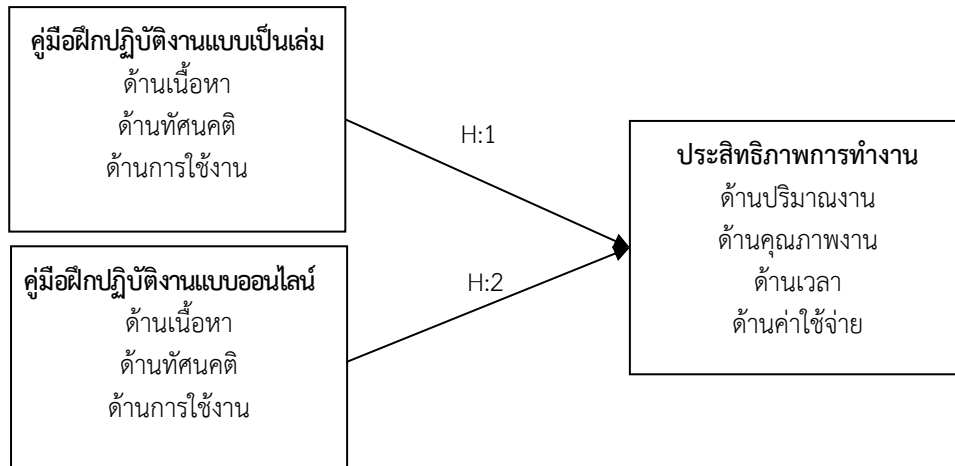
1. คุณภาพของงาน (Quality) จะต้องมีความสูงคือผู้ผลิตและผู้ใช้ ได้ประโยชน์คุ้มค่าและมีความพึงพอใจผลการดำเนินงานมีความถูกต้องได้มาตรฐาน รวดเร็ว นอกจากนี้ผลงานที่มีคุณภาพควรก่อให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กรและสร้างความพึงพอใจของลูกค้าหรือผู้มารับบริการ
2. ปริมาณงาน (Quantity) หมายถึง งานที่เกิดขึ้นจะต้องเป็นไปตามความคาดหวังของหน่วยงาน โดยผลงานที่ปฏิบัติได้มีปริมาณที่เหมาะสมตามที่กำหนดในแผนงาน หรือเป้าหมายที่บริษัทวางไว้และควรมีการวางแผน การบริหารเวลา เพื่อให้ได้ปริมาณงานตามเป้าหมายที่กำหนดไว้
3. เวลา (Time) หมายถึง เวลาที่ใช้ในการดำเนินงานจะต้องอยู่ในลักษณะ ที่ถูกต้องตามหลักการเหมาะสมกับงานและทันสมัย มีการพัฒนาเทคนิคการทำงานให้สะดวกและรวดเร็วขึ้น
4. ค่าใช้จ่าย (Costs) ในการดำเนินการทั้งหมดจะต้องเหมาะสมกับงานและวิธีการ หมายถึง การที่ผู้จัดการต้องเน้นลงทุนน้อยและได้ผลกำไรมากที่สุด ประสิทธิภาพในมิติของค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนการผลิต ได้แก่ การใช้ทรัพยากรด้านการเงิน คน วัสดุ เทคโนโลยีที่มีอยู่อย่างประหยัด คุ้มค่าและเกิดการสูญเสียให้น้อยที่สุด โดยคณะผู้วิจัยทำการสังเคราะห์และแบ่งองค์ประกอบได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 องค์ประกอบของประสิทธิภาพการทำงาน

องค์ประกอบของประสิทธิภาพการทำงาน	นิตา ประพตติธรรม (2563)	Peterson and Plowman (1989)	Shashovec (2022)	รวม
1. ด้านปริมาณงาน	✓	✓	✓	3
2. ด้านคุณภาพของงาน	✓	✓	✓	3
3. ด้านเวลา	-	✓	✓	2
3. ด้านค่าใช้จ่าย	✓	✓	✓	3
รวม	3	4	4	3

กรอบแนวคิดในการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมและสรุปองค์ประกอบของตัวแปรต้น คือคู่มือฝึกปฏิบัติงานแบบเป็นเล่ม และแบบออนไลน์ จำแนกได้ 3 ด้าน คือ ด้านเนื้อหา ด้านทัศนคติ และด้านการใช้งาน และตัวแปรตาม คือ ประสิทธิภาพการทำงาน จำแนกได้ 4 ด้าน คือ ด้านปริมาณงาน ด้านคุณภาพงาน ด้านเวลาและด้านค่าใช้จ่าย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

H:1-2 รูปแบบของคู่มือฝึกปฏิบัติงานที่แตกต่างกันมีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของนักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ วิทยาลัยน่าน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

ระเบียบวิธีการวิจัย

รูปแบบการวิจัย (Research Design) ครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ โดยนำทฤษฎีและแนวคิดของ Dowling (1988) ได้นิยามรูปแบบคู่มือฝึกปฏิบัติงาน และแนวคิดประสิทธิภาพของ Peterson and Plowman (1989) มาเป็นแนวทางในการพัฒนาเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผ่านกระบวนการในการตรวจสอบคุณภาพ โดยการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability)

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย คือ กลุ่มนักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ วิทยาลัยน่าน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ จำนวนทั้งหมด 130 คน (ข้อมูลสถิติของสำนักบริการการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ ปีพ.ศ. 2566) กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ได้แก่ นักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ สาขาการจัดการ วิทยาลัยน่าน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ จำนวน 97 คน จากการเปิดตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (1970) ที่ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5% และระดับความเชื่อมั่น 95%

เครื่องมือที่ใช้ในวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม ซึ่งข้อคำถามในแต่ละตอนได้รับการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พิจารณาความสอดคล้อง IOC (Index of Item Objective Congruence) ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67 -1.00 วิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก (r) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item-total Correlation) ได้ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.67-1.00 และนำแบบสอบถามไป Try out จำนวน 30 ชุด เพื่อตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach (1970) ได้ค่าเท่ากับ 0.90

การเก็บข้อมูล คณะผู้วิจัยได้ทำการประสานงานกับคณบดี เพื่อแจ้งให้ทราบว่าผู้วิจัยจะขอดำเนินการเก็บข้อมูลกับนักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ ผ่านอาจารย์ผู้สอนในแต่ละรายวิชาของหลักสูตร จำนวน 3 หมู่เรียนที่มีการเรียน-การสอนในแต่ละสัปดาห์ โดยขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลในช่วงพักเบรก เพื่อไม่ให้เกิดความกระวนกระวายของอาจารย์ โดยใช้เวลา 1 สัปดาห์ และได้แบบสอบถามกลับคืนมาร้อยละ 100 คือ จำนวน 97 คน

การวิเคราะห์ข้อมูลวัตถุประสงค์ที่ 1 และวัตถุประสงค์ที่ 2 เป็นการศึกษาความคิดเห็นด้านรูปแบบของคู่มือฝึกปฏิบัติงานแบบเป็นเล่มและรูปแบบการใช้งานคู่มือฝึกปฏิบัติงานแบบออนไลน์ รวมถึงด้านประสิทธิภาพการทำงานของนักศึกษา หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ วิทยาลัยน่าน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ หลังจากนั้นจะนำมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ประกอบด้วยความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (Mean) โดยมาตราส่วนประเมินค่าตามแบบของ Likert Scale ซึ่งจะแบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ ระดับความคิดเห็นมากที่สุด ระดับมาก ระดับปานกลาง ระดับน้อย และระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูลวัตถุประสงค์ที่ 3 สถิติอนุมานวิเคราะห์เปรียบเทียบตัวแปร คือ รูปแบบของคู่มือฝึกปฏิบัติงานกับประสิทธิภาพการทำงานของนักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ วิทยาลัยน่าน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ โดยเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของตัวแปรกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม เพื่อทดสอบความแปรปรวนของประชากรจำนวน 2 กลุ่ม (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2537) วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาความคิดเห็นด้านรูปแบบของคู่มือฝึกปฏิบัติงานแบบเป็นเล่มของนักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ วิทยาลัยน่าน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นด้านรูปแบบของคู่มือฝึกปฏิบัติงานแบบเป็นเล่มของนักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ วิทยาลัยน่าน โดยแจกแจงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นรูปแบบของคู่มือฝึกปฏิบัติงานแบบเป็นเล่มที่ของนักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ วิทยาลัยน่าน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

รูปแบบของคู่มือฝึกปฏิบัติงานแบบเป็นเล่ม	$\bar{X}$	(S.D.)	ระดับความคิดเห็น	ลำดับ
1. ด้านเนื้อหา	4.08	0.77	ระดับมาก	1
2. ด้านทัศนคติ	4.00	0.75	ระดับมาก	2
3. ด้านการใช้งาน	3.97	0.86	ระดับมาก	3
รวม	4.02	0.60	ระดับมาก	

จากตารางที่ 3 ผลวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าความคิดเห็นด้านรูปแบบการใช้งานคู่มือฝึกปฏิบัติงานแบบเป็นเล่ม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)= 4.02 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยรวม 0.60 โดยพิจารณาเป็นรายข้อ คือ ด้านเนื้อหา มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)= 4.08 อันดับ 1 รองลงมา ด้านทัศนคติ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)= 4.00 อันดับ 2 และด้านการใช้งาน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)=3.97 อันดับสาม ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาความคิดเห็นด้านรูปแบบการใช้งานคู่มือการปฏิบัติงานแบบออนไลน์ของนักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ วิทยาลัยน่าน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นด้านรูปแบบการใช้งานคู่มือการปฏิบัติงานแบบออนไลน์ของนักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ วิทยาลัยน่าน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ โดยแจกแจงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นด้านรูปแบบการใช้งานคู่มือการปฏิบัติงานแบบออนไลน์ของนักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ วิทยาลัยน่าน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

รูปแบบการใช้งานคู่มือการปฏิบัติงานแบบออนไลน์	$\bar{X}$	(S.D.)	ระดับความคิดเห็น	ลำดับ
1. ด้านเนื้อหา	4.44	0.67	ระดับมาก	1
2. ด้านทัศนคติ	4.40	0.65	ระดับมาก	3
3. ด้านการใช้งาน	4.42	0.64	ระดับมาก	2
รวม	4.42	0.60	ระดับมาก	

จากตารางที่ 4 ผลวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าความคิดเห็นด้านรูปแบบการใช้งานคู่มือการปฏิบัติงานแบบออนไลน์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)= 4.42 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.60 โดยพิจารณาเป็นรายข้อ คือ ด้านเนื้อหา มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)= 4.44 อันดับ 2 รองลงมา ด้านการใช้งาน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)= 4.42 อันดับ 2 และด้านทัศนคติ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)=4.40 อันดับ 3 ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบรูปแบบการใช้งานคู่มือการปฏิบัติงานและประสิทธิภาพการทำงานของนักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ วิทยาลัยน่าน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

ผลการเปรียบเทียบรูปแบบการใช้งานคู่มือการปฏิบัติงานกับประสิทธิภาพการทำงานของนักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ วิทยาลัยน่าน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

H_1 : รูปแบบของคู่มือฝึกปฏิบัติงานแบบในเล่มกับประสิทธิภาพการทำงานของนักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ วิทยาลัยน่าน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ไม่แตกต่างกัน

H_2 : รูปแบบของคู่มือฝึกปฏิบัติงานแบบออนไลน์กับประสิทธิภาพการทำงานของนักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ วิทยาลัยน่าน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์แตกต่างกัน

สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ผู้วิจัยใช้การทดสอบด้วยการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียว (One Way Analysis of Variance: One Way ANOVA) และการทดสอบสมมติฐานใช้ระดับความเชื่อมั่น 95% ดังนั้น จะปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_1) ก็ต่อเมื่อค่า F-Prob น้อยกว่า .05 และถ้าสมมติฐานข้อใดปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_1) และยอมรับสมมติฐานรอง (H_2) ที่มีค่าเฉลี่ยอย่างน้อยหนึ่งคู่ที่แตกต่างกัน จะนำไปทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% โดยใช้สูตรตามวิธี Least Significant Difference--LSD เพื่อหาค่าเฉลี่ยคู่ใดบ้างที่แตกต่างกัน ผลการทดสอบสมมติฐานแสดงดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบรูปแบบการใช้งานคู่มือการปฏิบัติงานกับประสิทธิภาพการทำงานของนักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ วิทยาลัยน่าน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

รูปแบบคู่มือ การฝึกปฏิบัติงาน	แหล่งความ แปรปรวน	ss	df	MS	F-Ratio	Sig.
ด้านปริมาณ	ระหว่างกลุ่ม	3.045	3	1.015	1.817	.149
	ภายในกลุ่ม	51.945	93	.559		
	รวม	54.990	96			
ด้านเวลา	ระหว่างกลุ่ม	2.988	3	.996	1.183	.320
	ภายในกลุ่ม	78.290	93	.842		
	รวม	81.278	96			
ด้านคุณภาพของงาน	ระหว่างกลุ่ม	2.256	3	.930	7.300	.000*
	ภายในกลุ่ม	62.250	93	.124		
	รวม	64.506	96			
ด้านต้นทุน	ระหว่างกลุ่ม	7.542	3	2.514	8.732	.000*
	ภายในกลุ่ม	26.773	93	.288		
	รวม	34.315	96			

จากตาราง 5 พบว่า นักศึกษาที่ใช้รูปแบบคู่มือการปฏิบัติงานที่ต่างกับประสิทธิภาพการทำงานของนักศึกษาที่แตกต่างกัน มีค่า Sig. (2-tailed) เท่ากับ 0.000* ซึ่งน้อยกว่า .05 นั่นคือ ยอมรับสมมติฐานหลัก (H₂) รูปแบบการใช้งานคู่มือการปฏิบัติงานแบบออนไลน์กับประสิทธิภาพการทำงานของนักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ แตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์ พบว่า นักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการที่ใช้รูปแบบคู่มือการปฏิบัติงานที่ต่างกันมีประสิทธิภาพการทำงานแตกต่างกัน โดยเฉพาะประเด็นด้านคุณภาพของงานและต้นทุน เนื่องจากความพร้อมและความเข้าใจในคู่มือของนักศึกษาที่มีความเข้าใจเนื้อหาและวิธีการใช้งานคู่มือออนไลน์อย่างถูกต้องจะสามารถทำงานได้มีประสิทธิภาพมากกว่า ส่งผลให้คุณภาพของงานสูงขึ้น แต่ในขณะที่ผู้ที่ไม่คุ้นเคยกับการใช้งานออนไลน์อาจเกิดความสับสน ทำให้คุณภาพงานลดลงและเสียเวลาในการทำงานมากขึ้น ซึ่งส่งผลต่อต้นทุนทางเวลาและทรัพยากรอื่น ๆ ด้วยเช่นกัน

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาความคิดเห็นด้านรูปแบบของคู่มือฝึกปฏิบัติงานแบบเป็นเล่มและประสิทธิภาพการทำงานของนักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ พบว่ารูปแบบการใช้งานคู่มือการฝึกปฏิบัติงานแบบเป็นเล่มอยู่ในระดับมาก โดยพิจารณาเป็นรายข้อด้วยการเรียนจากมากไปหาน้อย คือ ด้านเนื้อหา รองลงมา ด้านทัศนคติ และด้านการใช้งาน เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะเนื้อหาในคู่มือแบบเป็นเล่มมีความชัดเจน เป็นระบบ และสามารถอ้างอิงได้ง่าย ซึ่งช่วยให้นักศึกษาเข้าใจขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องและครบถ้วน การอ่านจากเอกสารที่จับต้องได้ทำให้นักศึกษาสามารถจดจำเนื้อหาได้ดีขึ้น เมื่อเทียบกับการใช้งานผ่านสื่อออนไลน์ที่อาจทำให้เกิดความล้าในการอ่านหรือมีสิ่งรบกวน รวมถึงความน่าเชื่อถือของเนื้อหาในรูปแบบเล่มทำให้นักศึกษารู้สึกมั่นใจมากขึ้นว่าสามารถนำไปใช้งานได้จริง ส่วนด้านทัศนคติ สรุปได้ว่าคู่มือแบบเป็นเล่มทำให้นักศึกษารู้สึกคุ้นเคยและสะดวกใจ เนื่องจากรูปแบบดังกล่าวถูกใช้งานมาอย่างยาวนานในระบบการศึกษา ทำให้เกิดทัศนคติที่ดีและความมั่นใจในการใช้งาน นักศึกษาที่ไม่ถนัดเทคโนโลยีหรือไม่คุ้นเคยกับคู่มือออนไลน์จะมีทัศนคติที่ต่ำกว่าคู่มือ

แบบเป็นเล่ม เพราะไม่ต้องกังวลกับปัญหาการเข้าถึง เช่น อินเทอร์เน็ตหรืออุปกรณ์ และด้านการใช้งาน แม้ว่าคู่มือแบบเป็นเล่มจะใช้งานได้ง่ายในแง่ของการเปิดอ่าน แต่ยังมีข้อจำกัดในเรื่องความยืดหยุ่น เช่น การพกพาและการค้นหาข้อมูลที่ต้องใช้เวลามากกว่าคู่มือแบบออนไลน์ อย่างไรก็ตาม สำหรับนักศึกษาหลายคน การเปิดใช้งานจากหนังสือเป็นสิ่งที่จับต้องได้และไม่ต้องพึ่งพาอุปกรณ์อื่น ๆ ทำให้เกิดความสะดวกใจในการใช้งาน

สรุปได้ว่า คู่มือฝึกปฏิบัติงานแบบเป็นเล่มได้รับความนิยมสูงสุดในด้านเนื้อหา เพราะให้ข้อมูลที่ชัดเจนและน่าเชื่อถือ รองลงมา คือ ด้านทัศนคติที่เกิดจากความคุ้นเคยและความมั่นใจในการใช้งาน และสุดท้ายคือด้านการใช้งาน ซึ่งแม้จะมีข้อจำกัด แต่ยังคงใช้งานได้ง่ายและสะดวกสำหรับนักศึกษา ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานศึกษาของชุดินันท์ เทือกสุบรรณ (2563) พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุดในทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการใช้ภาษา ด้านการออกแบบ ด้านเนื้อหาและด้านรูปเล่ม และสอดคล้องกับวิจัยของนิพนธ์นรี ชาวบ้านเกาะ และคณะ (2566) พบว่ารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุมีปัจจัยขององค์ประกอบที่มีนัยสำคัญ ดังนี้ ทุนมนุษย์ ได้แก่ เจตคติในการปฏิบัติงานอัตโนมัติทัศนในการปฏิบัติงาน ทักษะการบริหาร และทักษะในการปฏิบัติงานทุนโครงสร้าง ได้แก่ การจัดการองค์ความรู้ การปรับตัวเชิงพลวัต การบริหารทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ความสัมพันธ์ลูกค้า และความสัมพันธ์ชุมชนความสมดุลการทำงานและชีวิต ได้แก่ ครอบครัวยุคใหม่และเวลา ส่วนประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ได้แก่ คุณภาพงานปริมาณงานระยะเวลาการส่งมอบงานและ พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร

ผลการศึกษาความคิดเห็นด้านรูปแบบการใช้งานคู่มือการปฏิบัติงานแบบออนไลน์และประสิทธิภาพการทำงานของนักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ ผลวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ความคิดเห็นด้านรูปแบบการใช้งานคู่มือการปฏิบัติงานแบบออนไลน์อยู่ในระดับมาก โดยพิจารณาเป็นรายข้อด้วยการเรียนจากมากไปหาน้อย คือ ด้านเนื้อหา รองลงมา ด้านการใช้งานและด้านทัศนคติ ด้วยเหตุเพราะคู่มือปฏิบัติงานแบบออนไลน์สามารถนำเสนอเนื้อหาได้อย่างครบถ้วน ชัดเจน และมีการจัดลำดับข้อมูลอย่างเป็นระบบ เนื้อหาออนไลน์มักมีการอัปเดตและแก้ไขได้ง่าย ทำให้นักศึกษาเข้าถึงข้อมูลที่ถูกต้องและทันสมัยอยู่เสมอ การใช้งานเนื้อหาผ่านระบบออนไลน์ช่วยให้นักศึกษาค้นหาข้อมูลเฉพาะจุดได้อย่างรวดเร็ว เช่น การใช้ฟังก์ชันค้นหา (Search) ซึ่งสะดวกกว่าคู่มือแบบเป็นเล่ม

สำหรับด้านการใช้งาน โดยเฉพาะการใช้งานคู่มือออนไลน์ช่วยเพิ่มความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลได้ทุกที่ทุกเวลา ผ่านอุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น คอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต หรือสมาร์ทโฟน นักศึกษาสามารถพกพาและเปิดใช้งานคู่มือได้อย่างรวดเร็ว โดยไม่ต้องกังวลเรื่องน้ำหนักหรือการสูญหายของเอกสาร อย่างไรก็ตาม การใช้งานคู่มือออนไลน์อาจขึ้นอยู่กับความเสถียรของอินเทอร์เน็ตและทักษะทางเทคโนโลยีของผู้ใช้งาน ลำดับสุดท้ายด้านทัศนคติ นักศึกษาบางกลุ่มอาจมีความคุ้นเคยกับการใช้งานคู่มือแบบเป็นเล่มมากกว่า ทำให้เกิดทัศนคติที่ไม่มั่นใจหรือไม่ถนัดในการใช้งานคู่มือออนไลน์ ปัญหาที่อาจพบ เช่น ความกังวลเกี่ยวกับความยุ่งยากในการใช้งานเทคโนโลยี หรือการมองว่าคู่มือออนไลน์ทำให้เกิดความล่าช้าในการอ่านข้อมูลบนหน้าจอ

อย่างไรก็ตาม นักศึกษาที่มีทัศนคติเปิดกว้างต่อเทคโนโลยีจะมองว่าคู่มือออนไลน์ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานได้ดีกว่า สรุปได้ว่า คู่มือปฏิบัติงานแบบออนไลน์ได้รับการยอมรับสูงสุดในด้านเนื้อหา เพราะมีความครบถ้วน ชัดเจน และอัปเดตได้ง่าย รองลงมาคือด้านการใช้งานที่ช่วยให้เข้าถึงข้อมูลได้สะดวกและรวดเร็ว ส่วนด้านทัศนคติอยู่อันดับสุดท้าย เนื่องจากความคุ้นเคยและความถนัดในการใช้งานเทคโนโลยีของนักศึกษาแต่ละคนมีความแตกต่างกัน

ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานศึกษาของนิชากร สร้อยสนธิ และ มัลลิกา ธรรมจริยาวัฒน์ (2566) พบว่า การจัดการสำนักงานด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ในด้านความ รวดเร็วในการทำงาน ลดขั้นตอนในการทำงาน ความถูกต้องในการทำงาน และด้านการสร้างคุณค่าส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรในสำนักงานปลัดกระทรวงการคลังแห่งประเทศไทยในทิศทางเดียวกัน เนื่องจาก การจัดการสำนักงานด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์นั้นเป็นหนึ่งในเครื่องมือที่สำคัญของ การจัดการองค์การสมัยใหม่ที่ทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ผลการเปรียบเทียบรูปแบบการใช้งานคู่มือการปฏิบัติงานและประสิทธิภาพการทำงานของนักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ วิทยาลัยน่าน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

ผลการวิเคราะห์ พบว่านักศึกษาที่ใช้รูปแบบคู่มือการปฏิบัติงานทั้งแบบเล่มและออนไลน์และประสิทธิภาพการทำงานแตกต่างกัน โดยเฉพาะประเด็นด้านคุณภาพของงานและด้านต้นทุน สามารถอธิบายได้ คือ ความชัดเจนและการเข้าถึงข้อมูลคู่มือแบบเป็นเล่ม เพราะเนื้อหาชัดเจนและเป็นระบบ ช่วยให้นักศึกษาเข้าใจข้อมูลได้ง่ายขึ้น แต่การค้นหาข้อมูลอาจใช้เวลามากกว่า ทำให้ประสิทธิภาพการทำงานช้าลงและเพิ่มต้นทุนทางเวลา อีกทั้งคู่มือแบบออนไลน์ สามารถค้นหาและเข้าถึงข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว ผ่านฟังก์ชันค้นหา แต่หากเนื้อหามีความซับซ้อนหรือไม่ชัดเจน อาจทำให้งานมีคุณภาพลดลง รวมถึงทักษะการใช้งานและความคุ้นเคย นักศึกษาที่มีทักษะการใช้งานเทคโนโลยีสูงจะสามารถใช้คู่มือออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยลดเวลาในการทำงานและเพิ่มคุณภาพของงาน นักศึกษาที่ไม่คุ้นเคยกับการใช้งานเทคโนโลยีหรือมีข้อจำกัดในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต จะทำให้ต้นทุนเพิ่มขึ้น ทั้งในแง่เวลาและทรัพยากร ส่งผลให้คุณภาพของงานลดลง ความแม่นยำและการจัดเตรียมข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน เพราะคู่มือออนไลน์สามารถอัปเดตข้อมูลได้ตลอดเวลา ทำให้นักศึกษาได้ข้อมูลที่ถูกต้องและทันสมัย ซึ่งช่วยเพิ่มคุณภาพของงาน แต่ในทางกลับกัน คู่มือแบบเป็นเล่มอาจมีข้อมูลล้าสมัยและไม่สามารถแก้ไขได้ทันที ส่งผลให้เกิดความผิดพลาดและคุณภาพของงานลดลง

สำหรับด้านต้นทุนทางเวลาและทรัพยากร นักศึกษาที่ใช้คู่มือออนไลน์สามารถประหยัดเวลาในการค้นหาและประยุกต์ใช้ข้อมูล ส่งผลให้ต้นทุนทางเวลาและทรัพยากรลดลง และในทางกลับกัน คู่มือแบบเป็นเล่มต้องใช้เวลาค้นหาข้อมูลนานขึ้น ทำให้เกิดต้นทุนแฝงและส่งผลต่อประสิทธิภาพงานโดยรวม สรุปได้ว่า ความแตกต่างในด้านคุณภาพของงานและต้นทุน เกิดจากปัจจัยต่าง ๆ เช่น ความชัดเจนของเนื้อหา ความคุ้นเคยในการใช้งานเทคโนโลยี ความยืดหยุ่นในการเข้าถึงข้อมูล และต้นทุนทางเวลา ซึ่งล้วนส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของนักศึกษา เนื่องจากคุณภาพของการทำงานในร้านสะดวกซื้อที่นักศึกษาฝึกปฏิบัติงานเน้นย้ำในประเด็น การคัดเลือกสินค้าให้ได้มาตรฐาน การจัดเก็บสินค้า การควบคุมอุณหภูมิสำหรับอาหารสดหรือแช่เย็น วันที่หมดอายุที่ชัดเจนและการตรวจสอบสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาของปริญดา บรรดาศักดิ์ และภัทรนันท์ สุระชาติ (2567) พบว่า 1) ระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านปริมาณงาน รองลงมา คือ ด้านคุณภาพงาน ความรวดเร็ว ความประหยัดและความคุ้มค่า ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะจากการผลการวิจัย

1.1 ร้านสะดวกซื้อยังคงต้องมีคู่มือปฏิบัติงานทั้ง 2 แบบ คือ รูปเล่มและออนไลน์ เนื่องจากส่งผลต่อการปฏิบัติงานของนักศึกษา รวมถึงการรองรับความหลากหลายของพนักงาน โดยเฉพาะพนักงานบางกลุ่มอาจคุ้นเคยกับคู่มือแบบเป็นเล่มมากกว่า โดยเฉพาะผู้ที่ไม่ถนัดการใช้งานเทคโนโลยี ซึ่งคู่มือแบบเป็นเล่มจะช่วยให้พวกเขาเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายและทำงานได้อย่างมั่นใจ ในขณะเดียวกัน พนักงานที่คุ้นเคยกับเทคโนโลยีจะสามารถใช้งานคู่มือแบบออนไลน์ได้สะดวกและรวดเร็ว และช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน

1.2. ความเหมาะสมกับลักษณะงาน งานบางประเภท เช่น การฝึกอบรมพนักงานใหม่ หรือการปฏิบัติงานที่ต้องทำซ้ำ ๆ ในร้านสะดวกซื้อ คู่มือแบบเป็นเล่มจะช่วยให้พนักงานทำความเข้าใจได้ง่ายขึ้น หรืองานที่ต้องการความรวดเร็ว เช่น การตรวจสอบชั้นตอนหรือแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า คู่มือออนไลน์จะช่วยให้พนักงานค้นหาข้อมูลได้ทันที

1.3. นักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ วิทยาลัยน่าน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์บางคนอาจต้องการข้อมูลที่กระชับและชัดเจน การอัปเดตและความถูกต้องของข้อมูล คู่มือแบบออนไลน์สามารถปรับปรุงและอัปเดตข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว ทำให้พนักงานสามารถเข้าถึงข้อมูลที่ถูกต้องและทันสมัยอยู่เสมอ

ในขณะเดียวกัน คู่มือแบบเป็นเล่ม ยังคงเป็นแหล่งข้อมูลอ้างอิงหลักที่ไม่ต้องพึ่งพาระบบดิจิทัล ซึ่งช่วยลดความเสี่ยงจากการขาดการเข้าถึงข้อมูลเมื่อระบบมีปัญหา

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1. ผลการวิจัยที่พบว่านักศึกษาที่ใช้รูปแบบคู่มือการปฏิบัติงานแบบออนไลน์ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงาน โดยเฉพาะในประเด็นด้านคุณภาพของงาน และต้นทุน ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป คือ ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการใช้งานคู่มือออนไลน์เชิงลึกเพื่อระบุปัจจัยที่ทำให้คุณภาพของงานและต้นทุนแตกต่างกัน เช่น ทักษะการใช้งานเทคโนโลยี ความพร้อมของอุปกรณ์ และความชัดเจนของเนื้อหาในคู่มือออนไลน์ เพราะการศึกษาในมิตินี้จะช่วยหาวิธีพัฒนาคู่มือให้เหมาะสมกับผู้ใช้งานและลดความเหลื่อมล้ำในการใช้งาน

2.2 การวิจัยครั้งต่อไปควรมุ่งเน้นการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้งานคู่มือออนไลน์ และการพัฒนารูปแบบคู่มือที่เหมาะสมยิ่งขึ้น รวมถึงการสำรวจต้นทุนและทัศนคติของผู้ใช้งาน เพื่อหาข้อสรุปที่ชัดเจนและนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานอย่างยั่งยืน

2.3 เนื่องจากเป็นงานวิจัยของธุรกิจประเภทเดียว คือ ร้านสะดวกซื้อ 7-11 ดังนั้น ควรศึกษาเปรียบเทียบร้านสะดวกซื้อแบรนด์อื่น ๆ เช่น Family Mart, Lawson, Lotus หรือ Mini Big C เพื่อนำมาเปรียบเทียบว่ารูปแบบคู่มือปฏิบัติงานส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

2.4 ควรมีการทดลองใช้งานคู่มือแบบผสมผสาน (ทั้งรูปเล่มและออนไลน์) ในร้านสะดวกซื้อ 7-11 และร้านค้าปลีกอื่น ๆ เพื่อวิเคราะห์ว่าการใช้งานรูปแบบผสมสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานและลดต้นทุนได้มากน้อยเพียงใด รวมถึงวิเคราะห์ว่าพนักงานกลุ่มใดเหมาะกับการใช้รูปแบบผสมผสานมากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- กนกนวล นรินยา และ กริสน์ ชัยมูล. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. *วารสารการบริหารและนิเทศการศึกษา*, 11(2), 27-40.
- ชุตินันท์ เทือกสุบรรณ. (2563). การพัฒนาคู่มือการจัดการเรียนรวมของโรงเรียนสังกัดส. น. งานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3. *วารสารรัชต์ภาคย์*, 14(36), 203-214
- ชูศรี วงศ์รัตน. (2537). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 6. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือ.
- ณิชาร สร้อยสนธิ และ มัลลิกา ธรรมจริยาวัฒน์. (2566). การจัดการสำนักงานด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรในสำนักงานปลัดกระทรวงการคลังแห่งประเทศไทย. *วารสารการจัดการใช้คุณค่าและกลยุทธ์ธุรกิจ*, 2(3), 28-39.
- หัตถวรรณ ไชยพรหม, วาโร เฟิงส์วีสดี และบุญมี ก่อบุญ. (2561). การพัฒนารูปแบบการดำเนินงานควบคุมภายในของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด*, 12(1), 104-114.
- นฤมล ฤทธิกาญจน์. (2563). *การพัฒนาคู่มือการบริหารงานพัสดุในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชุมพร เขต 2*. (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี). สุราษฎร์ธานี
- นิงปณธ์นิ์ ชาวบ้านเกาะ สุภัททา ปิณฑะแพทย์ และชัยวิชิต เขียวชนะ. (2566). รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานในอุตสาหกรรมยานยนต์. *วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*, 12(2), 87-102.
- นิตา ประพุดธิธรรม. (2563). *ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*. สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ปริญดา บรรดาศักดิ์, และภัทรนันท์ สุระชาติ. (2567). แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานประกันสังคมจังหวัดนครสวรรค์. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมบริหารคน*, 7(4), 336-347.

- พิมพ์โร สุพัตร. (2560). การพัฒนาการฝึกอบรมออนไลน์ด้วยระบบการจัดการเรียนรู้ระบบเปิดสำหรับ มหาชนเรื่อง การออกแบบสื่ออินโฟกราฟิก .(หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย), มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ราชัน คำบุญเรือง, มนต์นัส มโนการณ และยงยุทธ ยะบุญธง. (2560). คู่มือการปฏิบัติงานการควบคุมพัสดุของ โรงเรียนอนุบาลบ้านท่อมเมืองล้ง จังหวัดเชียงใหม่. *Veridian E-Journal, Silpakorn University (Humanities, Social Sciences and arts)*, 10(3), 86-103.
- ลัดตามาส วังคะอาต (2563). แนวทางการปฏิบัติงานของทนายความในคดีปลอมแปลงเอกสาร. *Journal of Criminology and Forensic Science*, 6(2), 153-166.
- สวาสดี กันธินาม (2561). การพัฒนาคู่มือการปฏิบัติงานของพนักงานจับตัวเลขในการจัดตั้งร้านสะดวกซื้อของธุรกิจค้าปลีก. *Journal of Digital Business and Social Sciences*, 4(2), 121-128.
- Blamire, G. (1995). An Educational Framework for Training in Manual Handling. *Physiotherapy*, 81(3), 149-153.
- Cronbach, L. J. (1970). *Essentials of Psychological Test* (5th ed.). New York: Harper Collins.
- Denis, D., Gonella, M., Comeau, M., & Lauzier, M. (2020). Questioning the value of manual material handling training: A scoping and critical literature review. *Applied Ergonomics*, 89, 103186.
- Dowling, M. (1988). How to make manuals for health workers. *World Health Forum*, 9(3), 414-419.
- Krejcie, R.V., & D.W. Morgan. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Peterson, E., & Plowman, E. G. (1989). *Business Organization and Management*. Homewood, ILL: Irwin.
- Shashovec, Y. (2022). Improving approaches to evaluation of efficiency of enterprise staff in modern conditions. *Market Infrastructure*. DOI:10.32843/infrastructure63-19

**แนวทางการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนวัดยอพระพิมล
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 2**
**The Guideline in Using the Powering for Administrators of
Watyodpraphimon School under Nonthaburi Primary
Education Service Area Office 2**

วราพร รอดแก้ว

Varaporn Rodkaew

ครู, หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเกริก

Teacher, Educational Administration, Faculty of Liberal Arts, Krirk University

Corresponding author, E-mail: saiiza135531@gmail.com

บทคัดย่อ

การค้นคว้าอิสระนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการใช้อำนาจของผู้บริหาร 2) เปรียบเทียบการใช้
อำนาจของผู้บริหาร จำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม และ 3) ศึกษาแนวทางการใช้อำนาจของ
ผู้บริหาร กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา และคณะกรรมการ
ผู้ปกครองเครือข่าย จำนวน 56 คน โดยมีการสุ่มผู้ให้ข้อมูลจากการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลมี 2
ชุด ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ความถี่ร้อยละ
ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวที่ระดับนัยสำคัญ .05 และการวิเคราะห์
เชิงเนื้อหา ผลวิจัยพบว่า

1. ระดับการใช้อำนาจของผู้บริหารในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามรายด้าน เรียงลำดับ
จากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านอำนาจตามกฎหมาย ด้านอำนาจจากการบังคับ ด้านอำนาจจากการอ้างอิง
ด้านอำนาจจากการให้รางวัล และด้านอำนาจจากความเชี่ยวชาญ

2. การเปรียบเทียบการใช้อำนาจของผู้บริหาร จำแนกตามสถานภาพในตำแหน่งผู้ตอบแบบสอบถาม
พบว่าในภาพรวมมีความแตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้านที่มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ .05 ได้แก่
ด้านอำนาจจากการให้รางวัล ด้านอำนาจตามกฎหมาย ด้านอำนาจจากการอ้างอิง และด้านอำนาจจากความ
เชี่ยวชาญ

3. แนวทางการใช้อำนาจของผู้บริหาร สรุปได้ว่าควรมีการปรับปรุงโดยกำหนดปัจจัยวัดความสำเร็จ
ของงาน วัตถุประสงค์ของงานที่ชัดเจน จากนั้นประชุมมอบหมายงาน โดยแบ่งงานให้มีปริมาณเท่ากันและเหมาะสม
กับความสามารถของแต่ละบุคคล ควรให้มีการกระจายอำนาจการตัดสินใจ รวมทั้งกำหนดมาตรฐานที่สามารถวัด
และตรวจสอบได้ ส่งเสริมให้มีการจัดอบรมพัฒนาบุคลากรในด้านต่าง ๆ เพื่อให้สามารถเป็นแบบอย่างได้ และควร
ปรับปรุงโดยการส่งเสริม สนับสนุนการประกวดผลงานต่าง ๆ เพื่อให้โรงเรียนมีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับ

คำสำคัญ: แนวทางการบริหาร การใช้อำนาจ ผู้บริหารโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

Abstract

The objectives of this independent research are: 1) to study the level of power usage by administrators, 2) to compare the use of power by administrators based on the respondents' status, and 3) to explore the methods of power utilization by administrators. The sample group consists of 56 individuals, including administrators, teachers and educational personnel, school board members, and network parent committee members. The respondents were selected through simple random sampling. The tools used for data collection include two sets: a questionnaire and a semi-structured interview form. The statistical methods used for data analysis include frequency, percentage, mean, standard deviation, one-way ANOVA at the significance level of .05, and content analysis. The research findings revealed that:

The results of the study showed that:

1. The overall level of power usage by administrators is high. When considering each aspect in descending order, it was found that legal power ranked highest, followed by coercive power, referent power, reward power, and expert power.
2. A comparison of power usage by administrators based on the respondents' status showed that there were overall differences. When examining each aspect with significant differences at the .05 level, these included reward power, legal power, referent power, and expert power.
3. The guidelines for the use of power by executives can be summarized as needing improvement by establishing key performance indicators and clear work objectives. Following this, tasks should be assigned in a meeting, ensuring that the workload is evenly distributed and matches each individual's capabilities. Decision-making authority should be decentralized, and measurable and verifiable standards should be set. Additionally, training and development programs should be promoted to enhance personnel skills and serve as role models. Improvements should also include encouraging and supporting various performance competitions to enhance the school's reputation and recognition.

Keywords: The Guideline in Using the Management, Using the powering, Administrator, Primary Educational Service Area Office

บทนำ

ปัจจุบันการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคนให้มีความรู้ ความคิด ความสามารถ รวมไปถึงคุณธรรมจริยธรรมในการดำรงชีวิตและการพัฒนาประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม โดยเฉพาะในสภาพสังคมปัจจุบันที่โลกมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ประเทศไทยจึงต้องเตรียมความพร้อมอย่างเร่งด่วนในการจัดเตรียมการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่สูงขึ้น แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2563 มาตราที่ 32/1 กล่าวว่า การจัดการศึกษาควรส่งเสริมสนับสนุนการวิจัยและการสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประเทศเท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลกเช่นเดียวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 หมวดที่ 16 มาตรา 258 จว่าด้วยการปฏิรูปการศึกษา มุ่งปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนทุกระดับเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามความถนัดของตนเอง เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งสถานศึกษาเป็นหน่วยงาน

ที่สำคัญที่สุดในการจัดการศึกษา เนื่องจากสถานศึกษามีหน้าที่หลักในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้เกิดการเรียนรู้ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2547 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2551 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 มาตรา 27 ให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้บังคับบัญชาของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาใน สถานศึกษา และมีอำนาจและหน้าที่ดังข้อ 1 ควบคุม ดูแลให้การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาสอดคล้องกับนโยบาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์และวิธีการตามที่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) และคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำเขตพื้นที่การศึกษา (อ.ก.ค.ศ.) เขตพื้นที่การศึกษากำหนด ผู้บริหารจึงต้องมีวิธีการใช้อำนาจอย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยเหตุนี้ผู้บริหารและครูจึงต้องมีความรู้ กระบวนการใช้ความรู้และทักษะที่เหมาะสมในการดำเนินงานเพื่อธำรงรักษาบุคลากรเพื่อส่งเสริมให้เกิดประโยชน์แก่สังคมและเกิดการพัฒนาการศึกษาที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลแก่องค์กร ซึ่งการบริหารงานส่วนใหญ่เป็นของผู้บริหาร เนื่องจากผู้บริหารเป็นผู้ที่คอยขับเคลื่อนและกำหนดทิศทางขององค์กร ผู้บริหารจึงมีความจำเป็นจะต้องใช้อำนาจในการดำเนินงานทั้งทางตรงและทางอ้อม ผู้บริหารจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำความเข้าใจในความสำคัญของการใช้อำนาจ รวมทั้งวิธีการในการใช้อำนาจอย่างมีประสิทธิภาพเพราะอำนาจมีความสำคัญต่อการบริหารจัดการ การควบคุม รวมทั้งมีผลกระทบต่อผู้บังคับบัญชาโดยตรง การใช้อำนาจในการบริหารงานที่ดีนั้นจะทำให้ผู้บังคับบัญชาทำงานด้วยความเต็มใจและเป็นการสร้างบรรยากาศที่ดีในองค์กร ซึ่งจะส่งผลให้งานที่เกิดขึ้นมีคุณภาพตามที่ตั้งไว้

ผลจากการศึกษาข้อมูลของโรงเรียนวัดยอดพระพิมล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 พบว่า ผลการวิเคราะห์จุดแข็ง (Strength) จุดอ่อน (Weakness) ในรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาประจำปี พ.ศ. 2565 พบว่ามีผลการวิเคราะห์จุดอ่อนในด้านการบริหารงานบุคคล คือ มีปัญหาในหลายด้าน อันได้แก่ด้านการธำรงรักษา ผู้บริหารยังขาดทักษะในการสร้างบรรยากาศและแรงจูงใจที่ดีในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารและครูย้ายโรงเรียนบ่อย ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงนโยบายตลอดเวลา ทำให้การจัดกระบวนการดำเนินงานไม่ต่อเนื่อง (รายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา โรงเรียนวัดยอดพระพิมล, 2565)

ด้วยเหตุผลดังกล่าว การใช้อำนาจในการบริหารของผู้นำมีความสำคัญเพราะต้องกำหนดทิศทางขององค์กร วิสัยทัศน์ที่ชัดเจนย่อมช่วยให้ครู นักเรียนและบุคลากรมีเป้าหมายไปในทิศทางเดียวกัน รวมถึง ผู้นำที่ใช้ อำนาจในการบริหารอย่างเหมาะสมสามารถสร้างแรงจูงใจให้กับครูและบุคลากรได้ ซึ่งเป็นการเสริมสร้างขวัญ กำลังใจและกระตุ้นให้เกิดการทำงานที่มีคุณภาพ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาอำนาจของผู้บริหาร จากสภาพปัญหาของการวิจัยข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนยังใช้อำนาจในการบริหารโรงเรียนได้อย่างไม่ มีประสิทธิภาพเท่าที่ควรและเป็นผลให้การบริหารงานส่วนอื่น ๆ ของโรงเรียนมีผลกระทบตามไปด้วย บางครั้ง ไม่เป็นไปตามเป้าประสงค์ของการบริหารงานโรงเรียน ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาเรื่องการใช้ อำนาจของผู้บริหาร เพื่อนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการบริหารงานโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนวัดยอดพระพิมล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนวัดยอดพระพิมล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 จำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
3. เพื่อศึกษาแนวทางการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนวัดยอดพระพิมล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้บริหารที่ใช้อำนาจอย่างมีวิสัยทัศน์และยุติธรรม สามารถสร้างวัฒนธรรมที่เปิดกว้างและส่งเสริมความร่วมมือในโรงเรียนได้ ทำให้ครูและบุคลากรรู้สึกปลอดภัยและมีกำลังใจในการทำงาน ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพของการเรียนการสอนและการพัฒนานักเรียน อีกทั้งการใช้อำนาจในการตัดสินใจเพื่อพัฒนาโครงการหรือปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานของโรงเรียนจะส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขันและการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในสังคม โดยเฉพาะการใช้อำนาจของผู้บริหารตามแนวคิดของ French and Raven (1968) ประกอบด้วย 5 ตัวแปร ได้แก่

1. อำนาจจากการให้รางวัล (Reward Power) เป็นอำนาจที่บุคคลกลุ่มเป้าหมายยอมรับอำนาจเนื่องจากต้องการได้รับรางวัลผลตอบแทนหรือความดีความชอบจากผู้ที่มีอำนาจนั้น อำนาจดังกล่าวจึงเรียกว่าเป็นอำนาจให้ผู้อื่นก็ได้
2. อำนาจจากการบังคับ (Coercive Power) เป็นอำนาจที่กลุ่มบุคคลเป้าหมายยอมรับและปฏิบัติตามเพื่อหลีกเลี่ยง มิให้ต้องถูกลงโทษโดยผู้ที่มีอำนาจ จึงอาจเรียกว่าเป็นอำนาจให้โทษก็ได้
3. อำนาจตามกฎหมาย (Legitimate Power) เป็นอำนาจที่บุคคลกลุ่มเป้าหมายยอมรับปฏิบัติตามเนื่องจากยอมรับว่าผู้ใช้อำนาจมีความชอบธรรมในการใช้คำสั่งและจะจ้องยอมปฏิบัติตามไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ อำนาจตามกฎหมายมักจะติดมากับการดำรงตำแหน่งหน้าที่อย่างเป็นทางการของผู้บริหาร
4. อำนาจจากการอ้างอิง (Referent Power) เป็นอำนาจหรือกลุ่มเป้าหมายให้การยอมรับต่อใครก็ตามที่ตนให้ความเลื่อมใส ศรัทธาและชื่นชมในคุณงามความดีและความมีบารมีเป็นที่ยกย่องในการยอมรับจากสังคมทั่วไป ด้วยการอ้างอิงถึงบุคคลนั้นเพื่อให้อื่นเกิดความเชื่อถือหรือยอมรับในสิ่งที่ตนกระทำว่าถูกต้องเหมาะสมตามไปด้วย
5. การใช้อำนาจจากความเชี่ยวชาญ (Expert Power) เป็นอำนาจที่บุคคลหรือกลุ่มเป้าหมายให้การยอมรับต่อใครก็ตามที่ตนให้ความเชื่อถือว่ามีทราตรู้ความสามารถ มีความเชี่ยวชาญในงานหรือวิชาการสาขาเฉพาะนั้น ๆ

สรุปได้ว่าการใช้อำนาจในการคัดเลือกและพัฒนาบุคลากรที่มีคุณภาพส่งผลต่อความเชื่อมั่นของครูและพนักงาน การใช้อำนาจอย่างเหมาะสมช่วยสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ การใช้อำนาจของผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางและประสิทธิภาพของการบริหารโรงเรียน ทั้งในแง่ของการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนและการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการทำงานร่วมกัน

แนวคิดของ วราภรณ์ พรหมรัตน์ (2551) กล่าวว่าอำนาจการให้รางวัล (Reward Power) เป็นอำนาจที่เกิดจากการที่ผู้บริหารโรงเรียนสามารถจะให้รางวัลแก่บุคลากรในความรับผิดชอบที่ให้ความร่วมมือช่วยกันปฏิบัติงานของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยรางวัลที่ได้นั้นแตกต่างกันไปตามความเหมาะสมกับบุคคล ดังนั้นในการใช้อำนาจประเภทนี้ผู้บริหารต้องใช้ได้เหมาะสม เพื่อให้เกิดการรับรู้พฤติกรรมที่เคยได้รับรางวัลว่าพฤติกรรมที่มีคุณค่า มีผลทำให้หน่วยงานเจริญก้าวหน้า ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความพึงพอใจ ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพของงานโรงเรียน สรุปได้ว่า อำนาจการให้รางวัล เป็นอำนาจที่เกิดจากการที่ผู้บริหารสามารถที่จะช่วยเหลือหรือสนับสนุน ให้ผลประโยชน์แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ไม่ว่าจะเป็นการกล่าวยกย่องชมเชย การให้รางวัล เป็นสิ่งของ การพิจารณาความดีความชอบ การให้การสนับสนุนให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน การเลื่อนขั้นเงินเดือนหรือการเลื่อนตำแหน่ง และมีการจัดสวัสดิการให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียน ซึ่งการใช้อำนาจการให้รางวัลเหล่านี้ เป็นการจูงใจหรือเป็นการเสริมแรงให้ผู้ใต้บังคับบัญชา ปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มกำลัง เต็มความสามารถ ดังนั้นในการใช้อำนาจประเภทนี้ผู้บริหารต้องใช้ได้เหมาะสม เพื่อให้เกิดการรับรู้พฤติกรรมที่เคยได้รับรางวัลเป็นพฤติกรรมที่มีคุณค่า มีผลทำให้หน่วยงานเจริญก้าวหน้า ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ซึ่งจะส่งผลต่อประสิทธิภาพของงานในสถานศึกษา

จิริ เฉลิมศักดิ์ (2552) กล่าวว่า อำนาจการบังคับ (Coercive Power) เป็นอำนาจที่ผู้บริหารสามารถทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความเกรงกลัวและรับรู้ได้ว่าหากไม่ทำตามแล้วจะถูกลงโทษ ในลักษณะต่าง ๆ อาทิเช่น การว่ากล่าวตักเตือน การถูกตำหนิด้วยวาจาและลายลักษณ์อักษรการแสดงท่าที่ไม่พอใจ การตักเตือน การสอบสวนทางวินัย การตัดเงินเดือน การไม่ขึ้นเงินเดือน การลด การเปลี่ยนตำแหน่ง การออกจากงาน การได้รับโทษตามที่กำหนดไว้ การไม่ได้รับการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ การถูกควบคุม ติดตามและการตรวจสอบการทำงาน เป็นต้น สรุปได้ว่า อำนาจการบังคับ หมายถึง อำนาจที่สามารถทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความเกรงกลัวและยอมปฏิบัติตามเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกลงโทษ โดยผู้บังคับบัญชาจะต้องมีข้อกำหนดแนวทาง กฎระเบียบที่ชัดเจน เพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้ทราบ และเมื่อมีผู้กระทำความผิดหรือกระทำบกพร่องต่อหน้าที่จะต้องถูกลงโทษ ถูกตักเตือน มีกำหนดมาตรฐานในการตรวจสอบควบคุมผลงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาโดยผู้บริหารจะคอยติดตาม ควบคุมและกำหนดมาตรฐานในการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชาอยู่เสมอ ในกรณีนี้ การใช้อำนาจบังคับ อาจทำให้ผลงานที่เกิดขึ้นมีประสิทธิภาพ เนื่องจากถูกควบคุมและตรวจสอบอยู่เสมอ แต่ในขณะเดียวกันการใช้อำนาจบังคับอาจทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดภาวะเครียดหรือกดดัน ได้ด้วยเช่นกัน

Hersey and Blanchard (1985) กล่าวว่าอำนาจตามกฎหมาย (Legitimate Power) เป็นการใช้อำนาจจากผู้ที่มีสิทธิในการใช้ อำนาจโดยชอบธรรมผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชาจำเป็นต้องยอมรับการใช้อำนาจประเภทนี้โดยส่วนมากจะเป็นการใช้อำนาจที่เกิดจากความสัมพันธ์ภายในองค์กรมากกว่าความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การใช้ อำนาจตามกฎหมายจะบังเกิดผลก็ต่อเมื่อผู้ที่ใช้อำนาจตามกฎหมายใช้อำนาจในขอบเขต หากผู้ใช้อำนาจตามกฎหมายใช้อำนาจนอกเหนือจากขอบเขตที่ตนเองมีสิทธิในการใช้อำนาจนั้นจะทำให้อำนาจที่ชอบด้วยกฎหมายของผู้ใช้อำนาจมีผลน้อยลง

สรุปได้ว่า อำนาจตามกฎหมาย หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารในการปฏิบัติหน้าที่ตามตำแหน่งโดยชอบธรรม ซึ่งเป็นอำนาจที่มีอิทธิพลเหนือผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชาจึงจำเป็นต้องยอมรับและปฏิบัติตาม อำนาจตามกฎหมายนี้เกิดขึ้นเฉพาะตำแหน่งที่ผู้บริหารครองอยู่ เมื่อออกจากตำแหน่งอำนาจนี้ย่อมหายไป ด้วย การใช้ อำนาจตามกฎหมายนั้น จำต้องใช้โดยตำแหน่ง ผู้บริหารจะต้องใช้อำนาจตามสิทธิ์และหน้าที่ไม่เกินขอบเขต ใช้ตามกฎหมายระเบียบของโรงเรียนหรือกระทรวงศึกษาธิการกำหนด เพราะฉะนั้นผู้ใช้อำนาจจะต้องทราบและชี้แจง กฎระเบียบตามกฎหมายให้ผู้ใต้บังคับบัญชา รับทราบโดยทั่วกันและจะต้องมีการดูแลติดตามและควบคุมครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบข้อบังคับ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเลือกใช้อำนาจตามกฎหมายนี้ให้เหมาะสมกับตำแหน่งเพื่อสร้างความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู

กลัยารัตน์ ธีระธนะชัยกุล (2562) กล่าวว่าอำนาจอ้างอิง (Referent Power) อำนาจประเภทนี้จะมีบ่อเกิดมาจากความ ดึงดูดใจ หรือบารมีที่บุคคลคนหนึ่งมีอยู่ซึ่งทำให้ผู้อื่นอยากจะเข้ามาเป็นพวก หรือยอมสยบอยู่ภายใต้ การบังคับบัญชาของผู้นั้น สรุปได้ว่า อำนาจอ้างอิง หมายถึง อำนาจที่เกิดจากบุคลิกภาพหรือลักษณะที่ทาง น่าประทับใจของผู้บริหารในทุกๆด้าน ซึ่งเมื่อผู้ใต้บังคับบัญชาเห็น ทำให้เกิดความประทับใจ อยากนำมาเป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติ เช่น มีความรอบรู้ มีประสบการณ์ เป็นที่น่าเลื่อมใสศรัทธา มีการพูด การแต่งกาย บุคลิกภาพที่ดี มีการวางตัวเหมาะสมกับโอกาส สถานที่ มีความซื่อสัตย์รับผิดชอบ การเป็นนักบริหารที่แสดงถึง คุณธรรมและมีมนุษยสัมพันธ์ ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้สามารถทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความเคารพศรัทธา และยึด เป็นแบบอย่างได้ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้อำนาจอ้างอิงนี้ทำให้บุคลากรเกิดความศรัทธา และทุ่มเทการทำงานเพื่อหน่วยงานหรือองค์กร

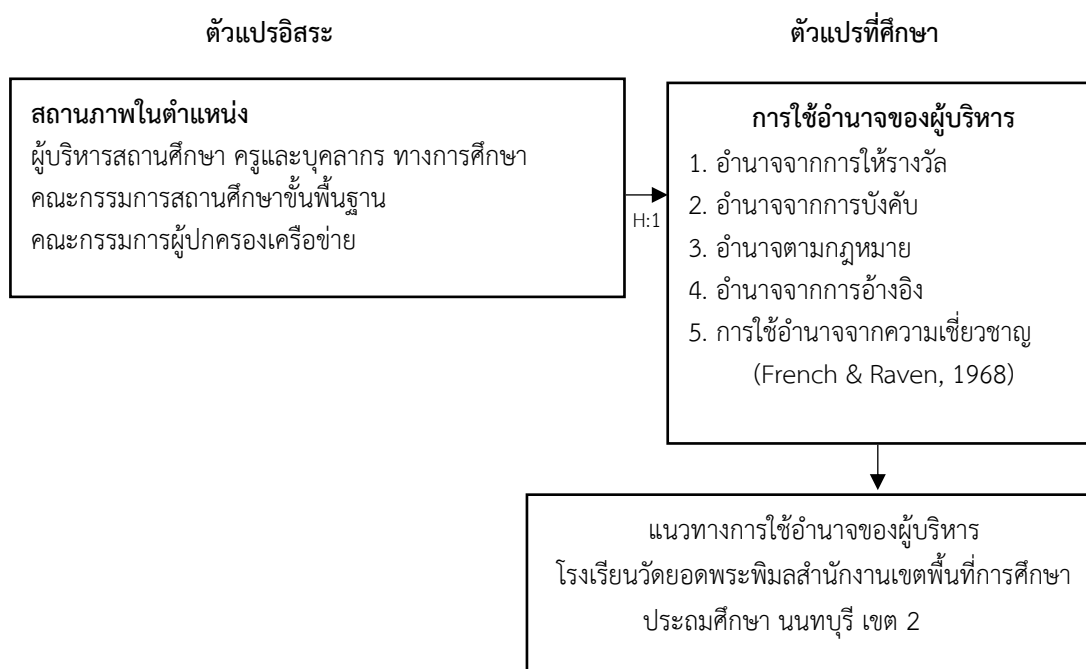
งานศึกษาของจิริ เฉลิมศักดิ์ (2552) กล่าวว่า อำนาจความเชี่ยวชาญ (Expert Power) เป็นอำนาจที่ติดตัวผู้บริหารแต่ละคนที่ได้มาจากมวลประสบการณ์โดยตรง โดยที่ผู้ใต้บังคับบัญชารับรู้ได้ว่าผู้บริหารเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ รวมถึงมีความชำนาญในเรื่องที่เกี่ยวกับหน่วยงานที่ตนรับผิดชอบ สามารถบริหารงาน ดูแล ให้

คำแนะนำแก้ปัญหาให้แก่ผู้ได้บังคับบัญชาได้ ผู้บริหาร ควรใช้อำนาจความเชี่ยวชาญนี้ช่วยเหลือบุคลากรให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพได้ประสิทธิผล สรุปได้ว่า อำนาจความเชี่ยวชาญ หมายถึงอำนาจที่เกิดจากความรู้ความสามารถเฉพาะตัวของผู้บริหารที่มีความโดดเด่นและเป็นที่ยอมรับของทุกคน เช่น มีความรู้ทางบริหารมีความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพและความชำนาญในงานที่ได้รับผิดชอบ เป็นผู้ริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถให้คำปรึกษา แนะนำแนวทางในการแก้ปัญหาในทุกๆด้านได้เป็นอย่างดี สามารถสร้างชื่อเสียงและมีผลงานเชิงประจักษ์ เมื่อผู้บริหารใช้อำนาจความเชี่ยวชาญจะทำให้บุคคลอื่น ๆ ต่างให้ความสนใจและเป็นที่ยอมรับ

ผลจากการทบทวนวรรณกรรมสรุปได้ว่าปัจจัยด้าน 1) อำนาจจากการให้รางวัล 2) อำนาจจากการบังคับ 3) อำนาจตามกฎหมาย 4) อำนาจจากการอ้างอิง และ 5) การใช้อำนาจจากความเชี่ยวชาญ มีผลต่อแนวทางการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนวัดยอดพระพิมล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 2 ดังภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

H:1 การใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนวัดยอดพระพิมล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 2 มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารโรงเรียนและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 18 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 7 คน ผู้ปกครองเครือข่าย จำนวน 40 คน รวมทั้งสิ้น 65 คน โดยมีรายละเอียดดังนี้

กลุ่มตัวอย่าง ส่วนที่ 1 ผู้ให้ข้อมูลจากการสุ่มอย่างง่าย ได้แก่ ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 15 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 6 คน และคณะกรรมการผู้ปกครองเครือข่ายจำนวน 35 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 56 คน ได้จากการเปิดตาราง Krejcie and Morgan (1970, p. 608) จากนั้นทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) โดยใช้จำนวนบุคลากรเป็นชั้น (Strata) จากนั้นทำการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีจับฉลาก ส่วนที่ 2 ผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้สัมภาษณ์ ประกอบด้วยรองผู้อำนวยการสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดยอดพระพิมล และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมจำนวน 3 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้ศึกษาได้ทำการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย โดยทำการหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ ด้วย Cronbach's Alpha พบว่ามีค่าเท่ากับ 0.973 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ของกำหนดค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาที่ยอมรับได้ตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป (Cronbach, 1970)

2. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) โดยการหา Validity หรือความตรงของเนื้อหานั้นจะทดสอบอย่างง่ายด้วย IOC หรือการให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คนในสาขานั้นๆ ตรวจสอบพิจารณาว่าข้อคำถามในเครื่องมือ (แบบสอบถาม) นั้นมีความตรงกับเรื่องที่หา ซึ่งมีค่ารวมเท่ากับ 0.85

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ใช้วิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม ค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้วิเคราะห์ระดับการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียน

2. สถิติอ้างอิง ได้แก่ ทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) เพื่อเปรียบเทียบตามสถานภาพในตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถาม

3. การวิเคราะห์เนื้อหาข้อมูลเชิงคุณภาพ (Content Analyst) โดยได้ทำการจัดหมวดหมู่ของข้อมูลผ่านคำสัมภาษณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษาจำนวน 3 ท่าน

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิงมากที่สุด ด้านอายุสูงสุด ได้แก่ ช่วงอายุ 31-40 ปี ระดับการศึกษาสูงสุด ต่ำกว่าปริญญาตรี ด้านสถานภาพในตำแหน่งสูงสุด คือ คณะกรรมการผู้ปกครองเครือข่ายและด้านประสบการณ์ ในตำแหน่งสูงสุดได้แก่ ช่วง 0-5 ปี ซึ่งสรุปผลได้ดังนี้

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ข้อที่ 1 ระดับการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนวัดยอดพระพิมล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามรายด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่าด้านอำนาจตามกฎหมาย ด้านอำนาจจากการบังคับ ด้านอำนาจจากการอ้างอิง ด้านอำนาจจากการให้รางวัล และด้านอำนาจจากความเชี่ยวชาญ ตามลำดับ แสดงดังตารางที่ 1 ต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนวัดยอดพระพิมล

ที่	รายการตัวแปรของการใช้อำนาจของผู้บริหาร	$\bar{X}$	S.D.	อันดับ	ระดับ
1	ด้านอำนาจจากการให้รางวัล	4.35	0.51	4	มาก
2	ด้านอำนาจจากการบังคับ	4.45	0.47	2	มาก
3	ด้านอำนาจตามกฎหมาย	4.55	0.44	1	มากที่สุด
4	ด้านอำนาจจากการอ้างอิง	4.44	0.51	3	มาก
5	ด้านอำนาจจากความเชี่ยวชาญ	4.34	0.51	5	มาก
รวมค่าเฉลี่ย		4.43	0.43	-	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนวัดยอดพระพิมล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 2 มีการใช้อำนาจตามกฎหมายมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.55 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.44 รองลงมา คือ ด้านการใช้อำนาจจากการบังคับ โดยมีค่าเฉลี่ย 4.45 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.47 ตามด้วย ด้านอำนาจจากการอ้างอิง โดยมีค่าเฉลี่ย 4.44 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.51 และลำดับสุดท้ายด้านอำนาจจากความเชี่ยวชาญ โดยมีค่าเฉลี่ย 4.34 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.51 ตามลำดับ

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ข้อที่ 2 การเปรียบเทียบการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนวัดยอดพระพิมล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 2 จำแนกตามสถานภาพในตำแหน่งผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าในภาพรวมมีความแตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้านที่มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ได้แก่ ด้านอำนาจจากการให้รางวัล ด้านอำนาจตามกฎหมาย ด้านอำนาจจากการอ้างอิง และด้านอำนาจจากความเชี่ยวชาญ

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนวัดยอดพระพิมล จำแนกตามสถานภาพในตำแหน่ง

รายการตัวแปร	เปรียบเทียบ	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig
ด้านอำนาจจากการให้รางวัล	ระหว่างกลุ่ม	2.5	2	1.28	5.68*	.006
	ภายในกลุ่ม	11.96	53	.23		
	รวม	14.526	55			
ด้านอำนาจจากการบังคับ	ระหว่างกลุ่ม	1.00	2	.50	2.39	.102
	ภายในกลุ่ม	11.06	53	.21		
	รวม	12.06	55			
ด้านอำนาจตามกฎหมาย	ระหว่างกลุ่ม	1.56	2	.78	4.59*	.015
	ภายในกลุ่ม	9.03	53	.17		
	รวม	10.59	55			
ด้านอำนาจจากการอ้างอิง	ระหว่างกลุ่ม	3.89	2	1.95	9.87**	.000
	ภายในกลุ่ม	10.45	53	.20		
	รวม	14.34	55			
ด้านอำนาจจากความเชี่ยวชาญ	ระหว่างกลุ่ม	3.40	2	1.70	8.01*	.001
	ภายในกลุ่ม	11.168	53	.21		
	รวม	14.57	55			
รวม	ระหว่าง	2.28	2	1.34	7.54	.001
	กลุ่ม	7.98	53	.15		
	ภายในกลุ่ม	10.25	55			

จากตารางที่ 2 การเปรียบเทียบการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนวัดยอดพระพิมล จำแนกตามสถานภาพในตำแหน่ง พบว่าในภาพรวมมีความแตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้านที่มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ .05 ได้แก่ ด้านอำนาจจากการให้รางวัล ด้านอำนาจตามกฎหมาย ด้านอำนาจจากการอ้างอิง และด้านอำนาจจากความเชี่ยวชาญ

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ข้อที่ 3 แนวทางการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนวัดยอดพระพิมล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 สรุปผลจากการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างได้ว่า สำหรับด้านการให้รางวัลควรมีการปรับปรุง โดยกำหนดปัจจัยวัดความสำเร็จของงาน วัตถุประสงค์ของงานที่ชัดเจน จากนั้นประชุมมอบหมายงาน โดยแบ่งงานให้มีปริมาณเท่ากันและเหมาะสมกับความสามารถของแต่ละบุคคล ด้านกฎหมายควรมีการปรับปรุงให้มีการกระจายอำนาจ การตัดสินใจ รวมทั้งกำหนดมาตรฐานที่สามารถวัดและตรวจสอบได้ ด้านการอ้างอิงควรมีการปรับปรุงให้มีการจัดอบรมพัฒนาบุคลากรในด้านต่าง ๆ เพื่อให้สามารถเป็นแบบอย่างได้ ด้านความเชี่ยวชาญ ควรปรับปรุงโดยการส่งเสริม สนับสนุนการประกวดผลงานต่าง ๆ เพื่อให้โรงเรียนมีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับ โดยรวมแล้วแนวทางการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนในอนาคตควรเป็นการใช้อำนาจที่สร้างความเชื่อมั่นและแรงจูงใจ รวมถึงการเสริมสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้และการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนวัดยอดพระพิมล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่าด้านอำนาจตามกฎหมาย ด้านอำนาจจากการบังคับ ด้านอำนาจจากการอ้างอิง ด้านอำนาจจากการให้รางวัล และด้านอำนาจจากความเชี่ยวชาญ ตามลำดับ ผลวิเคราะห์ดังกล่าวได้มาจากผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 31-40 ปี ระดับการศึกษาสูงสุด ต่ำกว่าปริญญาตรี สถานภาพในตำแหน่ง คือคณะกรรมการผู้ปกครองเครือข่าย และประสบการณ์ในตำแหน่ง 0-5 ปี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของบริมาส ศิริตรานนท์ (2558) ได้ศึกษาการวิจัยเรื่องการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มบางละมุง 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า 1) การใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มโรงเรียนบางละมุง 1 สังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 ในภาพรวมและรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการใช้อำนาจตามกฎหมาย รองลงมาเป็นด้านอำนาจการบังคับ และด้านอำนาจความเชี่ยวชาญ ตามลำดับ เช่นเดียวกับงานศึกษาของวาสนา ดิษฐ์ประดับ (2564) ได้ศึกษาเรื่องการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรีผลการวิจัยพบว่าโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงตาม มัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ อำนาจจากการให้รางวัล อำนาจจากการอ้างอิง อำนาจตามกฎหมาย อำนาจจากความเชี่ยวชาญ และอำนาจจากการบังคับ

2. การเปรียบเทียบการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนวัดยอดพระพิมล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 จำแนกตามสถานภาพในตำแหน่งผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าในภาพรวมมีความแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาตามรายด้านที่มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ .05 ได้แก่ด้านอำนาจจากการให้รางวัล ด้านอำนาจตามกฎหมาย ด้านอำนาจจากการอ้างอิง และด้านอำนาจจากความเชี่ยวชาญ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าสถานภาพในตำแหน่ง ประกอบด้วยผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และคณะกรรมการผู้ปกครองเครือข่าย โดยสมมติฐานในการเปรียบเทียบการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนวัดยอดพระพิมล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 จำแนกตามสถานภาพในตำแหน่งผู้ตอบแบบสอบถาม ควรมีความแตกต่างกันเนื่องจากสถานภาพในตำแหน่งของแต่ละกลุ่มควรมีการใช้อำนาจในการบริหารแตกต่างกัน ผลการทดสอบสมมติฐานก็ยังพบว่าแตกต่างกันซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ผู้วิจัยจึงเห็นว่าในเรื่องการใช้อำนาจจึงควรมีการปรับปรุงโดยเฉพาะด้านอำนาจการให้รางวัล อำนาจตามกฎหมาย อำนาจจากการอ้างอิง และอำนาจจากความเชี่ยวชาญ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุระชัย เอี่ยมสะอาด (2557)

ได้ศึกษาการวิจัยเรื่อง การใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนหัวหินวิทยาคม ผลวิจัยพบว่า 2) ผลการเปรียบเทียบการใช้ อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนหัวหินวิทยาคม เมื่อจำแนกตามหน้าที่แล้ว พบว่า มีความแตกต่างกันทุกด้าน อาจเกิด จากปัจจัยหลายประการที่มีผลกระทบต่อวิธีการใช้อำนาจของผู้บริหารในแต่ละหน้าที่ อีกทั้งผู้บริหารแต่ละคน มีบุคลิกภาพและสไตล์การเป็นผู้นำที่แตกต่างกัน ซึ่งอาจส่งผลให้การใช้อำนาจในแต่ละหน้าที่แตกต่างกันออกไป เช่น ผู้บริหารที่มีสไตล์การเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยอาจใช้วิธีการมีส่วนร่วมในบางหน้าที่ ในขณะที่อาจใช้อำนาจ แบบเข้มงวดในการบริหารงานด้านอื่นที่มีความจำเป็นต้องควบคุมมากขึ้น รวมถึงนโยบายและข้อบังคับต่าง ๆ ของโรงเรียนหรือระบบการศึกษาที่ผู้บริหารต้องปฏิบัติตาม อาจทำให้การใช้อำนาจในแต่ละหน้าที่แตกต่างกัน เช่น การบริหารด้านความปลอดภัยอาจต้องใช้อำนาจเชิงบังคับเพื่อปฏิบัติตามข้อกำหนดทางกฎหมาย

3. แนวทางการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนวัดยอดพระพิมล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครบุรี เขต 2 พบว่า แนวทางการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนวัดยอดพระพิมล ด้านการให้รางวัล ควรมีการปรับปรุง โดยกำหนดปัจจัยวัดความสำเร็จของงาน วัตถุประสงค์ของงานที่ชัดเจน จากนั้นประชุม มอบหมายงาน โดยแบ่งงานให้มีปริมาณเท่ากันและเหมาะสมกับความสามารถของแต่ละบุคคล ด้านกฎหมายควรมี การปรับปรุงให้มีการกระจายอำนาจการตัดสินใจ รวมทั้งกำหนดมาตรฐานที่สามารถวัดและตรวจสอบได้ ด้านการ อ้างอิงควรมีการปรับปรุงให้มีการจัดอบรมพัฒนาบุคลากรในด้านต่าง ๆ เพื่อให้สามารถเป็นแบบอย่างได้ ด้านความ เชื่อว่าควรปรับปรุงโดยการส่งเสริม สนับสนุนการประกวดผลงานต่าง ๆ เพื่อให้โรงเรียนมีชื่อเสียงและเป็นที่ ยอมรับ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้มีประสบการณ์ มีความเชี่ยวชาญได้เสนอแนวทางให้มีการปรับปรุงการ พิจารณาตัดสินใจเกี่ยวกับความดีความชอบ โดยใช้เกณฑ์ผลงานเป็นหลักและด้วยความเป็นธรรม การสั่งงานตาม ขั้นตอนชัดเจนตามสายงาน การมีบุคลิกภาพตามบุคคลต้นแบบที่มีอิทธิพลต่อครูและบุคลากรทางการศึกษาและ ปรับปรุงความสามารถในการสร้างชื่อเสียงและมีผลงานเชิงประจักษ์

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้บริหารควรมีการปรับปรุงการใช้อำนาจในการบริหาร ด้วยการปรับปรุงการกำหนดปัจจัยวัด ความสำเร็จของงาน วัตถุประสงค์ของงานที่ชัดเจน จากนั้นประชุมมอบหมายงาน โดยแบ่งงานให้มีปริมาณเท่ากัน และเหมาะสมกับความสามารถของแต่ละบุคคล รวมทั้งกำหนดมาตรฐานที่สามารถวัดและตรวจสอบได้อย่างชัดเจน
2. ผู้บริหารโรงเรียนควรเน้นการใช้อำนาจเชิงสร้างสรรค์ โดยเฉพาะผู้บริหารยุคใหม่ควรใช้อำนาจในการ สร้างแรงบันดาลใจและส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ โดยการเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการพัฒนา แนวคิดและนโยบาย เพื่อเสริมสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง
3. ครูและบุคลากรทางการศึกษาควรได้รับแนวทางการปรับปรุงในการฝึกฝนทักษะการสื่อสารที่มี ประสิทธิภาพและการทำงานร่วมกัน เพื่อช่วยลดความขัดแย้งและเพิ่มความสามารถในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่ สร้างสรรค์ระหว่างกัน รวมถึงครูและบุคลากรควรเรียนรู้วิธีการสร้างบรรยากาศการทำงานที่เป็นมิตรและส่งเสริม การเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อให้ทุกคนรู้สึกมีคุณค่าและพร้อมที่จะมีส่วนร่วมในการทำงานอย่างเต็มที่ การปรับปรุงในด้าน เหล่านี้จะช่วยเสริมสร้างศักยภาพและประสิทธิภาพในการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ครูและบุคลากร เพื่อให้ เกิดผลลัพธ์ที่ดีต่อโรงเรียนและการศึกษาของนักเรียนในระยะยาว
3. โรงเรียนควรมีการปรับปรุงการใช้อำนาจการบริหาร โดยที่ผู้บริหารควรเน้นการใช้อำนาจแบบเชิงบวก ที่สร้างแรงจูงใจและสร้างสรรค์ เช่น การให้คำแนะนำ การสนับสนุน และการกระตุ้นให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมใน การตัดสินใจและพัฒนานโยบาย เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือและการมีส่วนร่วมที่ดีในโรงเรียน โดยมีการกระจาย อำนาจในการตัดสินใจ และนำต้นแบบโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จมาเป็นแบบอย่าง รวมถึงผู้บริหารควรส่งเสริม การเรียนรู้และการพัฒนาของครูและบุคลากรผ่านการอบรมและกิจกรรมพัฒนาวิชาชีพ การใช้อำนาจเพื่อส่งเสริมให้ บุคลากรมีโอกาสดำเนินการเติบโตและพัฒนาศักยภาพจะช่วยสร้างแรงจูงใจและความมุ่งมั่นในการทำงาน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเรื่อง ศึกษาผลกระทบของรูปแบบการใช้อำนาจต่าง ๆ ของผู้บริหารที่มีต่อความพึงพอใจในการทำงานของครูและบุคลากร ซึ่งสามารถเชื่อมโยงไปถึงประสิทธิภาพในการทำงานและความผูกพันต่อองค์กร หรือควรมีการทำวิจัยว่ารูปแบบการใช้อำนาจของผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานของโรงเรียนอย่างไร เช่น ผลการเรียนรู้ของนักเรียน การพัฒนาวิชาชีพของครูและการบริหารจัดการทรัพยากร
2. ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจกับการกระจายอำนาจการตัดสินใจของโรงเรียนวัดยอดพระพิมล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กัลยาธิตน์ ธีระชนชัยกุล. (2562). พฤติกรรมองค์การและการพัฒนาองค์การ *Organization Behavior and Organization Development*. (สารนิพนธ์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา. กรุงเทพมหานคร.
- จิระ เกลิมศักดิ์. (2552). ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหารกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในวิทยาลัยอาชีวศึกษาบางละมุง. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา. ชลบุรี.
- บริมาศ ศิริตรานนท์. (2558). การใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มบางละมุง 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรีเขต 3. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา. ชลบุรี.
- ฝ่ายบริหารงานวิชาการโรงเรียนวัดยอดพระพิมล. (2565). รายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา โรงเรียนวัดยอดพระพิมล. โรงเรียนวัดยอดพระพิมล. นนทบุรี
- วรภรณ์ พรหมรัตน์. (2551). การใช้อำนาจของผู้บริหารกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา. ชลบุรี
- วาสนา ดิษฐ์ประดับ. (2564). การใช้อำนาจของผู้บริหารกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร. เพชรบุรี
- สุระชัย เอี่ยมสะอาด. (2557). การใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนหัวหินวิทยาคม. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.)
- สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2560). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.
- John R. P., & French, B. R. (1968). *THE BASES OF SOCIAL POWER*. (Ann Arbor. Institution for Social Research University of Michigan Organizations, 11th ed. (Ohio: Cengage Learning, 2014), 377-379.
- Hersey, P., & Kenneth, H. (1985). *Blanchard. Management of Organizational Behavior Utilizing Human Resources*. New Delhi. Prentice-Hall of India.
- Krejcie, R.V., & Morgan, D. W. (1970) Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30, 607-610.

ส่วนประสมทางการตลาดบริการที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการของ
ลูกค้าจากร้านเสริมสวยในจังหวัดเพชรบุรี

The Marketing Mix Influences Customers' Decision-Making Process in
Choosing Beauty Salon Services in Phetchaburi Province

ธันตเมศร์ วัชราพิบูลวงศ์^{1*}, ชัชชญา สุตสวาท², ประภาทิพย์ จันทร์มาก³, พัชรภา บุญประเสริฐ⁴,
พิชญานิน กลิ่นนรินทร์⁵, วรณสิณี เอี่ยมสะอาด⁶ และ คณาเชษฐ์ ศรีพนมวัลย์⁷

Thanatmet Wacharapibulwong^{1*}, Chatchaya Sudsawad², Phapatip Junmag³,
Patcharapa Bunprasearth⁴, Pitchayanin Klinniran⁵, Wansinee Eiamsaard⁶
and Kanachet Sripanomwan⁷

^{1*}อาจารย์ประจำ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

²⁻⁷นักศึกษา คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

^{1*}Lecturer, Faculty of Management Science, Phetchaburi Rajabhat University

²⁻⁷Students, Faculty of Management Science, Phetchaburi Rajabhat University

*Corresponding Author: kritchana.won@mail.pbru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์การวิจัย 1) เพื่อศึกษาความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาดบริการและกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการของลูกค้าจากร้านเสริมสวย และ 2) เพื่อศึกษาส่วนประสมทางการตลาดบริการที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการของลูกค้าจากร้านเสริมสวยในจังหวัดเพชรบุรี กลุ่มตัวอย่าง คือ ลูกค้าที่ใช้บริการร้านเสริมสวยในจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 323 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความถดถอยอย่างง่าย ผลการวิจัยพบว่า 1) ส่วนประสมทางการตลาดบริการของลูกค้าโดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านบุคคลากรมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ด้านช่องทางการจัดหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านกระบวนการบริการ ด้านราคาและด้านผลิตภัณฑ์ ส่วนกระบวนการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าของผู้บริโภคในจังหวัดเพชรบุรี โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยระดับมาก และ 2) ส่วนประสมทางการตลาดบริการส่งผลทางบวกต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการของลูกค้าในจังหวัดเพชรบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยส่งผลทางบวกทุกด้าน ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคลากร ด้านกระบวนการบริการ ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ

คำสำคัญ: ส่วนประสมทางการตลาดบริการ กระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการของลูกค้า ร้านเสริมสวย

ABSTRACT

This research aims 1) To study the service marketing mix and the process of customers choosing services from beauty salons in Phetchaburi province and 2) To study the service marketing mix that affects the customer decision-making process for choosing services from beauty salons in

Phetchaburi province. The sample group used in the research consisted of 323 customers who used beauty salon services in Phetchaburi Province. The instrument was a questionnaire. The statistics used in data analysis include frequency, percentage, mean, and standard deviation, and simple regression analysis.

The research results found that 1) The overall, importance of the customer service marketing mix in Phetchaburi Province is at a high average level. When considering each aspect, it was found that the personnel aspect had the highest average level, followed by the physical environment aspect. Distribution channel Marketing promotion service process, price, and product As for the decision-making process for purchasing products by consumers in Phetchaburi Province, overall, the average was at the level of 3.97. 2. The service marketing mix has a positive impact on the decision-making process for choosing to use services by customers in Phetchaburi Province. Statistically significant at the .01 level, with positive effects in all aspects including, product, price, distribution channel, marketing promotion, personnel service process, and physical environment

Keywords: Service marketing mix, Customers' decision-making process, Beauty salons

บทนำ

ในยุคปัจจุบัน ธุรกิจร้านเสริมสวยเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมที่มีการแข่งขันสูง โดยเฉพาะในสังคมที่ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับภาพลักษณ์และการดูแลตัวเองมากขึ้น ร้านเสริมสวยเป็นหนึ่งในทางเลือกที่จะช่วยสร้างภาพลักษณ์ของผู้คน ทำให้ร้านเสริมสวยเป็นบริการที่อยู่คู่กับคนทั่วโลกมายาวนานหลายร้อยปี เรียกได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของคนทุกวัยไปแล้ว ดังข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2563) ได้พบว่า ประเทศไทยมีร้านเสริมสวยหรือร้านทำผมมากกว่า 120,000 ร้านทั่วประเทศ ซึ่งคิดเป็นมูลค่าตลาดกว่า 60,000 ล้านบาท และการบริการที่ทำรายได้หลักให้กับร้านเสริมสวย คิดเป็นร้อยละ 70 มาจากการให้บริการทำสี และ ตัดผม (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2563) รวมไปถึงงานบำรุงผมและจัดแต่งทรงผม ความสำคัญของร้านเสริมสวยการเสริมสร้างบุคลิกส่วนบุคคล ร้านเสริมสวยให้บริการต่างๆ เช่น ตัดผม จัดแต่งทรงผม ผลิตภัณฑ์ดูแลผิวและการแต่งหน้า ช่วยให้บุคคลทั่วไปปรับปรุงบุคลิก ภายนอกและเพิ่มความมั่นใจในตนเอง การผ่อนคลายและการปรนนิบัติ ร้านเสริมสวยมีสปา ทรีทเม้นท์ การนวดและเทคนิคการผ่อนคลายอื่นๆ มอบประสบการณ์การฟื้นฟูและช่วยให้ลูกค้าคลายความเครียด ความเครียดระดับมืออาชีพ ร้านเสริมสวยจ้างผู้เชี่ยวชาญที่มีทักษะ ซึ่งได้รับการฝึกฝนเกี่ยวกับแนวโน้มของการออกแบบทรงผมและเทคนิคล่าสุด เพื่อให้มั่นใจถึงบริการคุณภาพสูงและคำแนะนำส่วนตัวสำหรับลูกค้า อีกทั้งสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (2566) ได้กำหนดมาตรฐาน มอก.เอส ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจเสริมความงามออกอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ประชาชนผู้บริโภคได้ใช้สินค้าและบริการที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน และสร้างความร่วมมือกับสมาคมเอสเอ็มอีไทย สมาคมส่งเสริมพัฒนาอาชีพเสริมสวยและช่างตัดผมไทย ในการกำหนดมาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจเสริมความงาม เพื่อส่งเสริมให้ธุรกิจเสริมความงามของไทยมีมาตรฐานสร้างความมั่นใจให้กับประชาชนหรือผู้ใช้บริการ รวมไปถึงสร้างโอกาสในการเติบโตทางธุรกิจอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนด้วย (สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม, 2566)

นอกจากนี้ ร้านเสริมสวยยังเป็นธุรกิจขนาดเล็กหรือขนาดกลาง (Small and Medium sized Enterprise; SMEs) ซึ่งเป็นหนึ่งในส่วนสำคัญของเศรษฐกิจ การที่มีร้านเสริมสวยจำนวนมากช่วยกระจายรายได้สู่ชุมชนและส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจ อีกทั้งร้านเสริมสวยยังส่งผลให้มีการจ้างงานในระดับท้องถิ่นและช่วยลดอัตราการว่างงาน เกิดการหมุนเวียนเงินในเศรษฐกิจระดับชุมชน ซึ่งหากร้านเสริมสวยที่มีบริการเฉพาะทางหรือมีคุณภาพสูงก็สามารถดึงดูดลูกค้าจากพื้นที่อื่นๆ มาสร้างรายได้เพิ่มเติมให้กับชุมชนได้ โดยรวมแล้วธุรกิจร้านเสริม

ส่วยเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยเสริมสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจในชุมชน และช่วยกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาในด้านต่างๆ ทั้งในแง่ของนวัตกรรมและบริการ (ฐานเศรษฐกิจ, 2567) ทั้งนี้ การที่ลูกค้าจะตัดสินใจเลือกใช้บริการจากร้านเสริมส่วยใดร้านหนึ่งไม่ได้ขึ้นอยู่กับความต้องการเพียงอย่างเดียว แต่ยังพิจารณาปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นผลิตภัณฑ์ของร้านเสริมส่วย ราคาที่ต้องแรกกับความคุ้มค่าจากการให้บริการ ทักษะและประสบการณ์ทักษะของช่างเสริมส่วยที่ให้บริการก็เป็นส่วนสำคัญที่ลูกค้าจะพิจารณา (รุ่งนภา กิตติลาภ, ร่มสน นิลพงษ์ และอุมาวรรณ วาทกิจ, 2563) รวมถึงการจัดสถานที่และการตกแต่งภายในร้าน ปัจจัยเหล่านี้จัดอยู่ในองค์ประกอบของส่วนประสมทางการตลาดบริการ

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จะกลับสู่ภาวะปกติ แต่ร้านเสริมส่วยยังต้องเผชิญกับความกังวลของลูกค้าเกี่ยวกับความสะอาดของอุปกรณ์และมาตรฐานสุขอนามัย นอกจากนี้ลูกค้ายังกังวลเรื่องทักษะและประสบการณ์ของพนักงานในการให้บริการ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความเชี่ยวชาญในการทำทรงผมหรือการให้บริการ (วิรัตน์ ครุทวงษ์ และคณะ, 2564) ปัญหาด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์ของร้านเสริมส่วยยังคงเป็นประเด็นที่ต้องจัดการ เนื่องจากมีการขาดวิธีที่เชื่อถือ หรือมีวิธีที่เชื่อถือ สิ่งนี้ทำให้ลูกค้ารู้สึกลังเลในการตัดสินใจใช้บริการ โดยเฉพาะในการดึงดูดลูกค้าใหม่และการรักษาลูกค้าเดิม นอกจากนี้ ร้านยังขาดความเชี่ยวชาญในด้านการตลาด และมีความพร้อมในการให้บริการที่ยังไม่เพียงพอ อาทิ การจองคิวไม่ทันเวลา หรือใช้เวลารอนาน ปัญหาในการสื่อสารระหว่างร้านและลูกค้าก็เป็นอีกประเด็นหนึ่ง เช่น ความเข้าใจผิดในการอธิบายทรงผมหรือบริการ รวมถึงความไม่ชัดเจนในเรื่องราคาและความคุ้มค่าของร้านเสริมส่วย (พินัญญิณี จิตคำ และคณะ, 2564) ดังนั้น ร้านเสริมส่วยควรพิจารณาแก้ไขปัญหาดังกล่าว เพื่อให้สามารถแข่งขันและตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาดบริการที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการของลูกค้าจากร้านเสริมส่วยในจังหวัดเพชรบุรี เพื่อนำผลการศึกษามาเป็นข้อมูลในการปรับปรุงและพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาด รวมทั้งเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจประกอบธุรกิจร้านเสริมส่วยในการกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดที่เหมาะสมและสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาดบริการและกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการของลูกค้าจากร้านเสริมส่วย
2. เพื่อศึกษาส่วนประสมทางการตลาดบริการที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการของลูกค้าจากร้านเสริมส่วยในจังหวัดเพชรบุรี

แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ส่วนประสมทางการตลาดบริการ

ส่วนประสมทางการตลาด หมายถึง เครื่องมือทางการตลาดที่ธุรกิจใช้ร่วมกัน เพื่อจะให้บรรลุวัตถุประสงค์ทางการตลาดในตลาดเป้าหมาย (Haruna, 2015) กล่าวคือ เป็นการตอบสนองความต้องการของลูกค้าให้เกิดความพึงพอใจ งานศึกษาของสุนทร ลิขทรัพย์ (2560) ได้ให้ความหมายว่า ส่วนประสมทางการตลาดบริการเป็นเครื่องมือทางการตลาดเพื่อใช้ในการตอบสนองความต้องการของลูกค้า ซึ่งมีองค์ประกอบทั้ง 7 ประการที่แตกต่างจาก 4P's เพราะมีส่วนของพนักงาน กระบวนการ และลักษณะทางกายภาพ เพิ่มเติมขึ้นมาเพื่อให้องค์กรสามารถวางกลยุทธ์ในการตอบสนองตามความต้องการและจงใจให้ลูกค้าเลือกใช้สินค้าและบริการขององค์กรอย่างต่อเนื่อง มุมมองของ Payne (1993); Zeithaml and Bitner (2000, pp. 18-21) ได้กล่าวว่า ส่วนประสมทางการตลาดบริการ ประกอบด้วย ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการสื่อสาร ส่วน

ด้านการตลาดนั้นยังไม่เหมาะสมและไม่ครอบคลุมที่จะใช้กับการบริการ เนื่องจากการบริการโดยทั่วไปมีความแตกต่างจากสินค้าธรรมดาทั่ว ๆ ไป ดังนั้น จึงได้มีการเสนอแนวคิดใหม่ของส่วนประสมการตลาดบริการ ขึ้นมาว่า ส่วนประสมการตลาดบริการ ต้องมีการเพิ่มเติมขึ้นมาอีก 3 ส่วน คือ บุคลากร หลักฐานทางกายภาพ และ กระบวนการ เพราะมีส่วนสำคัญในการสนับสนุน ซึ่งกันและกันอย่างเป็นกระบวนการ

แนวคิดของ McCarthy (1971) ได้กล่าวถึงการตลาดดำเนินการในทุก ๆ มิติที่องค์การต่างพยายามขับเคลื่อนเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคที่สามารถปฏิบัติได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ เพื่อให้เกิดความพึงพอใจในการเลือกใช้ผลิตภัณฑ์หรือบริการจากผู้ผลิตไปยังผู้บริโภค รวมถึงมุมมองของ Kotler (1997, p. 92) ได้กล่าวว่าส่วนประสมทางการตลาด เป็นตัวแปรหรือเครื่องมือทางการตลาดที่สามารถควบคุมได้ ธุรกิจมักจะนำมาใช้ร่วมกันเพื่อตอบสนองความพึงพอใจและความต้องการของลูกค้าที่เป็นกลุ่มเป้าหมายหลัก แต่เดิมนั้นส่วนประสมทางการตลาดจะมีเพียงแค่ 4 ตัวแปรเท่านั้น คือ 4P's ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ ราคา สถานที่หรือช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ และการส่งเสริมการตลาด ต่อมาเมื่อมีการคิดตัวแปรเพิ่มเติมขึ้นมาอีก 3 ตัวแปร ได้แก่ บุคคล ลักษณะทางกายภาพ และกระบวนการ เพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดที่สำคัญทางการตลาดบริการสมัยใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับธุรกิจทางการบริการ ดังนั้น จึงรวมเรียกว่าเป็นส่วนประสมทางการตลาดบริการที่มีองค์ประกอบ 7P's ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ด้านผลิตภัณฑ์และการบริการ (Product)

ผลิตภัณฑ์และบริการสิ่ง que เสนอขายอาจจะมิตัวตนหรือไม่มีตัวตนก็ได้ ผลิตภัณฑ์ประกอบด้วยผลิตภัณฑ์หลัก บริการที่ส่งมอบ แนวความคิด สถานที่ องค์การหรือบุคคล ผลิตภัณฑ์ต้องมีรรถประโยชน์ (Utility) มีคุณค่า (Value) ในสายตาของลูกค้าจึงจะมีผลทำให้ผลิตภัณฑ์สามารถขายได้ นอกจากนี้ผลิตภัณฑ์ต้องคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้ (1) ความแตกต่างของผลิตภัณฑ์และความแตกต่างทางการแข่งขัน (2) องค์ประกอบหรือคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ (3) ตำแหน่งผลิตภัณฑ์ เป็นการออกแบบผลิตภัณฑ์ของบริษัทเพื่อแสดงตำแหน่งที่มีความแตกต่างจากคู่แข่ง (4) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ เพื่อให้ผลิตภัณฑ์มีลักษณะใหม่และปรับปรุงให้ดีขึ้น และ (5) กลยุทธ์เกี่ยวกับส่วนประสมของผลิตภัณฑ์และสายผลิตภัณฑ์คุณสมบัติที่สำคัญของผลิตภัณฑ์

2. ด้านราคา (Price)

ราคา คือ มูลค่าของผลิตภัณฑ์หรือการบริการของธุรกิจ เป็นคุณค่าของผลิตภัณฑ์ในรูปของตัวเงิน ซึ่งลูกค้าใช้ในการเปรียบเทียบระหว่างราคาที่ต้องจ่ายเงินออกไปกับคุณค่าที่ลูกค้าจะได้รับกลับมาจากผลิตภัณฑ์นั้น ดังนั้น การตั้งราคาอันดับแรกที่ต้องคิดก็คือ 'ต้นทุน' ผู้ประกอบการจะต้องคิดว่าผลิตภัณฑ์หรือการบริการของธุรกิจ มีขีดความสามารถที่จะแสวงหาค่าตอบแทนหรือกำไรมากกว่าต้นทุนที่เสียไปหรือไม่ หลังจากนั้นจึงค่อยไปให้ความสำคัญกับกลยุทธ์การตั้งราคาซึ่งเป็นส่วนที่สำคัญเป็นอย่างยิ่งเพราะราคา หมายถึง เงินจำนวนหนึ่งที่ผู้ซื้อมีความพอใจที่จะจ่ายไปให้กับผู้ขายผลิตภัณฑ์นั้น ๆ เพื่อวัตถุประสงค์ในการที่จะแลกเปลี่ยนกับผลประโยชน์ที่ตนเองมีความต้องการ

3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place)

ช่องทางการจัดจำหน่าย หมายถึง กระบวนการในการจัดการเกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายสิทธิในตัวผลิตภัณฑ์จากผู้ผลิตไปจนถึงผู้บริโภค เพื่อเคลื่อนย้ายสินค้าจากธุรกิจไปยังตลาด ตัวกลางทางการตลาดเป็นธุรกิจที่ช่วยเสริมช่วยขายและจำหน่ายสินค้าไปยังผู้ซื้อขั้นสุดท้าย ประกอบด้วย (1) คนกลาง (2) พ่อค้าคนกลาง (3) ตัวแทนคนกลาง (4) ธุรกิจที่ทำหน้าที่กระจายสินค้า (5) ธุรกิจที่ให้บริการทางการตลาด และ (6) สถาบันการเงิน โดยที่งานวิจัยของ Woodruff (1995) ได้กล่าวว่า ในการตัดสินใจซื้อผ่านช่องทางการจัดจำหน่ายนั้นผู้ประกอบการต้องพิจารณาอยู่ 2 ประการ ได้แก่ (1) ความสามารถในการเข้าถึงได้สะดวก และ (2) ความพร้อมในการให้บริการได้ เนื่องจากความสำคัญของแหล่งที่ตั้งของสถานที่หรือช่องทางการจัดจำหน่ายนั้นขึ้นกับประเภทของการบริการ ดังนั้น ในการนำเสนอหรือส่งมอบการให้บริการกับลูกค้าจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับสถานที่ให้บริการ ระยะเวลาและวิธีการในการนำเสนอบริการ

4. ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion)

เป็นการติดต่อสื่อสารทุกรูปแบบเพื่อแลกเปลี่ยนสารสนเทศ ข้อมูลระหว่างผู้ขายกับผู้ซื้อก็เป็นได้ ทั้งนี้จะต้องมีการใช้เครื่องมือสื่อสารทางการตลาดในรูปแบบต่าง ๆ อย่างผสมผสานกันหรือเรียกได้ว่าเป็นเครื่องมือสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ ซึ่งการใช้เครื่องมือในรูปแบบใดนั้นจะขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2546) โดยเครื่องมือที่ใช้ในการส่งเสริมการตลาดแบบบูรณาการจะประกอบไปด้วย 5 เครื่องมือหลัก ดังนี้ 1) การโฆษณา 2) การให้ข่าวสารและการประชาสัมพันธ์ 3) การขายโดยพนักงาน 4) การส่งเสริมการขาย และ 5) การตลาดทางตรง

5. ด้านบุคลากร (People)

ด้านบุคลากร หมายถึง พนักงานที่ทำงานให้แก่องค์กรต่าง ๆ ซึ่งนับรวมถึงตั้งแต่เจ้าของกิจการ ผู้บริหารระดับสูง ผู้บริหารระดับกลาง ผู้บริหารระดับล่าง พนักงานทั่วไป และแม่บ้าน เป็นต้น โดยบุคลากรเหล่านี้มีความสำคัญมาก เนื่องจากเป็นผู้คิดค้น ออกแบบ วางแผน และปฏิบัติงานเพื่อขับเคลื่อนองค์กรให้เป็นไปในทิศทางที่ได้วางกลยุทธ์การตลาด ทั้งนี้บุคลากรที่มีความสำคัญ คือ การมีปฏิสัมพันธ์และสร้างมิตรต่อลูกค้าที่มาใช้บริการ นับว่าเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ลูกค้าเกิดความประทับใจและความพึงพอใจและเกิดความผูกพันกับองค์กรในระยะยาว (Etzel et al., 2007)

6. ด้านลักษณะทางกายภาพ (Physical Facilities)

งานวิจัยของ Magrath (1986) ได้สรุปว่า สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ เป็นการนำเสนอปัจจัยที่มีผลกระทบต่อลักษณะทางกายภาพกับลูกค้า โดยใส่ใจในการสร้างคุณภาพไม่ว่าจะเป็นด้านกายภาพ บรรยากาศและรูปแบบการปฏิบัติงาน เพื่อสร้างคุณค่าให้กับลูกค้า เพราะเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดความสะดวกสบายในการให้บริการและทำให้การบริการไปถึงจุดสัมผัสของผู้บริโภคเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ลักษณะทางกายภาพรวมถึงสิ่งต่าง ๆ เช่น สิ่งแวดล้อม สถานที่ให้บริการที่ลูกค้า การได้มีการปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน สิ่งอำนวยความสะดวกหรือเครื่องมือที่ช่วยในการสื่อสารเกี่ยวกับการบริการ (Lovelock & Wright, 1999)

7. ด้านกระบวนการ (Process)

ด้านกระบวนการ หมายถึง สิ่งที่เกี่ยวข้องขั้นตอนและวิธีการที่ต้องปฏิบัติให้ได้ตามกำหนดระยะเวลา รวมถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่ใช้ในการนำเสนอผลิตภัณฑ์และบริการแก่ลูกค้า เพื่อบรรลุผลตามที่กิจการต้องการ กระบวนการให้บริการที่ดีมีส่วนทำให้ลูกค้าได้รับการบริการที่มีคุณภาพ รวมถึงมีการปรับปรุงกระบวนการให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น เพราะจะเพิ่มความพึงพอใจให้กับลูกค้ามากขึ้นไปด้วย การตัดสินใจที่จะเกิดขึ้นจะต้องพิจารณาจากปัจจัยสำคัญในเรื่องระดับของการติดต่อปฏิสัมพันธ์กันระหว่างผู้ให้บริการและลูกค้ารวมถึงปัจจัยด้านประเภทของบริการที่ให้แกลูกค้า ระดับของความเป็นมาตรฐานในการให้บริการและสถานที่ตั้งของกิจการ การวางแผนผังของสถานที่บริการ การออกแบบทางด้านกระบวนการ ตารางเวลา ทักษะความชำนาญของพนักงาน รวมไปถึงด้านการวางแผนกำลังการผลิต (Payne, 1993; Woodruff, 1995)

ดังนั้น ส่วนประสมทางการตลาดบริการจึงเป็นองค์ประกอบที่ช่วยให้ธุรกิจสามารถสร้างแผนการตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้สินค้าและบริการเป็นที่โดดเด่นกว่าคู่แข่ง ซึ่งประกอบด้วย 7P's ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านการใช้พนักงาน ด้านลักษณะทางกายภาพ และด้านกระบวนการ เป็นต้น

แนวคิดการตัดสินใจซื้อ

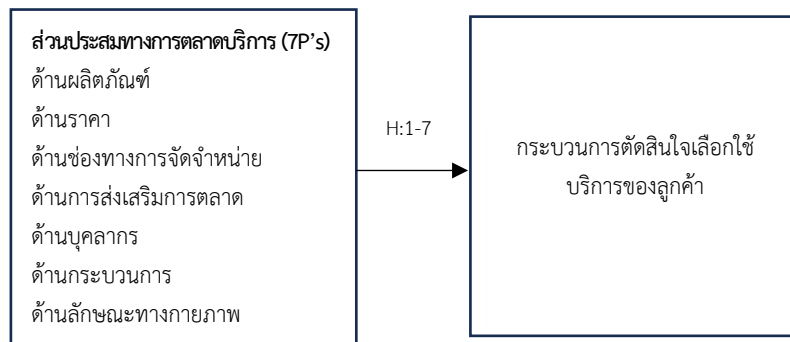
การตัดสินใจซื้อเป็นเรื่องที่มีความสำคัญสำหรับมนุษย์ทุกคนจะต้องเผชิญและปฏิบัติอยู่เป็นประจำ เนื่องจากการตัดสินใจจะทำให้มนุษย์เลือกและได้สิ่งต่าง ๆ ที่คิดว่าเหมาะสมกับตนเองมากที่สุด แนวคิดของ Kotler and Keller (2012, p. 288) ได้ให้ความหมายการตัดสินใจซื้อว่าเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้น โดยจะต้องมีความต้องการในการซื้อสินค้าและบริการ ระบุประเมิน และเลือกตราสินค้า เลือกผู้จัดหาวัตถุดิบที่มีศักยภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของ Maslow (1987) กล่าวว่า การตัดสินใจ เป็นกระบวนการทางเลือกใดทางเลือกหนึ่งจากหลาย ๆ ทางเลือกที่ได้พิจารณาหรือประเมินอย่างดีแล้วว่าเป็นทางให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ต้องการ ผวนกับ

แนวคิดของ Schiffman and Kanuk (1994) กล่าวถึงกระบวนการตัดสินใจไว้ว่าเป็นขั้นตอนในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์จากสองทางเลือกเป็นต้นไป ซึ่งจะพิจารณาในด้านจิตใจและพฤติกรรมทางกายภาพ โดยการซื้อนั้นเป็นกิจกรรมด้านจิตใจและพฤติกรรมทางกายภาพที่เกิดขึ้นในช่วงหนึ่ง ๆ ประกอบไปด้วย (1) การตระหนักถึงความต้องการ (2) การเสาะแสวงหาข่าวสาร (3) การประเมินทางเลือก (4) การตัดสินใจซื้อ และ (5) พฤติกรรมหลังซื้อ ซึ่งกระบวนการตัดสินใจเป็นกระบวนการก่อนที่ผู้บริโภคจะซื้อสินค้าหรือบริการ

ดังนั้น การตัดสินใจซื้อเป็นกระบวนการที่ผู้บริโภคประเมินความต้องการ เลือกสินค้าและบริการ ซึ่งถูกกำหนดด้วยปัจจัยทั้งภายในและภายนอก ประกอบไปด้วย 1) การตระหนักถึงความต้องการ 2) การเสาะแสวงหาข่าวสาร 3) การประเมินทางเลือก 4) การตัดสินใจซื้อ และ 5) พฤติกรรมหลังซื้อ ผู้ประกอบการต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนและพฤติกรรมในการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค ซึ่งจะช่วยให้สามารถวางแผนกลยุทธ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลจากการทบทวนวรรณกรรม คณะผู้วิจัยสรุปกรอบแนวคิดได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

- H:1 ผลิตภัณฑ์ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการของลูกค้าร้านเสริมสวย
- H:2 ราคาส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการของลูกค้าร้านเสริมสวย
- H:3 ช่องทางการจัดจำหน่ายส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการของลูกค้าร้านเสริมสวย
- H:4 การส่งเสริมการตลาดส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการของลูกค้าร้านเสริมสวย
- H:5 บุคลากรส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการของลูกค้าร้านเสริมสวย
- H:6 กระบวนการส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการของลูกค้าร้านเสริมสวย
- H:7 ลักษณะทางกายภาพส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการของลูกค้าร้านเสริมสวย

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นลูกค้าที่ใช้บริการร้านเสริมสวยในจังหวัดเพชรบุรี โดยเป็นประชากรที่ไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นลูกค้าที่ใช้บริการร้านเสริมสวยในจังหวัดเพชรบุรี โดยเป็นประชากรที่ไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน จึงใช้สูตรการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ระดับค่าความเชื่อมั่นเท่ากับร้อยละ 95 และให้ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้เท่ากับร้อยละ 5 (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2563)

สูตรการคำนวณ

$$n = \frac{Z^2 p(1-p)}{e^2}$$

โดย n แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

Z แทน ระดับค่าความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 จะได้ค่าเท่ากับ 1.96

p แทน สัดส่วนของประชากรที่ทำการสุ่มเท่ากับร้อยละ 30

e แทน ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้เท่ากับร้อยละ 5 แทนค่าสูตร

$$n = \frac{(1.96^2) 0.3(1-0.3)}{0.05^2}$$

$$n = \frac{(3.8416) (0.21)}{0.0025}$$

$$n = 323 \text{ คน}$$

ดังนั้น ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 323 คน โดยจะใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือการวิจัย

แนวทางการสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้จะดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. คณะผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาดบริการ และกระบวนการตัดสินใจซื้อ จากตำรา เอกสารต่าง ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยดำเนินการสืบค้นข้อมูลผ่านระบบอินเทอร์เน็ตเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามการวิจัย

2. กำหนดขอบเขตและโครงสร้างของแบบสอบถามโดยการร่างเป็นข้อคำถามการวิจัยให้ครอบคลุมตัวแปรที่ศึกษาบนพื้นฐานการทบทวนวรรณกรรม

3. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อทำการตรวจสอบให้ครอบคลุมเนื้อหาตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนิยามศัพท์เฉพาะ ทั้งนี้เพื่อพิจารณาและตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาและความเหมาะสมของภาษาที่ใช้โดยใช้การวัดค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามแต่ละข้อกับวัตถุประสงค์ โดยกำหนดค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน มีค่าเท่ากับ 0.73 ซึ่งคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องโดยค่าดัชนี IOC ที่คำนวณได้มีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไปถือว่าสอดคล้องกับเกณฑ์ที่ยอมรับได้ (ขนิพร กาญจนกิจสกุล, 2555)

4. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปหาค่าความเชื่อมั่น เพื่อทดสอบว่าแบบสอบถามการวิจัยมีความน่าเชื่อถือโดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลอง (Try-Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยแต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริงจากลูกค้าที่ใช้บริการร้านเสริมสวยในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 30 ชุด เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach' Alpha Coefficient) ซึ่งค่าแอลฟา (α) จะมีค่าอยู่ระหว่าง $0 < \alpha < 1$ ถ้ามีค่าความเชื่อมั่นใกล้เคียงกับหนึ่งมากแสดงว่ามีความเชื่อมั่นมาก โดยค่าความเชื่อมั่นของแต่ละข้อคำถามต้องมีค่าตั้งแต่ 0.7 ขึ้นไป (ยุทธ ไกรวรรณ, 2561) โดยค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามจำแนกตามตัวแปรและภาพรวมของแบบสอบถามทั้งฉบับ มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .946 ดังนั้นแบบสอบถามจึงจัดอยู่ในเกณฑ์ค่าความเชื่อมั่นที่มากกว่า 0.7 และสามารถนำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยได้

5. นำแบบสอบถามที่ถูกต้องและสมบูรณ์แล้วไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างการวิจัยต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้จะใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน อาชีพ ความถี่ในการซื้อสินค้าต่อเดือน เหตุผลในการซื้อสินค้า เป็นคำถามแบบปลายปิด (Closed-end-question) ลักษณะคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามส่วนประสมทางการตลาดบริการ ลักษณะคำถามเป็นแบบประเมินค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ 5 หมายถึง ลูกคามีความคิดเห็นระดับมากที่สุด และ 1 หมายถึง ลูกคามีความคิดเห็นระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านเสริมสวยในจังหวัดเพชรบุรีของลูกค้าย่ ลักษณะคำถามเป็นแบบประเมินค่ามี 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยการกระจายทีมงานวิจัยกันออกไปเก็บข้อมูล โดยขอความร่วมมือกับกลุ่มตัวอย่างการวิจัยที่เป็นลูกค้าที่ใช้บริการร้านเสริมสวยในจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 323 ฉบับ โดยใช้เวลา 1 เดือน คือ เดือน มีนาคม 2567 คณะผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้มาดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกฉบับ และนำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมสมบูรณ์แล้วไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติสำหรับการประมวลผลทางสถิติโดยวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและสมมติฐานการวิจัย

1. วิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม คณะผู้วิจัยได้ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ เพื่อใช้อธิบายข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล
2. วิเคราะห์ข้อมูลส่วนประสมทางการตลาดบริการและกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการจะใช้สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยมีเกณฑ์การแปลค่าคะแนนดังนี้
 - 4.51 – 5.00 หมายถึง ลูกคามีความคิดเห็น/การตัดสินใจเลือกใช้บริการ ระดับมากที่สุด
 - 3.51 – 4.50 หมายถึง ลูกคามีความคิดเห็น/การตัดสินใจเลือกใช้บริการ ระดับมาก
 - 2.51 – 3.50 หมายถึง ลูกคามีความคิดเห็น/การตัดสินใจเลือกใช้บริการ ปานกลาง
 - 1.51 – 2.50 หมายถึง ลูกคามีความคิดเห็น/การตัดสินใจเลือกใช้บริการ ระดับน้อย
 - 1.00 – 1.50 หมายถึง ลูกคามีความคิดเห็น/การตัดสินใจเลือกใช้บริการ ระดับน้อยที่สุด
3. วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติทดสอบสมมติฐานการวิจัย โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ความถดถอยอย่างง่าย โดยวิธีนำเข้าแบบ Enter เพื่อการวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามเพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 67.8 และเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 32.2 อายุ ส่วนใหญ่มีอายุ 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 43 รองลงมา คือ อายุต่ำกว่าหรือเท่ากับ 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 35.3 อายุ 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 15.2 และอายุ 51 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 6.5 ระดับการศึกษา ส่วนใหญ่มีการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 57.6 รองลงมาคือต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 33.4 และสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 9 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถามมีรายได้ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 39.3 รองลงมาคือ รายได้ 20,001-30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 35.9 34 รายได้ 30,001-40,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 22.3 และรายได้ 40,001 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 2.5 อาชีพ ส่วนใหญ่มีอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน คิดเป็นร้อยละ 27.6 รองลงมาคืออาชีพ นักเรียน/นักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 24.1 อาชีพธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 17.3 อาชีพรัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 16.4 อาชีพราชการ/พนักงานของรัฐ/ลูกจ้างประจำ-ชั่วคราว คิดเป็นร้อยละ 8 และอาชีพรับจ้างทั่วไป/ประมง/เกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 6.5

ความถี่ในการใช้บริการร้านเสริมสวย 4-6 ครั้งต่อปี คิดเป็นร้อยละ 51.1 รองลงมาคือ ความถี่ในการใช้บริการร้านเสริมสวย 1-3 ครั้งต่อปี คิดเป็นร้อยละ 27.9 ความถี่ในการใช้บริการร้านเสริมสวย 7-9 ครั้งต่อปี คิดเป็นร้อยละ 14.9 และความถี่ในการใช้บริการร้านเสริมสวย 10 ครั้งขึ้นไปต่อปี คิดเป็นร้อยละ 6.2

เหตุผลที่เลือกใช้บริการร้านเสริมสวย ส่วนใหญ่มีเหตุผลที่เลือกใช้บริการร้านเสริมสวย คือ เชื้อมันในความชำนาญ/ประสบการณ์ของช่างเสริมสวย คิดเป็นร้อยละ 40.6 รองลงมาคือ ร้านเสริมสวยใช้อุปกรณ์และผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ คิดเป็นร้อยละ 23.8 ร้านเสริมสวยราคาเหมาะสมกับคุณภาพการให้บริการ คิดเป็นร้อยละ 20.7 ร้านเสริมสวยมีความสะอาดเรียบร้อย คิดเป็นร้อยละ 9.9 และเหตุผลที่เลือกใช้บริการร้านเสริมสวยลำดับสุดท้าย คือ ร้านเสริมสวยตกแต่งสวยงามทันสมัย คิดเป็นร้อยละ 5

ผลการวิเคราะห์ระดับความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาดบริการของลูกค้าร้านเสริมสวยในจังหวัดเพชรบุรี

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของส่วนประสมทางการตลาดบริการของลูกค้าร้านเสริมสวยในจังหวัดเพชรบุรี โดยภาพรวมรายด้าน

ส่วนประสมทางการตลาดบริการของลูกค้า	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D)	แปลผล	ลำดับ
1. ด้านผลิตภัณฑ์	3.88	.517	มาก	7
2. ด้านราคา	3.96	.486	มาก	5
3. ด้านช่องทางการจัดหน่าย	3.98	.494	มาก	3
4. ด้านการส่งเสริมการตลาด	3.97	.514	มาก	4
5. ด้านบุคลากร	4.01	.488	มาก	1
6. ด้านกระบวนการบริการ	3.95	.499	มาก	6
7. ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ	4.00	.506	มาก	2
ค่าเฉลี่ยรวม	3.97	.409	มาก	

จากตารางที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า ส่วนประสมทางการตลาดบริการของลูกค้าร้านเสริมสวยในจังหวัดเพชรบุรี โดยภาพรวมรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.97, S.D.=.409) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านบุคลากรมีค่าเฉลี่ยสูงสุด สำคัญอยู่ในระดับมากเป็นอันดับแรก ($\bar{X}$ = 4.01, S.D.=.488) รองลงมา คือ ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ($\bar{X}$ = 4.00, S.D.=.506) ด้านช่องทางการจัดหน่าย ($\bar{X}$ = 3.98, S.D.=.494) ด้านการส่งเสริมการตลาด ($\bar{X}$ = 3.97, S.D.=.514) ด้านกระบวนการบริการ ($\bar{X}$ = 3.96, S.D.=.499) ด้านราคา ($\bar{X}$ = 3.96, S.D.=.486) และด้านผลิตภัณฑ์ ($\bar{X}$ = 3.88, S.D.=.517) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านเสริมสวยของลูกค้าในจังหวัดเพชรบุรี โดยภาพรวม

กระบวนการตัดสินใจซื้อ	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D)	แปลผล	ลำดับ
1. มีการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านเสริมสวย เพราะตระหนักถึงคุณภาพและได้มาตรฐานของการให้บริการ	3.81	.813	มาก	5
2. มีการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านเสริมสวยโดยการประเมินข้อมูลจากบุคคลอื่นหรือสื่อต่างๆ	4.07	.569	มาก	1

3. มีการค้นหาข้อมูลของร้านเสริมสวยจากการสอบถามบุคคลอื่นและสื่อต่างๆ เช่น เว็บไซต์ สื่อสังคมออนไลน์	3.85	.735	มาก	4
4. มีการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านเสริมสวยเมื่อได้รับทราบรายละเอียดข้อมูลที่ชัดเจนและถูกต้อง	3.90	.635	มาก	3
5. รู้สึกพึงพอใจและประทับใจหลังจากการใช้บริการที่ตรงกับความต้องการทำให้กลับมาใช้บริการซ้ำอีก	3.93	.714	มาก	2
ภาพรวมเฉลี่ย	3.91	.478	มาก	

จากตารางที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านเสริมสวยของลูกค้าในจังหวัดเพชรบุรี โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.91$, S.D.= .478) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าลูกค้าตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านเสริมสวยโดยการประเมินข้อมูลจากบุคคลอื่นหรือสื่อต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากเป็นอันดับแรก ($\bar{X}=4.07$, S.D.= .569) รองลงมาคือ ลูกค้ารู้สึกพึงพอใจและประทับใจหลังจากการใช้บริการที่ตรงกับความต้องการทำให้กลับมาใช้บริการซ้ำอีก ($\bar{X}=3.93$, S.D.= .714) ลูกค้าตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านเสริมสวยทันทีเมื่อได้รับทราบรายละเอียดข้อมูลการให้บริการที่ชัดเจนและถูกต้อง ($\bar{X}=3.90$, S.D.= .635) ลูกค้ามีการค้นหาข้อมูลของร้านเสริมสวยจากการสอบถามบุคคลอื่นและสื่อต่างๆ เช่น เว็บไซต์ สื่อสังคมออนไลน์ ($\bar{X}=3.85$, S.D.= .735) และลูกค้าตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านเสริมสวยเพราะตระหนักถึงคุณภาพและได้มาตรฐานของการให้บริการ ($\bar{X}=3.81$, S.D.= .813) ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาส่วนประสมทางการตลาดบริการที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการของลูกค้าจากร้านเสริมสวยในจังหวัดเพชรบุรี

ผลการวิเคราะห์สมมติฐานที่ 1 ส่วนประสมทางการตลาดบริการด้านผลิตภัณฑ์ส่งผลทางบวกต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านเสริมสวย

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาความเหมาะสมของสมการถดถอยอย่างง่ายของตัวแปรโดยรวมของส่วนประสมทางการตลาดบริการ ด้านผลิตภัณฑ์ และกระบวนการตัดสินใจ โดยวิธี Enter

Model	R	R Square	Adjust R Square	Std. Error of the Estimate
1	.582	.339	.337	.38968

a. Predictors: (Constant), ด้านผลิตภัณฑ์

จากตารางที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กระบวนการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ โดยความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระเท่ากับ .582 และสามารถอธิบายค่าสัมประสิทธิ์ได้ร้อยละ 33.9 (Adjust R Square=.337) ด้วยความคลาดเคลื่อนของการประมาณเท่ากับ .38968 (หมายถึงความผิดพลาดที่เกิดขึ้นจากการพยากรณ์โดยเฉลี่ย)

ตารางที่ 4 แสดงผลการตรวจสอบตัวแปรส่วนประสมทางการตลาดบริการด้านผลิตภัณฑ์ส่งผลทางบวกต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการ

Model		Sum of Square	df	Mean Square	F	p-value
1	Regression	24.978	1	24.978	164.488	.000**
	Residual	48.744	321	.152		

Total	73.722	322
-------	--------	-----

b. Predictors: (Constant), ส่วนประสมทางการตลาดบริการด้านผลิตภัณฑ์
หมายเหตุ **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01, *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 พบว่า ส่วนประสมทางการตลาดบริการด้านผลิตภัณฑ์ส่งผลทางบวกต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อที่มีค่า F เท่ากับ 164.488 และค่า Sig. เป็น .000 ซึ่งมีค่า < .01 กล่าวคือ ตัวแปรส่วนประสมทางการตลาดบริการด้านผลิตภัณฑ์ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อ

ตารางที่ 5 แสดงผลการการตรวจสอบตัวแปรส่วนประสมทางการตลาดบริการ ด้านผลิตภัณฑ์ที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านเสริมสวยของลูกค้าในจังหวัดเพชรบุรี

ตัวแปร	คะแนนดิบ		คะแนนมาตรฐาน	t	p-value
	B	SE	β		
ค่าคงที่(a)	1.824	.164	.582	11.096	.000**
ส่วนประสมทางการตลาดบริการด้านผลิตภัณฑ์ (X11)	.538	.042		12.825	.000**

R =.582 R2 = .339 Adjusted R2 = .337 F = 164.488 SE = .38968

หมายเหตุ **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01, *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 5 พบว่า ส่วนประสมทางการตลาดบริการด้านผลิตภัณฑ์ส่งผลทางบวกต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (β =.582, Sig.=.000) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ .538 และสามารถพยากรณ์ได้ร้อยละ 33.9 โดยมีค่าความคลื่อนมาตรฐานเท่ากับ .38968

ผลการวิเคราะห์สมมติฐานที่ 2 ส่วนประสมทางการตลาดบริการด้านราคาส่งผลทางบวกต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านเสริมสวย

ตารางที่ 6 แสดงผลการวิเคราะห์ของส่วนประสมทางการตลาดบริการ ด้านราคา และกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการ โดยการวิเคราะห์ด้วยวิธี Enter

Model	R	R Square	Adjust R Square	Std. Error of the Estimate
1	.531	.282	.280	.40610

a. Predictors: (Constant), ส่วนประสมทางการตลาดบริการด้านราคา

จากตารางที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการ โดยความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระเท่ากับ .531 และสามารถอธิบายค่าสัมประสิทธิ์ได้ร้อยละ 28.2 (Adjusted R Square=.280) ด้วยความคลาดเคลื่อนของการประมาณเท่ากับ .40610 (หมายถึงความผิดพลาดที่เพิ่มขึ้นจากการพยากรณ์โดยเฉลี่ย)

ตารางที่ 7 แสดงผลการการตรวจสอบตัวแปรส่วนประสมทางการตลาดบริการ ด้านราคาส่งผลทางบวกต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการ

Model	Sum of Square	df	Mean Square	F	p-value
-------	---------------	----	-------------	---	---------

1	Regression	20.783	1	20.783	126.020	.000**
	Residual	52.939	321	.165		
	Total	73.722	322			

b. Predictors: (Constant), ส่วนประสมทางการตลาดบริการด้านราคา

หมายเหตุ **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01, *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 7 พบว่า ส่วนประสมทางการตลาดบริการด้านราคาส่งผลทางบวกต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อ มีค่า F เท่ากับ 126.020 และค่า Sig. เป็น .000 ซึ่งมีค่า < .01 กล่าวคือ ตัวแปรส่วนประสมทางการตลาดบริการด้านราคาส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจใช้บริการ

ตารางที่ 8 แสดงผลการการตรวจสอบตัวแปรส่วนประสมทางการตลาดบริการ ด้านราคา ที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านเสริมสวยของลูกค้าในจังหวัดเพชรบุรี

ตัวแปร	คะแนนดิบ		คะแนนมาตรฐาน	t	p-value
	B	SE	β		
ค่าคงที่(a)	1.846	.186	.531	9.943	.000**
ส่วนประสมทางการตลาดบริการด้านราคา (X12)	.522	.046		11.226	.000**

R = .531 R² = .282 Adjusted R² = .280 F = 126.020 SE = .40610

หมายเหตุ **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01, *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 8 พบว่า ส่วนประสมทางการตลาดบริการด้านราคาส่งผลทางบวกต่อกระบวนการตัดสินใจใช้บริการ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (β = .531, Sig. = .000) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ .531 และสามารถพยากรณ์ได้ร้อยละ 28.2 โดยมีค่าความคลื่อนมาตรฐานเท่ากับ .40610

สมมติฐานที่ 3 ส่วนประสมทางการตลาดบริการด้านช่องทางการจัดจำหน่ายส่งผลทางบวกต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านเสริมสวย

ตารางที่ 9 แสดงผลการวิเคราะห์ของส่วนประสมทางการตลาดบริการ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการ โดยการวิเคราะห์ด้วยวิธี Enter

Model	R	R Square	Adjust R Square	Std. Error of the Estimate
1	.564	.318	.316	.39583

a. Predictors: (Constant), ส่วนประสมทางการตลาดบริการด้านช่องทางการจัดจำหน่าย

จากตารางที่ 9 พบว่า ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการโดยความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระเท่ากับ .564 และสามารถอธิบายค่าสัมประสิทธิ์ได้ร้อยละ 31.8 (Adjusted R Square = .316) ด้วยความคลาดเคลื่อนของการประมาณเท่ากับ .39583 (หมายถึงความผิดพลาดที่เพิ่มขึ้นจากการพยากรณ์โดยเฉลี่ย)

ตารางที่ 10 แสดงผลการการตรวจสอบตัวแปรส่วนประสมทางการตลาดบริการ ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายส่งผลทางบวกต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการ

Model		Sum of Square	df	Mean Square	F	p-value
1	Regression	23.426	1	23.426	149.510	.000**
	Residual	50.296	321	.157		
	Total	73.722	322			

b.Predictors: (Constant), ส่วนประสมทางการตลาดบริการด้านช่องทางการจัดจำหน่าย

หมายเหตุ **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01, *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 10 พบว่า ส่วนประสมทางการตลาดบริการด้านช่องทางการจัดจำหน่ายส่งผลทางบวกต่อกระบวนการตัดสินใจใช้บริการ มีค่า F เท่ากับ 149.510 และค่า Sig. เป็น .000 ซึ่งมีค่า < .01 กล่าวคือ ตัวแปรส่วนประสมทางการตลาดบริการด้านช่องทางการจัดจำหน่ายส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจใช้บริการ

ตารางที่ 11 แสดงผลการตรวจสอบตัวแปรส่วนประสมทางการตลาดบริการ ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านเสริมสวยของลูกค้าในจังหวัดเพชรบุรี

ตัวแปร	คะแนนดิบ		คะแนนมาตรฐาน	t	p-value
	B	SE	β		
ค่าคงที่(a)	1.742	.179		9.729	.000**
ส่วนประสมทางการตลาดบริการด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (X13)	.545	.045	.564	12.227	.000**

R = .564 R² = .318 Adjusted R² = .316 F = 149.510 SE = .39583

หมายเหตุ **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01, *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 11 พบว่า ส่วนประสมทางการตลาดบริการด้านช่องทางการจัดจำหน่ายส่งผลทางบวกต่อกระบวนการตัดสินใจใช้บริการ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (β = .564, Sig. = .000) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ .564 และสามารถพยากรณ์ได้ร้อยละ 31.8 โดยมีค่าความคลื่อนมาตรฐานเท่ากับ .39583

สมมติฐานที่ 4 ส่วนประสมทางการตลาดบริการด้านส่งเสริมการตลาดส่งผลทางบวกต่อกระบวนการตัดสินใจ

ตารางที่ 12 แสดงผลการวิเคราะห์ของส่วนประสมทางการตลาดบริการด้านส่งเสริมการตลาด และกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการ โดยการวิเคราะห์ด้วยวิธี Enter

Model	R	R Square	Adjust R Square	Std. Error of the Estimate
1	.621	.386	.384	.37557

a. Predictors: (Constant), ส่วนประสมทางการตลาดบริการด้านส่งเสริมการตลาด

จากตารางที่ 12 ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กระบวนกาตัดสินใจเลือกใช้บริการ โดยความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระเท่ากับ .621 และสามารถอธิบายค่าสัมประสิทธิ์ได้ร้อยละ 38.6 (Adjust R Square=.384) ด้วยความคลาดเคลื่อนของการประมาณเท่ากับ .37557 (หมายถึงความผิดพลาดที่เพิ่มขึ้นจากการพยากรณ์โดยเฉลี่ย)

ตารางที่ 13 แสดงผลการตรวจสอบตัวแปรส่วนประสมทางการตลาดบริการ ด้านส่งเสริมการตลาดส่งผลกระทบต่อ กระบวนกาตัดสินใจเลือกใช้บริการ

Model		Sum of Square	df	Mean Square	F	p-value
1	Regression	28.443	1	28.443	201.643	.000**
	Residual	45.279	321	.141		
	Total	73.722	322			

b.Predictors: (Constant), ส่วนประสมทางการตลาดบริการด้านส่งเสริมการตลาด

หมายเหตุ **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01, *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 13 พบว่า ส่วนประสมทางการตลาดบริการด้านส่งเสริมการตลาดส่งผลกระทบต่อกระบวนกาตัดสินใจเลือกใช้บริการ มีค่า F เท่ากับ 201.643 และค่า Sig. เป็น .000 ซึ่งมีค่า < .01 กล่าวคือ ตัวแปรส่วนประสมทางการตลาดบริการด้านส่งเสริมการตลาดส่งผลกระทบต่อกระบวนกาตัดสินใจใช้บริการ

ตารางที่ 14 แสดงผลการตรวจสอบตัวแปรส่วนประสมทางการตลาดบริการ ด้านส่งเสริมการตลาดที่ส่งผลกระทบต่อ กระบวนกาตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านเสริมสวยของลูกค้าในจังหวัดเพชรบุรี

ตัวแปร	คะแนนดิบ		คะแนนมาตรฐาน	t	p-value
	B	SE	β		
ค่าคงที่(a)	1.621	.163	.621	9.949	.000**
ส่วนประสมทางการตลาดบริการด้านราคา (X_{14})	.577	.041		14.200	.000**

R = .621 R2 = .386 Adjusted R2 = .384 F = 201.643 SE = .37557

หมายเหตุ **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01, *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 14 พบว่า ส่วนประสมทางการตลาดบริการด้านส่งเสริมการตลาดส่งผลกระทบต่อกระบวนกาตัดสินใจใช้บริการ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (β = .621 , Sig. = .000) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ .621 และสามารถพยากรณ์ได้ร้อยละ 38.6 โดยมีค่าความคลื่อนมาตรฐานเท่ากับ .37557

สมมติฐานที่ 5 ส่วนประสมทางการตลาดบริการด้านบุคลากรส่งผลกระทบต่อกระบวนกาเลือกตัดสินใจ

ตารางที่ 15 แสดงผลการวิเคราะห์ส่วนประสมทางการตลาดบริการ ด้านบุคลากร และกระบวนกาตัดสินใจเลือกใช้บริการ โดยการวิเคราะห์ด้วยวิธี Enter

Model	R	R Square	Adjust R Square	Std. Error of the Estimate
1	.624	.389	.387	.37465

a. Predictors: (Constant), ส่วนประสมทางการตลาดบริการด้านบุคลากร

จากตารางที่ 15 ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กระบวนกาตัดสินใจเลือกใช้บริการ โดยความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระเท่ากับ .624 และสามารถอธิบายค่าสัมประสิทธิ์ได้ร้อยละ 38.9 (Adjust R Square=.387) ด้วยความคลาดเคลื่อนของการประมาณเท่ากับ .37465 (หมายถึง ความผิดพลาดที่เกิดขึ้นจากการพยากรณ์โดยเฉลี่ย)

ตารางที่ 16 แสดงผลการการตรวจสอบตัวแปรส่วนประสมทางการตลาดบริการ ด้านบุคลากรส่งผลทางบวกต่อ กระบวนกาตัดสินใจเลือกใช้บริการ

Model		Sum of Square	df	Mean Square	F	p-value
1	Regression	28.666	1	28.666	204.231	.000**
	Residual	45.056	321	.140		
	Total	73.722	322			

b.Predictors: (Constant), ส่วนประสมทางการตลาดบริการด้านบุคลากร

หมายเหตุ **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01, *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 16 พบว่าส่วนประสมทางการตลาดบริการด้านบุคลากรทางบวกต่อกระบวนการตัดสินใจใช้ บริการ มีค่า F เท่ากับ 204.231 และค่า Sig. เป็น .000 ซึ่งมีค่า < .01 กล่าวคือ ตัวแปรส่วนประสมทางการตลาดบริการ ด้านการใช้บุคลากรส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจใช้บริการ

ตารางที่ 17 แสดงผลการตรวจสอบตัวแปรส่วนประสมทางการตลาดบริการ ด้านบุคลากรที่ส่งผลต่อกระบวนการ ตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านเสริมสวยของลูกค้าในจังหวัดเพชรบุรี

ตัวแปร	คะแนนดิบ		คะแนนมาตรฐาน	t	p-value
	B	SE	β		
ค่าคงที่(a)	1.462	.173	.642	8.453	.000**
ส่วนประสมทางการตลาดบริการ ด้านบุคลากร (X ₁₅)	.610	.043		14.291	.000**

R = .624 R² = .389 Adjusted R² = .387 F = 204.231 SE = .37465

หมายเหตุ **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01, *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 17 พบว่าส่วนประสมทางการตลาดบริการด้านบุคลากรที่ส่งผลกระบวนการตัดสินใจ เลือกใช้บริการร้านเสริมสวยของลูกค้าในจังหวัดเพชรบุรี โดยการวิเคราะห์ความถดถอยอย่างง่าย (Simple Regression Analysis) ด้วยเทคนิควิธีนำเข้าแบบ Enter ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าส่วนประสมทางการตลาด บริการด้านการใช้บุคลากรส่งผลทางบวกต่อกระบวนการตัดสินใจใช้บริการ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (β = .624 , Sig. = .000) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ .624 และสามารถพยากรณ์ได้ร้อยละ 38.9 โดยมีค่าความคล่อน มาตรฐานเท่ากับ .37465

สมมติฐานที่ 6 ส่วนประสมทางการตลาดบริการด้านกระบวนการส่งผลทางบวกต่อกระบวนการตัดสินใจ เลือกใช้บริการ

ตารางที่ 18 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าสถิติการถดถอยอย่างง่ายของส่วนประสมทางการตลาดบริการ ด้านกระบวนการให้บริการและกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการ โดยการวิเคราะห์ด้วยวิธี Enter

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	.666	.444	.442	.35729

a. Predictors: (Constant), ส่วนประสมทางการตลาดบริการด้านกระบวนการให้บริการ

จากตารางที่ 18 ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการ โดยความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระเท่ากับ .666 และสามารถอธิบายค่าสัมประสิทธิ์ได้ร้อยละ 44.4 (Adjusted R Square = .442) ด้วยความคลาดเคลื่อนของการประมาณเท่ากับ .35729 (หมายถึงความผิดพลาดที่เกิดขึ้นจากการพยากรณ์โดยเฉลี่ย)

ตารางที่ 19 แสดงผลการตรวจสอบตัวแปรส่วนประสมทางการตลาดบริการ ด้านกระบวนการส่งผลทางบวกต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการ

Model		Sum of Square	df	Mean Square	F	p-value
1	Regression	32.744	1	32.744	256.505	.000**
	Residual	40.977	321	.128		
	Total	73.722	322			

b. Predictors: (Constant), ส่วนประสมทางการตลาดบริการด้านราคา
หมายเหตุ **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01, *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 19 พบว่า ส่วนประสมทางการตลาดบริการด้านกระบวนการให้บริการทางบวกต่อกระบวนการตัดสินใจใช้บริการ มีค่า F เท่ากับ 256.505 และค่า Sig. เป็น .000 ซึ่งมีค่า < .01 กล่าวคือ ตัวแปรส่วนประสมทางการตลาดบริการด้านกระบวนการให้บริการส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจใช้บริการ

ตารางที่ 20 แสดงผลการตรวจสอบตัวแปรส่วนประสมทางการตลาดบริการ ด้านกระบวนการที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านเสริมสวยของลูกค้าในจังหวัดเพชรบุรี

ตัวแปร	คะแนนดิบ		คะแนนมาตรฐาน	t	p-value
	B	SE	β		
ค่าคงที่(a)	1.385	.156	.666	8.699	.000**
ส่วนประสมทางการตลาดบริการด้านกระบวนการให้บริการ (X_{16})	.638	.040		16.016	.000**

R = .666 R² = .444 Adjusted R² = .442 F = 256.505 SE = .35729

หมายเหตุ **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01, *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 20 พบว่า ส่วนประสมทางการตลาดบริการด้านกระบวนการให้บริการส่งผลทางบวกต่อกระบวนการตัดสินใจใช้บริการ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (β = .666, Sig. = .000) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ .666 และสามารถพยากรณ์ได้ร้อยละ 44.4 โดยมีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานเท่ากับ 256.505

สมมติฐานที่ 7 ส่วนประสมทางการตลาดบริการ ด้านลักษณะทางกายภาพส่งผลทางบวกต่อกระบวนการเลือกตัดสินใจ

ตารางที่ 21 แสดงผลการวิเคราะห์ส่วนประสมทางการตลาดบริการ ด้านลักษณะทางกายภาพ และกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการ โดยการวิเคราะห์ด้วยวิธี Enter

Model	R	R Square	Adjust R Square	Std. Error of the Estimate
1	.622	.386	.384	.37542

a. Predictors: (Constant), ส่วนประสมทางการตลาดบริการด้านลักษณะทางกายภาพ

จากตารางที่ 21 ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการ โดยความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระเท่ากับ .622 และสามารถอธิบายค่าสัมประสิทธิ์ได้ร้อยละ 38.6 (Adjust R Square=.384) ด้วยความคลาดเคลื่อนของการประมาณเท่ากับ .37542 (หมายถึงความผิดพลาดที่เกินขึ้นจากการพยากรณ์โดยเฉลี่ย)

ตารางที่ 22 แสดงผลการตรวจสอบตัวแปรส่วนประสมทางการตลาดบริการ ด้านลักษณะทางกายภาพส่งผลทางบวกต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการ

Model		Sum of Square	df	Mean Square	F	p-value
1	Regression	28.481	1	28.481	202.084	.000**
	Residual	45.241	321	.141		
	Total	73.722	322			

b. Predictors: (Constant), ส่วนประสมทางการตลาดบริการด้านลักษณะทางกายภาพ

หมายเหตุ **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01, *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 22 พบว่า ส่วนประสมทางการตลาดบริการด้านลักษณะทางกายภาพมีผลทางบวกต่อกระบวนการตัดสินใจใช้บริการ มีค่า F เท่ากับ 202.084 และค่า Sig. เป็น .000 ซึ่งมีค่า < .01 กล่าวคือ ตัวแปรส่วนประสมทางการตลาดบริการด้านลักษณะทางกายภาพ ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจใช้บริการ

ตารางที่ 23 แสดงผลการตรวจสอบตัวแปรส่วนประสมทางการตลาดบริการ ด้านลักษณะทางกายภาพที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านเสริมสวยของลูกค้าในจังหวัดเพชรบุรี

ตัวแปร	คะแนนดิบ		คะแนนมาตรฐาน	t	p-value
	B	SE	β		
ค่าคงที่(a)	1.565	.167	.622	9.394	.000**
ส่วนประสมทางการตลาดบริการ ด้านลักษณะทางกายภาพ (X_{17})	.587	.041		14.216	.000**
R = .666 R ² = .444 Adjusted R ² = .442 F = 256.505 SE = .35729					

หมายเหตุ **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01, *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 23 พบว่าส่วนประสมทางการตลาดบริการ ด้านลักษณะทางกายภาพ ส่งผลทางบวกต่อกระบวนการตัดสินใจใช้บริการ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($\beta = .622$, Sig. = .000) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ .622 และสามารถพยากรณ์ได้ร้อยละ 38.6 โดยมีค่าความคลื่อนมาตรฐานเท่ากับ .37542

อภิปรายผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ศึกษาความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาดบริการและกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการของลูกค้าจากร้านเสริมสวย

ผลการวิจัยพบว่า ส่วนประสมทางการตลาดบริการของลูกค้าร้านเสริมสวยในจังหวัดเพชรบุรี โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เพราะเป็นเครื่องมือหลักในการกำหนดกลยุทธ์การตลาดสำหรับธุรกิจที่ให้บริการ ซึ่งจะช่วยให้ธุรกิจสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านบุคลากร มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเป็นอันดับแรก รองลงมา คือ ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ด้านช่องทางการจัดหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านกระบวนการบริการ ด้านราคา และด้านผลิตภัณฑ์ ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐวัฒน์ พระงาม และ จร เกื่อนพวงแก้ว (2563); ศิรินทร โพธิ์สิทธิ์ และวัชรระ ยี่สุนเทศ (2566); รุ่งอรุณ สิเด้น และคณะ (2566) พบว่า ส่วนประสมทางการตลาดบริการ โดยภาพรวมทุกปัจจัยมีความสำคัญมาก ดังนั้น ร้านเสริมสวยเป็นธุรกิจที่ให้บริการจึงต้องเน้นการสร้างภาพประทับใจและประสบการณ์การให้บริการที่ดี หากร้านเสริมสวยนำส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7P's) มาวางแผนการดำเนินงานและการตลาดอย่างเหมาะสม ไม่ว่าจะเป็นการสร้างประทับใจ การดึงดูดและรักษาลูกค้า การสร้างความแตกต่างจากคู่แข่งที่จะเพิ่มโอกาสในการแข่งขันได้

กระบวนการตัดสินใจ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เพราะการเลือกใช้บริการร้านเสริมสวยลูกค้าจะตัดสินใจเลือกใช้บริการจากภาพลักษณ์ของร้าน ราคา บรรยากาศ และความน่าเชื่อถือ หากร้านเสริมสวยมีออกแบบกระบวนการให้บริการและการสื่อสารได้ดีจะช่วยให้ลูกค้าตัดสินใจได้ง่ายขึ้น รวมถึงการเลือกใช้ผลิตภัณฑ์และการให้คำแนะนำของพนักงานของทางร้านด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของรุ่งอรุณ สิเด้น และคณะ (2566) ที่พบว่า ลูกค้าจะมีการประเมินทางเลือกก่อนการตัดสินใจใช้บริการร้านเสริมสวยเป็นอันดับแรก รองลงมาคือมีการหาข้อมูลร้านเสริมสวยก่อนการตัดสินใจใช้บริการ และจึงมีการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านเสริมสวยที่ตรงกับความต้องการ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ศึกษาส่วนประสมทางการตลาดบริการที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการของลูกค้าจากร้านเสริมสวยในจังหวัดเพชรบุรี

ผลการวิจัย พบว่า ส่วนประสมทางการตลาดบริการส่งผลทางบวกต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านเสริมสวยของลูกค้าในจังหวัดเพชรบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 โดยส่งผลทางบวกทุกด้าน ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาดด้านบุคลากร ด้านกระบวนการบริการ ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ทั้งนี้เนื่องจากลูกค้าตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านเสริมสวยเพราะ ทางร้านใช้ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน ราคาเหมาะสมกับการให้บริการ มีการแจ้งข้อมูลข่าวสารผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ไปยังกลุ่มลูกค้าอย่างทั่วถึง มีการจัดโปรโมชั่นที่หลากหลาย พนักงานมีความเชี่ยวชาญและมีการให้บริการลูกค้าอย่างรวดเร็ว รวมถึงการตกแต่งร้านเสริมสวยให้ทันสมัย มีความสะอาดสบาย เพื่อดึงดูดและสร้างความประทับใจให้แก่ลูกค้าสอดคล้องกับงานวิจัยของรุ่งนภา กิตติลาภ อุมารวรรณ วาทกิจ และ ร่มสน นิลพงษ์ (2563) ศึกษา ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการคลินิกเสริมความงามในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น พบว่า มี 7 ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการคลินิกเสริมความงาม ที่สอดคล้องกับองค์ประกอบของแต่ละปัจจัยดังนี้ อันดับแรกคือด้านกระบวนการให้บริการรองลงมาเป็นด้านการส่งเสริมการขาย

ด้านราคาค่าบริการ ด้านผลิตภัณฑ์หรือบริการ ด้านบุคลากรผู้ให้บริการด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านลักษณะทางกายภาพ ตามลำดับ สัมพันธ์กับงานวิจัยของณัฐวัฒน์ พระงาม และ จเร เกื้อนพวงแก้ว (2563) พบว่า ส่วนประสมทางการตลาดบริการมีผลทางตรงต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการ โดยงานวิจัยของอนุสรณ์ คำทอง และพัชรททัย จารุทวีผลนกุล (2566) ได้สรุปว่า ส่วนประสมทางการตลาดมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจใช้บริการ ร้านตัดผมชายในเขตกรุงเทพและปริมณฑล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของศิรินทร์ โพธิสิทธิ์ และวัชรระ ยี่สุนเทศ (2566) ที่พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับสถิติ 0.05 ดังนั้น หากร้านเสริมสวยผสมผสานแต่ละองค์ประกอบได้อย่างเหมาะสมก็จะเพิ่มโอกาสในการดึงดูดลูกค้าได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

1.1 ส่วนประสมทางการตลาดบริการของลูกค้าร้านเสริมสวยในจังหวัดเพชรบุรีด้านผลิตภัณฑ์ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น ทางร้านเสริมสวยควรจัดหาผลิตภัณฑ์ที่มีความหลากหลายตรงกับความต้องการของลูกค้า

1.2. กระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านเสริมสวยของลูกค้าในจังหวัดเพชรบุรีลูกค้าตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านเสริมสวยในจังหวัดเพชรบุรีเพราะตระหนักถึงคุณภาพและได้มาตรฐานของการให้บริการ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น ทางร้านเสริมสวยควรจัดกำหนดมาตรฐานการบริการที่ชัดเจน และฝึกอบรมพนักงานอย่างต่อเนื่อง จัดการฝึกอบรมด้านเทคนิคและการบริการลูกค้าเป็นประจำ

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยด้านอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการของลูกค้า เช่น ชื่อเสียงและความน่าเชื่อถือของร้าน การปรับแต่งและความยืดหยุ่นในการให้บริการ อารมณ์และความรู้สึก นวัตกรรม และเทคโนโลยี ความพึงพอใจต่อสังคม สถานการณ์เฉพาะ

2.2 ควรศึกษาส่วนประสมทางการตลาดบริการที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจใช้บริการร้านเสริมสวยของจังหวัดเพชรบุรี เช่น การตัดผม การทำสีผม การสระผม การทำเล็บ ผลิตภัณฑ์บำรุงเส้นผม

รายการอ้างอิง

- ชไมพร กาญจนกิจสกุล. (2555). *ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์*. ตาก.บริษัท โพรเจ็คท์ ไฟฟ์ จำกัด
- ฐานเศรษฐกิจ. (2565). *กรมจัดงบประมาณ 1,249 ล้าน แจกชุมชนทำอาชีพเสริม ทำไม้กวาด ตัดผม สร้างแบรนด์*. สืบค้นเมื่อ 19 ตุลาคม 2567. จาก www.thansettakij.com/economy/534958
- ณัฐวัฒน์ พระงาม และ จเร เกื้อนพวงแก้ว. (2563). การสื่อสารการตลาดดิจิทัลและส่วนประสมการตลาดบริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง. *วารสารวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี*, 2(5), 11-27.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2563). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS*. (พิมพ์ครั้งที่ 18). กรุงเทพฯ: เอส. อาร์. พรินติ้ง แมสโปรดักส์.
- พัฒนวิญญ์ จิตคำ, อมรรัตน์ แสงนิล, อรยา นิลสุขุม และอรรัมภา เพชรรัตน์. (2564). ปัญหาสุขภาพ และพฤติกรรม การป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมี ของพนักงานในร้านเสริมสวย ในเขตเทศบาลตำบลบ้านดู่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี*, 16(2), 107-107.
- ยุทธ ไกยวรรณ. (2561). *หลักสถิติวิจัยและการใช้โปรแกรม* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- รุ่งนภา กิตติลาภ, ร่มสน นิลพงษ์ และอุมาวรรณ วาทกิจ. (2563). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้บริการคลินิกเสริมความงามในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น. (บัณฑิตวิทยาลัย), มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, ขอนแก่น.
- รุ่งอรุณ สีเต็น, เกียรติ บุญโย, และ วิโรจน์ หมั่นเทพ. (2566). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการเลือกใช้บริการร้านเสริมสวยในเขตอำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี. *วารสารวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์*, 5(3), 68-80.
- วิรัตน์ ครุวงษ์, ดาริน โพธิ์ตั้งธรรม และวิศิษฐ์ ฤทธิบุญไชย. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจร้านเสริมสวยขนาดเล็กและขนาดกลางในจังหวัดนครปฐม. *วารสารวิชาการสังคมศาสตร์เครือข่ายวิจัยประชาชน*, 3(1), 45-57.
- ศิรินทร์ โพธิ์สิทธิ์ และ วัชร ยี่สุนทศ. (2566). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารเพื่อสุขภาพ. *Journal of Administration and Social Science Review*, 6(3), 231-240.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์, ศุภร เสรีรัตน์, ปณิศา มีจินดา, จิระวัฒน์ อนุวิชานนท์ และอรทัย เลิศวรรณวิทย์. (2546). *การบริหารการตลาดยุคใหม่* (ฉบับปรับปรุงใหม่). กรุงเทพฯ: ธรรมสาร.
- สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม. (2566). *สมอ.ลุยปั่นธุรกิจเสริมสวย MOU บูรณาการยื่นรายเซ็นใช้ 'มอก.เอส'*. สืบค้นเมื่อ 19 ตุลาคม 2567. จาก <https://iiu.oie.go.th/news/2863>
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2563). *รายงานสถิติรายปีประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- สุนทร สันททรัพย์. (2560). *ส่วนประสมการตลาดบริการที่มีผลต่อผู้บริโภคเจนเนอเรชั่นวายในการใช้บริการคลินิกเสริมความงามในอำเภอเมืองเชียงใหม่*. (หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- อนุสรณ์ คำทอง, และพัชรหทัย จารุทวีผลกุล. (2567). พฤติกรรมการใช้บริการและส่วนประสมทางการตลาดในมุมมองของลูกค้า(7Cs) ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านตัดผมชายในเขตกรุงเทพและปริมณฑล. *Journal of Digital Business and Social Sciences*, 10(1), 1-15.
- Etzel, M. J., Walker, B. J., & Stanton, W. J. (2007). *Marketing* (14th ed.). Boston: McGraw – Hill.
- Haruna, I. M. (2015). 7Ps Marketing Mix and Retail Bank Customer Satisfaction in Northeast Nigeria. *British Journal of Marketing Studies*, 3(3), 71-88.
- Kotler, P. & Keller, K.L. (2012). *Marketing Management*. 14th Edition, Pearson Education.
- Kotler, P. (1997) *Marketing Management: Analysis, Planning, Implementation, and Control*. 9th Edition, Prentice Hall, Upper Saddle River.
- Lovelock, Ch., & Wright, L. (1999). *Marketing and services principles*. Translated by AboualfazlTajzadehNamin. (2003). Tehran: SAMT publication
- MaGrath, A. J. (1986). *When Marketing Services, 4Ps Are Not Enough*. Business Horizons, 29, 45-50.
- Maslow, A.H. (1987) *Motivation and Personality*. In: Frager, R., Fadiman, J., McReynolds, C. and Cox, R., Eds., 3rd Edition, Addison Wesley, Boston.
- McCarthy, E.J. (1971). *Basic marketing: A managerial approach* (4th ed.). Homewood, IL: Irwin.
- Payne, A. (1993). *The Essence of Services Marketing*. The Essence of Management Series. Hertfordshire: Prentice Hall.
- Schiffman, L. G., & Kanuk, L.L. (1994). *Consumer behavior* (5th ed.). Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall.
- Woodruff, H. (1995). *Service marketing*. London: Person Education

Zeithaml, V. A. & Bitner, M. J. (2000). *Services Marketing: Integrating Customer focus Across the Firm*. 2th ed. Boston, Massachusetts: McGraw Hill.

การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 1
Academic Administration of School Administrators in Small School
Groups Under the Office of the Prachinburi Primary Educational
Service Area 1

อัษฎารามณ์ อุไรโชติ^{1*} และ ธิตทิพัฒน์ หิรัญนิธำรง²

Atcharaporn Uraichot^{1*} and Thitithat Hirannitithamrong²

^{1*} นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเกริก

² อาจารย์ สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเกริก

^{1*} Master's degree student, Educational Administration, Krirk University

² Lecturer, Department of Educational Administration, Krirk University

*Corresponding author, E-mail: testhai4.0@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้วัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความคิดเห็นด้านการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก และ 2) ศึกษาเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 1 โดยจำแนกตามสถานที่ตั้งของโรงเรียนและประสบการณ์ในการทำงาน เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารและครู จำนวน 103 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าทีและการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะทดสอบรายคู่ด้วยวิธีการของ Scheffe

ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารงานวิชาการ โดยรวมมีความคิดเห็นระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาทางด้าน โดยเรียงจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัด ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน ด้านการวิจัยและพัฒนาคุณภาพการศึกษาและด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามลำดับ 2) ผลการศึกษาเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก จำแนกตามที่ตั้งของโรงเรียน พบว่าโดยรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลไม่แตกต่างกัน และผลการเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็กจากประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีประสบการณ์การทำงานมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ 5-10 ปี รองลงมาคือ มีประสบการณ์การทำงาน 11 ปี ขึ้นไป และน้อยสุด คือ มีประสบการณ์ ต่ำกว่า 5 ปี ตามลำดับ จากการวิเคราะห์การแปรปรวน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีคะแนนเฉลี่ยจากประสบการณ์การทำงานต่างกันอย่างน้อย 1 กลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และผลการทดสอบรายคู่ โดยการทดสอบของ Scheffe พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีประสบการณ์ทำงาน 5-10 ปี ได้คะแนนเฉลี่ยสูงกว่าผู้มีประสบการณ์ทำงานต่ำกว่า 5 ปี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ : การบริหารงานวิชาการ ผู้บริหารสถานศึกษา สถานที่ตั้งโรงเรียน โรงเรียนขนาดเล็ก

Abstract

This research in this study 1) to study the level of opinions on academic administration among administrators of small-sized schools and 2) to compare the state of academic administration among administrators of small-sized schools under the Prachinburi Primary Educational Service Area Office 1, categorized by school location and work experience. This was a quantitative study, with a sample consisting of 103 administrators and teachers. Statistical methods used for data analysis included percentage, mean, standard deviation, t-test, and one-way ANOVA. When statistically significant differences were found, pairwise comparisons were conducted using Scheffe's method.

The research findings revealed that 1) the overall opinion on academic administration was at a moderate level. When considering specific aspects, when considering specific aspects, ranked from high to low as follows; school curriculum development, learning process development, assessment and credit transfer, research and educational quality development, and internal quality assurance. 2) The comparison of academic administration conditions in small-sized schools based on school location showed no significant differences in the overall or specific aspects between schools located within and outside municipal areas. In terms of work experience, respondents with 5 to 10 years of experience had the highest average scores, followed by those with more than 11 years, and then those with less than 5 years. The results from the ANOVA test indicated that there was at least one significantly different group based on work experience at the 0.05 level. A pairwise comparison using Scheffe's method showed that respondents with 5 to 10 years of experience scored significantly higher than those with less than 5 years of experience at the same 0.05 level.

Keywords: Academic Administration, School Administrators, School Location, Small-Sized Schools

บทนำ

สถานการณ์ของโลกในศตวรรษที่ 21 ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม การพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีการขับเคลื่อนเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว เนื่องจากการพัฒนาอย่างไม่หยุดยั้ง ทำให้ประชาคมทั่วโลกต้องสร้างการเปลี่ยนแปลงเกือบทุกมิติในทุกภูมิภาค ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ในการจัดการศึกษาโดยมุ่งเน้นพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้ได้ตามมาตรฐานการศึกษาที่ได้กำหนดไว้ จึงถือได้ว่าการศึกษาก็คือการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษา โดยผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในทุกฝ่ายต้องมีการประสานงานเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2567) โดยการดำเนินการทุกอย่างต้องยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ แต่การบริหารการศึกษายังมีความแตกต่างระหว่างโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ โดยที่โรงเรียนที่มีขนาดเล็กจำนวนมากยังขาดศักยภาพทั้ง ด้านครู วัสดุอุปกรณ์ การพัฒนางานวิชาการ (บุญพัฒน์ ธนเดโชเดช, สุวดี อุบปินใจ และพูนชัย ยาวีราข, 2567) รวมทั้งมีความแตกต่างกันในคุณภาพและมาตรฐานของสถานศึกษา ซึ่งเกิดจากโรงเรียนขนาดเล็กไม่สามารถนำนโยบาย

การศึกษาขั้นพื้นฐานไปปฏิบัติได้ครบ โดยเฉพาะโรงเรียนประถมที่มีขนาดเล็กขาดแคลนสื่อและอุปกรณ์การสอน เนื่องจากการขาดแคลนงบประมาณ เพื่อจัดหาสื่อและอุปกรณ์การสอน สื่อที่มีอยู่ไม่ตรงกับเนื้อหาที่สอน ขาดความหลากหลายและทันสมัย (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2566) คุณภาพการศึกษาไทย ด้านผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนแตกต่างกันตามขนาดของโรงเรียน พื้นที่ตั้งโรงเรียนขนาดใหญ่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด โดยเฉพาะภาคกลางมีคะแนนสูงสุด ในขณะที่โรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่บางแห่งยังมีเศรษฐกิจค่อนข้างตกต่ำ มีคะแนนเฉลี่ยที่ต่ำกว่า (ปฐมปรีชญ์ คณินพศุตย์, 2565) แสดงให้เห็นว่า คุณภาพการศึกษาไทยยังมีความแตกต่าง ตามสภาพภูมิเศรษฐกิจสังคมประเทศ

การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและความสำเร็จของโรงเรียน โดยเฉพาะด้านการพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล ตลอดจนการประกันคุณภาพภายใน ผู้บริหารเป็นผู้นำที่กำหนดทิศทางของโรงเรียน สร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ส่งเสริมการพัฒนาครู และสร้างความเชื่อมโยงกับมาตรฐานทางการศึกษา การบริหารที่มีประสิทธิภาพช่วยให้โรงเรียนสามารถปรับตัวต่อทรัพยากรที่มีความจำกัด และสร้างความเท่าเทียมในด้านโอกาสทางการศึกษาในทุกพื้นที่ นอกจากนี้ยังช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียนเพิ่มขึ้น ซึ่งสะท้อนถึงคุณภาพของการบริหารงานที่ดี (Leithwood et al., 2008) การบริหารงานวิชาการยังต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากครูและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งภายในและภายนอก โดยผู้บริหารต้องสามารถประเมินและปรับปรุงกลยุทธ์ให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน เช่น ที่ตั้งหรือประสบการณ์ของบุคลากร ซึ่งความแตกต่างในประสิทธิภาพของการบริหารสามารถส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของโรงเรียนในหลายมิติ (Day et al., 2016)

นอกจากนี้เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 1 มีความสำคัญเนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวประกอบด้วยโรงเรียนขนาดเล็กจำนวนมาก ซึ่งมักเผชิญกับข้อจำกัดด้านทรัพยากร เช่น บุคลากร งบประมาณ นวัตกรรม และโครงสร้างพื้นฐาน ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีบทบาทสำคัญในการบริหารงานวิชาการให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาและลดความเหลื่อมล้ำด้านการเรียนรู้ การศึกษาวิจัยช่วยวิเคราะห์ความเหมาะสมของแนวทางการบริหารงานวิชาการในบริบทของโรงเรียนขนาดเล็ก พร้อมทั้งเปรียบเทียบผลกระทบที่เกิดจากปัจจัยต่าง ๆ เช่น สถานที่ตั้งโรงเรียนหรือประสบการณ์ของบุคลากร เพื่อหาแนวทางปรับปรุงให้เหมาะสมกับความต้องการเฉพาะของแต่ละพื้นที่ อีกทั้งพื้นที่ดังกล่าวยังเป็นตัวแทนที่เหมาะสมในการศึกษาภาพรวมของระบบการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นต้นแบบในการพัฒนานโยบายการศึกษาในพื้นที่อื่นที่มีบริบทคล้ายคลึงกัน (Hallinger & Heck, 2010)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 1 (2565) เป็นโรงเรียนที่มีขนาดเล็กส่วนใหญ่ไม่สามารถปฏิบัติงานด้านคุณภาพนักเรียนได้อย่างน่าพึงพอใจ สภาพการจัดการเรียนการสอนขาดความพร้อม ส่งผลให้คุณภาพผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าเป้าหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการบริหารงานวิชาการ พบว่า รายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาปี พ.ศ. 2564 อยู่ในระดับต่ำสอดคล้องกับงานวิจัยของพิมพ์ใจ พุฒจิตร์ (2562 หน้า 181) ได้เสนอว่า การบริหารโรงเรียนจะต้องมีหลักการและวิธีการดำเนินงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพ เพราะคุณภาพของโรงเรียนขึ้นอยู่กับผลงานด้านวิชาการเป็นหลัก ซึ่งไม่เป็นไปตามนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรีเขต 1 จากข้อเสนอแนะของคณะกรรมการติดตามและประเมินผล ได้เสนอว่า โรงเรียนควรมีการส่งเสริมโดยเน้นด้านวิชาการ ตามบริบทของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ให้เป็นไปตามข้อกำหนดขอบข่ายการบริหารงานวิชาการที่สำคัญ ตามกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 ที่สอดคล้องกับประเด็นของปัญหาการวิจัย ประกอบด้วย (1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ (3) การวัดประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน (4) การวิจัยและพัฒนาคุณภาพการศึกษา และ (5) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี

ทางการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2567) ดังนั้น จากข้อมูลและสภาพปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น งานวิชาการเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการศึกษา จึงได้ทำวิจัยเรื่องครั้งนี้ เพื่อนำผลจากการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาให้เหมาะสมและสามารถให้การสนับสนุนการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษากลุ่มโรงเรียนขนาดเล็กได้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นด้านการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 1 จำแนกตามที่ตั้งของโรงเรียน และประสบการณ์การทำงาน

แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

แนวคิดการบริหารสถานศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ (2562, หน้า 214-215) ได้กำหนดกรอบงานบริหารสถานศึกษาตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 กำหนดให้สถานศึกษาเป็น นิติบุคคลและนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2546 เรื่องการปรับ โครงสร้างการบริหารงานและการกระจาย อำนาจสู่สถานศึกษา กรอบงานบริหารสถานศึกษา ตาม ภารกิจหลัก 4 ด้าน ได้แก่การบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคลและ การบริหารทั่วไป โดยมีรายละเอียด ทางด้านการบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วย 12 งาน ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน การศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา การแนะแนวการศึกษา การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวย องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

Hoy and Miskel (2008) ได้นิยามการบริหารสถานศึกษา คือ กระบวนการวางแผน การจัดองค์การ การนำองค์กร และการควบคุมกิจกรรมต่าง ๆ ภายในโรงเรียน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายด้านการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียน ครู บุคลากรทางการศึกษาและทรัพยากรต่าง ๆ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดภายใต้กรอบนโยบายและบริบทเฉพาะของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการกำหนดวิสัยทัศน์ สร้างแรงจูงใจ สนับสนุนความร่วมมือและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในกระบวนการเรียนการสอน รวมถึงการศึกษา Bush (2011) สรุปว่า การบริหารสถานศึกษาเป็นการจัดการในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงบประมาณ การบริหารงานทั่วไปและการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ซึ่งทั้งหมดมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและสังคม

แนวคิดการบริหารวิชาการ

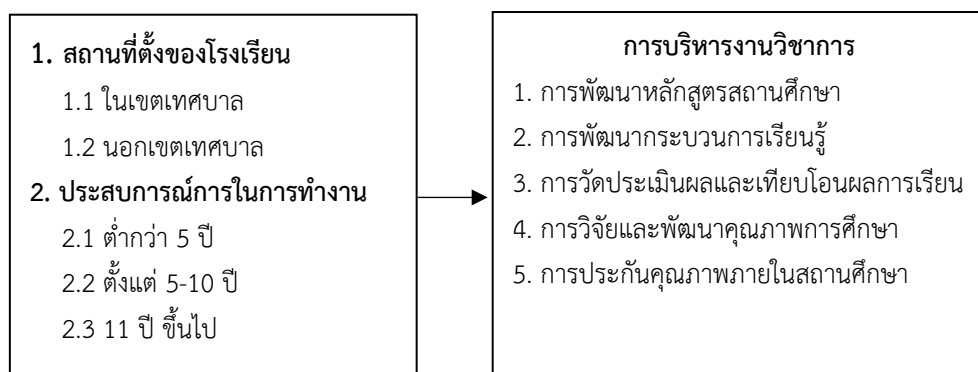
Gorton (1983, pp. 158-164) ได้อธิบายว่า ความหมายการบริหารวิชาการนั้น หมายถึง การจัดการกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษาที่ทำให้เกิดการพัฒนาก่อสถานศึกษาและหาแนวทางในการที่จะทำให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาความรู้ความสามารถเพิ่มเติมขึ้นโดยมีงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การจัดหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอน การพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาหาแนวทางในการ พัฒนาการจัดการ

เรียนการสอน การนิเทศติดตามตลอดจนการวัดและประเมินผลการจัดการศึกษา สอดคล้องกับงานศึกษาของพงศกร อดุลพิทยากรณ์ และนันทรรัตน์ เจริญกุล (2561) สรุปว่า การบริหารวิชาการ หมายถึง งานที่สำคัญของสถานศึกษา ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพ ผู้เรียน ให้ตรงตามมาตรฐาน การศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งผลสัมฤทธิ์ทาง วิชาการและคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ของนักเรียน ตามที่กระทรวงศึกษาธิการ (2562) ได้อธิบายว่า ความสำคัญ ของการบริหารวิชาการนั้น หมายถึง งานวิชาการถือได้ว่าเป็นงานที่สำคัญมาก เป็นหัวใจของการศึกษา ซึ่งผู้มีส่วน เกี่ยวข้อง ทุกฝ่ายต้องมีความรู้และความเข้าใจ ให้มีความสำคัญและมีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดแนวทางปฏิบัติ ในการประเมินผล การปรับปรุงแก้ไขอย่างเป็นระบบและมีความต่อเนื่อง

จันทรานี สงวนนาม (2561) ได้อธิบายว่า การกำหนดขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ มี 6 องค์ประกอบ ดังนี้ (1) หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร (2) การวิจัยในชั้นเรียน (3) การสอนซ่อมเสริม (4) การจัด กิจกรรมเสริมหลักสูตร (5) การนิเทศภายในสถานศึกษา และ (6) การประกัน ซึ่งมีความสำคัญต่อการศึกษา สอดคล้องกับรุ่งชัชดาพร เวหะชาติ และวินัส ศรีศักดิ์ดา (2565) ได้อธิบายว่า ขอบข่ายของการบริหารวิชาการนั้น มีดังนี้ กำหนดขอบข่ายการบริหารงานของโรงเรียนประถมศึกษาตามกระบวนการปฏิรูปการเรียนรู้ซึ่งครอบคลุม 4 ด้าน คือ (1) หลักสูตร 2) กระบวนการจัดการเรียนการสอน (3) การวัด ประเมินผล และการรับเข้าศึกษาต่อ และ (4) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้

ดังนั้น จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับขอบข่ายการบริหารวิชาการนั้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่าขอบข่าย งานวิชาการส่วนใหญ่จะเน้นจะเป็นงานที่เกี่ยวกับการพัฒนาทางด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้เกิดคุณภาพให้ เป็นไปตามมาตรฐานของสถานศึกษาหลัก จำนวน 5 ด้านประกอบไปด้วย (1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (2) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ (3) ด้านการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน (4) ด้านการวิจัยและ พัฒนาคุณภาพการศึกษา (5) ด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ผู้วิจัยจึงกำหนดเป็นภาพที่ 1 กรอบ แนวคิดการวิจัยดังนี้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

เปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชันบุรี เขต 1 จำแนกตามที่ตั้งของโรงเรียน และประสบการณ์การทำงาน

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 1 จำนวน 60 โรงเรียน รวมผู้บริหารและครู จำนวน 139 คน (ข้อมูล ณ 10 มิถุนายน 2566 อ้างอิงจากข้อมูล DMC สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 1)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารและครูในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 1 จำนวนทั้งสิ้น 103 คน โดยใช้เกณฑ์จากการเทียบตารางของ Krejcie and Morgan (1970, p. 608) เป็นการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ด้วยวิธีการจับฉลาก เครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาขึ้นจากการศึกษาเอกสารทางวิชาการและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ทำการศึกษา โดยมีการตรวจสอบเครื่องมือวิจัยและได้ผ่านการพิจารณาด้านเนื้อหา ความหมาย และการใช้ภาษาจากผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบความครอบคลุมตามโครงสร้างของเนื้อหา ความสอดคล้องของข้อคำถามกับขอบเขตของความรู้ที่กำหนดเป็นเป้าหมาย (Index Of Congruence: IOC) โดยนำเครื่องมือปรับปรุงแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้าน จำนวน 3 ท่าน ในภาพรวมมีค่าเท่ากับ 0.722 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพทั่วไป ของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะข้อคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ที่กำหนดคำตอบไว้

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 1 ตามขอบข่ายของงานวิชาการที่มีความสอดคล้องกับประเด็นของการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก ในประเด็น 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) ด้านการวัดประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน 4) ด้านการวิจัยและพัฒนาคุณภาพการศึกษา และ 5) ด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีลักษณะคำถามเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ประยุกต์ตามวิธีการของ Likert (1967) ผู้วิจัยได้ใช้สถิติในการวิจัย ดังนี้

1) การวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้ค่าความถี่ และค่าร้อยละ

2) การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 1 และศึกษาเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 1 จำแนกตามที่ตั้งของโรงเรียนและประสบการณ์การทำงาน โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยภาพรวมและรายด้านแล้วนำค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ที่ได้เทียบกับเกณฑ์ตามแนวคิดของ Best (1981, p. 182) ดังนี้

4.50 – 5.00	หมายถึง	มีความคิดเห็นด้านการปฏิบัติ	ระดับมากที่สุด
3.50 – 4.49	หมายถึง	มีความคิดเห็นด้านการปฏิบัติ	ระดับมาก
2.50 – 3.49	หมายถึง	มีความคิดเห็นด้านการปฏิบัติ	ระดับปานกลาง
1.50 – 2.49	หมายถึง	มีความคิดเห็นด้านการปฏิบัติ	ระดับน้อย
1.00 – 1.49	หมายถึง	มีความคิดเห็นด้านการปฏิบัติ	ระดับน้อยที่สุด

3) การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรีเขต 1 จำแนกตามที่ตั้งของโรงเรียนและประสบการณ์ในการทำงาน โดยใช้สถิติอนุमानในการทดสอบรายคู่ โดยใช้เทคนิคของ Scheffe

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีที่ตั้งของโรงเรียนอยู่ในเขตเทศบาล จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 56.30 รองลงมา คือ ที่ตั้งของโรงเรียนอยู่นอกเขตเทศบาล จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 43.70 มีประสบการณ์ในการทำงานส่วนใหญ่ คือ ตั้งแต่ 5-10 ปี จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 50.50 รองลงมา คือ มีประสบการณ์ 11 ปีขึ้นไป จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 39.80 และประสบการณ์ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 9.70 ตามลำดับ

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารงานวิชาการตามมุมมองของผู้บริหารและครูสถานศึกษา

ข้อ	การบริหารงานวิชาการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	อันดับ
1	ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	3.37	0.52	ปานกลาง	1
2	ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้	3.24	0.59	ปานกลาง	2
3	ด้านการวัด ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน	3.18	0.65	ปานกลาง	3
4	ด้านการวิจัยและพัฒนาคุณภาพการศึกษา	3.17	0.54	ปานกลาง	4
5	ด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	3.16	0.64	ปานกลาง	5
รวม		3.22	0.45	ปานกลาง	

ตารางที่ 1 พบว่า การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นในการปฏิบัติในระดับปานกลาง โดยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.22 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.45 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงจากมากไปหาน้อย สรุปได้ดังนี้ อันดับ 1 คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.37 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.52 อันดับ 2 คือ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.24, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.59 อันดับ 3 ด้านการวัดประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.18 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.65 อันดับ 4 ด้านการวิจัยและพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.17 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.54 และอันดับ 5 ด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.16 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.64 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาและครูกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก จำแนกตามที่ตั้งของโรงเรียน

ข้อ	การบริหารงานวิชาการ	ในเขตเทศบาล		นอกเขตเทศบาล		t	sig
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1	ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	3.38	0.50	3.37	0.55	0.09	0.92
2	ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้	3.26	0.56	3.21	0.62	0.37	0.70
3	ด้านการวัด ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน	3.25	0.57	3.08	0.73	1.26	0.21
4	ด้านการวิจัยและพัฒนาคุณภาพการศึกษา	3.20	0.51	3.14	0.58	0.49	0.62
5	ด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	3.09	0.62	3.25	0.65	1.30	0.19
รวม		3.23	0.41	3.21	0.51	1.29	0.81

จากตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 1 จำแนกตามที่ตั้งของโรงเรียน พบว่า โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาและครูจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

ข้อ	การบริหารงานวิชาการ	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
1	ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	Between Groups	.967	2	.483	1.778	.174
		Within Groups	27.186	100	.272		
		Total	28.153	102			
2	ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้	Between Groups	2.332	2	1.166	3.500*	.034
		Within Groups	33.320	100	.333		
		Total	35.652	102			
3	ด้านการวัด ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน	Between Groups	.989	2	.495	1.169	.315
		Within Groups	42.332	100	.423		
		Total	43.321	102			
4	ด้านการวิจัยและพัฒนาคุณภาพการศึกษา	Between Groups	1.124	2	.562	1.934	.150
		Within Groups	29.060	100	.291		
		Total	30.184	102			
5	ด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	Between Groups	1.963	2	.982	2.454	.091
		Within Groups	40.001	100	.400		
		Total	41.964	102			
โดยรวม		Between Groups	.806	2	.403	1.966	.145
		Within Groups	20.510	100	.205		
		Total	21.316	102			

จากตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์การทำงานของผู้บริหารและครู พบว่า โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่าง ยกเว้นด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์และสมมติฐาน ดังนี้

การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาและครูกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 1 โดยรวมและรายด้านมีความคิดเห็นระดับปานกลาง ซึ่งจะสะท้อนถึงข้อจำกัดเชิงโครงสร้างและทรัพยากรที่โรงเรียนเผชิญอยู่ ซึ่งมีเหตุปัจจัยสำคัญหลายประการ ได้แก่ การขาดแคลนทรัพยากรบุคคล เช่น ครูผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาต่าง ๆ ส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนอาจไม่ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร นอกจากนี้ขนาดของโรงเรียนที่เล็กและจำนวนนักเรียนที่น้อยอาจทำให้การสนับสนุนจาก

หน่วยงานการศึกษาในระดับเขตพื้นที่มีจำกัด หรือไม่ได้รับการพิจารณาเป็นลำดับแรก ส่งผลต่อคุณภาพการจัดสรรงบประมาณและอุปกรณ์การเรียนการสอนที่จำเป็น อีกประเด็นสำคัญคือ ภาระงานของผู้บริหารและครูที่มักต้องทำงานหลายบทบาทพร้อมกัน เช่น การสอน การบริหารจัดการและการดูแลชุมชนหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งทำให้ขาดเวลาและพลังงานในการพัฒนางานวิชาการอย่างเต็มที่ นอกจากนี้ การพัฒนาทักษะทางวิชาชีพและการอบรมมักมีข้อจำกัดในด้านโอกาสและการเข้าถึง โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกล ทั้งนี้ ข้อจำกัดเชิงระบบ เช่น การขาดความชัดเจนในนโยบายการศึกษาและการสนับสนุนอย่างยั่งยืน ก็อาจมีส่วนทำให้การพัฒนางานวิชาการดำเนินไปในระดับที่ยังไม่โดดเด่น ดังจะเห็นว่าการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็กต้องเผชิญกับความท้าทายหลายด้าน ซึ่งส่งผลให้ระดับความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องยังคงอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากขาดปัจจัยสนับสนุนที่จำเป็นในทุกมิติของการพัฒนา ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยของประสงค์ หัสริทธิ์ (2564) พบว่า การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในเขตอำเภอเอราวัณ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีเพียงแค่ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนและงานทะเบียนนักเรียนเท่านั้นที่อยู่ในระดับปานกลาง

ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์การทำงานของผู้บริหารและครู พบว่าโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน เพราะโรงเรียนขนาดเล็กอาจมีโครงสร้างการบริหารงานที่ไม่ซับซ้อนเหมือนโรงเรียนขนาดใหญ่ โดยอาจใช้กระบวนการตัดสินใจที่เรียบง่ายและสามารถปรับตัวได้ง่าย ซึ่งอาจไม่ขึ้นอยู่กับประสบการณ์การทำงานของผู้บริหารและครูมากนัก เช่น ผู้บริหารที่มีประสบการณ์น้อยก็สามารถบริหารงานได้ดีในบริบทนี้ เช่นเดียวกับครูที่มีประสบการณ์น้อยก็สามารถจัดการกับนักเรียนในลักษณะนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของประสงค์ หัสริทธิ์ (2564) ที่ได้เปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในเขตอำเภอเอราวัณ จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ และประสบการณ์การทำงาน พบว่า ตำแหน่งหน้าที่ และประสบการณ์การทำงานของบุคลากรทางการศึกษาแตกต่างกัน แต่มีความคิดเห็นการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนไม่แตกต่างกัน และงานวิจัยของวรายุทธ โพธิ์ลา และสุเทพ เมย์ไธสง (2567) พบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการ จำแนกตามตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน ไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะด้านการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาและครูกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก

ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความเห็นโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบจัดการศึกษาทุกระดับควรส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่มีความต่อเนื่องและดำเนินการแก้ไขปัญหาดังนี้

1.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรให้มีความทันสมัยสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง มีการจัดอบรมพัฒนาให้เกิดความรู้ในทิศทางเดียวกัน ควรให้ความรู้และอบรมเชิงปฏิบัติการ พัฒนาหลักสูตรให้มีความทันสมัยและควรมีการพัฒนาหลักสูตรร่วมกันระหว่างโรงเรียนที่มีบริบทคล้าย ๆ กัน

1.2 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ควรจัดสรรบุคลากรให้เพียงพอกับจำนวนผู้เรียน ครูควรได้รับการส่งเสริมให้พัฒนานตนเองที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงด้านการศึกษายุคดิจิทัล กิจกรรมการอบรมอาจปรับเป็นการอบรมด้วยตนเองศึกษาจากแผ่นงานหรือใช้การอบรมออนไลน์ จัดปฏิทินการอบรมประจำปีการศึกษาเพื่อวางแผนด้านเวลาล่วงหน้า จัดหาครูเพิ่มให้ตรงกับวิชาที่ขาด อาจมีการรวมกลุ่มโรงเรียนเพื่อจัดสรรบุคลากรให้เพียงพอแก่การพัฒนานักเรียน และร่วมมือกันอย่างต่อเนื่องผ่านการสนับสนุนจากศึกษานิเทศก์ประจำเขตพื้นที่การศึกษา

1.3 ด้านการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน เนื่องจากครูขาดทักษะเรื่องการวัดผล ประเมินผลขาดความรู้และความเข้าใจในการวัดและประเมินผลและการเทียบโอน มีข้อเสนอแนะ คือ ควรจัดการอบรมเพื่อให้ความรู้เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติจริง ควรมีคู่มือในการปฏิบัติงานวัดผล ซึ่งสอดคล้องกับระเบียบวัดผลของสถานศึกษา

1.4 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ควรส่งเสริมให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการวิจัย และรวบรวมเป็นหมวดหมู่ เพื่อให้ครูได้ทำงานวิจัยอย่างต่อเนื่อง ควรอบรมเรื่องการวิจัยรายบุคคล สนับสนุนวิจัยในชั้นเรียนและมีการติดตามผลโดยศึกษานิเทศก์อย่างต่อเนื่องและทำคู่มือวิจัยเพื่อเป็นทิศทางการดำเนินงาน

1.5 ด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ควรให้มีการอบรมแก่ครูบรรจุใหม่ ประชุมชี้แจงร่วมปฏิบัติกับครูพร้อมให้คำแนะนำควรมีปฏิทินในการปฏิบัติงานนิเทศอย่างต่อเนื่อง

1.6 ควรเน้นการฝึกอบรมและพัฒนาผู้บริหารให้มีความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ในการบริหารงานวิชาการมากขึ้น อาจเสนอให้มีโปรแกรมการพัฒนาผู้บริหารในรูปแบบ workshop หรือการศึกษาดูงานจากโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีในการบริหารงานวิชาการ ควรเสนอให้มีการใช้เทคโนโลยีและเครื่องมือออนไลน์เพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการการเรียนการสอน เช่น การใช้โปรแกรมการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ การประชุมทางไกล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหาร

2.2 ควรมีการส่งเสริมความร่วมมือในโรงเรียน เช่น การทำวิจัยเรื่องการสร้างความร่วมมือระหว่างครูและผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก รวมถึงการสนับสนุนด้านทรัพยากรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอน ควรมีการส่งเสริมให้มีการประชุมหารือหรือการทำงานร่วมกันระหว่างครูและผู้บริหารในด้านการวางแผนและการประเมินผลการเรียน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2567). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. สืบค้นเมื่อ 16 เมษายน 2567 จาก <https://www.moe.go.th/พรบ-การศึกษาแห่งชาติ-พ-ศ-2542/>
- กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. (2566). ขาดงบประมาณ ขาดครู ขาดโอกาส ความไม่เสมอภาคของโรงเรียนในพื้นที่ห่างไกล. สืบค้นเมื่อ 16 เมษายน 2567 จาก [https:// www.eef.or.th/article-public-policy-move-1/](https://www.eef.or.th/article-public-policy-move-1/)
- จันทร์ณี สงวนนาม. (2561). *ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2) กรุงเทพฯ : บุ๊คพอยท์ จำกัด.
- ประสงค์ หัสริทธิ์. (2564). การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในเขตอำเภอเอราวัณ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2. *วารสารศรีล้านช้างปริทรรศน์*, 7(1), 35-46.
- บุญพัฒน์ ธนเดโชเดช, สุวดี อุปินใจ และพูนชัย ยาวีราช. (2567). รูปแบบการบริหารโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ ในเขตพื้นที่พิเศษบนภูเขาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. *วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย*, 6(1), 317-332.
- ปริมปรัชญ์ คณินพศุทธิ์. (2565). การประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยข้อสอบมาตรฐานในการสอบปลายปี ปีการศึกษา 2561 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2, *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 11(6), 314-329.

- พงศกร อุดมพิทยาภรณ์ และนันท์รัตน์ เจริญกุล. (2561). การบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กตามแนวคิดเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน, *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา*, 13(2), 316-329.
- พิมพ์ใจ พุดจัตรัส. (2562). การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานศึกษาธิการ ภาค 1 .(วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์, พระนครศรีอยุธยา.
- รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ และวินัส ศรีศักดิ์. (2565). การพัฒนาองค์ความรู้หลักสูตรฐานสมรรถนะด้านภาษา: กรณีศึกษาทำน้ำโมเดล, *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี*, 34(1), 99-112.
- วรายุทธ โพธิ์ลา และสุเทพ เมยไธสง. (2567). การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนสตึก 3 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4. *วารสารการบริหารการศึกษา มมร. วิทยาเขต ร้อยเอ็ด*, 4(2), 1-9.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 1. (2567). *แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. สืบค้นเมื่อ 26 พฤษภาคม 2567 จาก <https://www.prachin1.go.th/>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). *แนวทางการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- Best J. W. (1981), *Research in Education*, 4th Edition, New Delhi, Prentice Hall of India Pvt. Ltd.
- Bush, T. (2011). *Theories of Educational Leadership and Management* (4th ed.). Sage.
- Day, C., Gu, Q., & Sammons, P. (2016). The impact of leadership on student outcomes: How successful school leaders use transformational and instructional strategies to make a difference. *Educational Administration Quarterly*, 52(2); 221-258.
- Gorton, A. R. (1983). *School Leadership and Administration: Important Concepts, Case Studies, and Simulations*. Dubuque, Iowa: Wm. C. Brown.
- Hallinger, P., & Heck, R. H. (2010). Collaborative leadership and school improvement: Understanding the impact on school capacity and student learning. *School Leadership & Management*, 30(2); 95-110.
- Hoy, W. K., & Miskel, C. G. (2008). *Educational administration: Theory, research, and practice* (8th ed.). New York: McGraw-Hill.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). *Sample size determination table*. Educational and psychological Measurement, 30, 607-610.
- Leithwood, K., Harris, A., & Hopkins, D. (2008). Seven strong claims about successful school leadership. *School Leadership and Management*, 28(1); 27-42.
- Likert, R. (1967). *The Method of Constructing and Attitude Scale, in Attitude Theory and Measurement*. New York, Wiley & Son.
- Richard, A. G. (1983). *School Administration and Supervision: Leadership Challenges and Opportunities*, (2nd ed.). Ohio: W.C. Brown.

Lanna Academic Journal of Social Science

จริยธรรมในการตีพิมพ์ผลงานวิจัย

บทบาทและความรับผิดชอบของผู้นิพนธ์

- ผลงานที่ส่งให้พิจารณาตีพิมพ์ในวารสารจะต้องไม่เคยตีพิมพ์ที่ไหนมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างการพิจารณาเพื่อตีพิมพ์ในวารสารหรือสิ่งพิมพ์ทางวิชาการอื่น
- ผลงานที่ส่งให้พิจารณาตีพิมพ์จะต้องไม่มีส่วนใดที่เป็นการลอกเลียนผลงานวิชาการ และการอ้างอิงผลงานอย่างถูกต้องและครบถ้วน
- การรายงานผลการวิจัยต้องเป็นข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น ไม่สร้างข้อมูลเท็จ หรือบิดเบือนข้อมูล
- ปฏิบัติตามจริยธรรมในเรื่องเกี่ยวกับความเป็นผู้นิพนธ์อย่างเคร่งครัด (ผู้นิพนธ์ทุกชื่อที่ปรากฏในบทความจะต้องเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการทำวิจัยและไม่ละเลยหรือตัดชื่อบุคคลที่มีส่วนสำคัญในการทำวิจัยคนใดออกจากบทความ)
- หากมีผู้นิพนธ์หลายคน ผู้นิพนธ์ทุกคนจะต้องเห็นชอบกับต้นฉบับบทความและเห็นชอบกับการส่งต้นฉบับบทความให้วารสารพิจารณาตีพิมพ์
- ผู้นิพนธ์จะต้องระบุแหล่งทุนที่สนับสนุนในการทำวิจัย (ถ้ามี)

หน้าที่และความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

- ประกาศวิธีปฏิบัติในการจัดเตรียมต้นฉบับและรายละเอียดที่จำเป็นอื่น ๆ ที่ผู้นิพนธ์ต้องปฏิบัติตามให้ผู้สนใจส่งบทความตีพิมพ์และสาธารณชนทั่วไปรับทราบ
- หากมีการเก็บค่าธรรมเนียมการตีพิมพ์ ค่าดำเนินการจัดการต้นฉบับ หรือค่าใช้จ่ายอื่นใดจากผู้นิพนธ์ จะต้องมีการประกาศเงื่อนไข หลักเกณฑ์ และอัตราจัดเก็บที่ชัดเจนให้ผู้สนใจส่งบทความตีพิมพ์และสาธารณชนทั่วไป รับทราบ
- มีการตรวจสอบการพิมพ์ซ้ำซ้อน (Duplication) และการลอกเลียนผลงานวิชาการ (Plagiarism)
- ดำเนินการให้มีกระบวนการประเมินคุณภาพบทความที่ปราศจากอคติ เป็นธรรมและไม่ลำเอียง โดยผู้ทรงคุณวุฒิในสาขานั้น ๆ
- ไม่เปิดเผยข้อมูลผู้นิพนธ์และผู้ประเมินบทความแก่บุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องในระหว่างที่การประเมินบทความยังดำเนินอยู่ และไม่เปิดเผยเนื้อหาหรือข้อมูลในบทความในระหว่างที่บทความนั้นยังไม่ได้รับการตีพิมพ์

- คัดเลือกบทความที่จะตีพิมพ์ตามคุณภาพ ไม่รับตีพิมพ์บทความวิจัยเพียงเพื่อผลประโยชน์ของผู้นิพนธ์หรือวารสาร โดยไม่พิจารณาผลการประเมินคุณภาพของบทความจากผู้ประเมิน
- ไม่ปฏิเสธการตีพิมพ์บทความเพียงเพราะสงสัยว่ามีการกระทำผิดจรรยาบรรณ แต่ต้องตรวจสอบหาหลักฐานให้แน่ชัดก่อน และแจ้งให้ผู้นิพนธ์ชี้แจงก่อนปฏิเสธบทความนั้น
- ไม่มีส่วนในการตัดสินใจคัดเลือกบทความที่ตนเป็นผู้นิพนธ์หรือมีผลประโยชน์เกี่ยวข้อง
- ไม่ร้องขอให้มีการอ้างอิงผลงานใดเพื่อเพิ่มจำนวนการอ้างอิง (Citation) หรือค่า Impact Factor ของวารสาร หรือเพื่อเพิ่มจำนวนการอ้างอิงของผลงานของตนหรือพวกพ้อง
- มีระบบร้องเรียนผลการตัดสินของกองบรรณาธิการและร้องเรียนเกี่ยวกับบทความที่ตีพิมพ์ในวารสาร
- มีระบบแก้ไขข้อผิดพลาดร้ายแรงในบทความและถอดบทความที่พบว่าผิดจริยธรรมการวิจัยและไม่ละเลยเพิกเฉย เมื่อพบข้อผิดพลาดและการประพฤติผิดจริยธรรมการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทความที่ตีพิมพ์ในวารสาร

หน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ประเมิน

- รักษาความลับ ไม่เปิดเผยข้อมูลในบทความในระหว่างที่บทความนั้นยังไม่ได้รับการตีพิมพ์
- ประเมินคุณภาพบทความด้วยความเป็นกลางปราศจากอคติ
- ไม่เสนอแนะให้ผู้นิพนธ์อ้างอิงผลงานใดด้วยเจตนาเพิ่มจำนวนการอ้างอิงของผลงานของตนหรือพวกพ้อง
- ส่งผลการประเมินตามกำหนดเวลา
- หากมีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้นิพนธ์บทความที่ประเมินต้องแจ้งให้กองบรรณาธิการทราบ
- หากพบว่าผู้นิพนธ์บทความกระทำผิดจรรยาบรรณ เช่น ลอกเลียนผลงานวิชาการ บิดเบือนผลการวิจัย หรือใช้ผลการวิจัยเท็จ ต้องแจ้งให้กองบรรณาธิการทราบ

ชื่อบทความภาษาไทย (ขนาดตัวอักษร 18 pt. ตัวอักษรเข้ม)

TITLE IN ENGLISH (SIZE 18 pt. BOLD)

^{1*} ชื่อ – นามสกุล ผู้เขียนบทความ และ ²ชื่อผู้เขียนร่วม (ถ้ามี)

(ชื่อ – นามสกุล ระบุทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาด 14 pt. ตัวอักษรเข้ม)

^{1*} ตำแหน่งงาน/สาขาวิชา/ มหาวิทยาลัย/หน่วยงานที่สังกัด.....(ระบุทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)

²ตำแหน่งงาน/สาขาวิชา/ มหาวิทยาลัย/หน่วยงานที่สังกัด.....(ระบุทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)

*Corresponding Author: ใส่อีเมล..... (14 pt. จัดกึ่งกลาง)

โทรศัพท์.....(เพื่อการประสานงานเท่านั้นไม่ปรากฏในบทความฉบับเผยแพร่)

บทคัดย่อ (ขนาด 14 pt.)

พิมพ์ด้วยตัวอักษรแบบ TH Sarabun PSK ขนาด 14 pt. โดยย่อหน้าห่างจากขอบกระดาษด้านซ้าย 1 แท็บ (Tab) ระยะห่าง 1.5 ซม. และชิดขอบกระดาษด้านซ้ายเมื่อขึ้นบรรทัดใหม่

คำสำคัญ: พิมพ์คำสำคัญด้วยตัวอักษรแบบ TH SarabunPsK ขนาด 14 pt. โดยเคาะ 1 ครั้ง เมื่อมีคำสำคัญมากกว่า 1 คำ

ABSTRACT (ขนาด 14 pt.)

พิมพ์ด้วยตัวอักษรแบบ TH SarabunPsK ขนาด 14 pt.

Keywords: พิมพ์ด้วยตัวอักษรแบบ TH SarabunPSK ขนาด 14 pt. โดยเคาะ 1 ครั้ง เมื่อมีคำสำคัญมากกว่า 1 คำ

บทนำ (ขนาด 14 pt.)

(เนื้อหา 14 pt.)

.....

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (ขนาด 14 pt.)

1.....(เนื้อหา 14 pt.)

.....

2.....

.....

แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

.....(เนื้อหา 14 pt.)

.....

กรอบแนวคิดในการวิจัย

(เนื้อหา 14 pt.)

*** กรณีเป็นรูปภาพให้ใส่ภาพที่ตามด้วยตัวเลขลำดับภาพ ตามด้วยชื่อภาพ (อยู่กึ่งกลางหน้ากระดาษ)

ภาพประกอบที่ 1 ชื่อรูปภาพแผนภูมิ (ขนาด 14 pt.)

ที่มา : (ถ้ามี) (ขนาด 12 pt.)

สมมติฐานของการวิจัย

(เนื้อหา 14 pt.)

ระเบียบวิธีการวิจัย

ซึ่งประกอบด้วย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

(เนื้อหา 14 pt.)

ผลการวิจัย

(เนื้อหา 14 pt.)

ตารางที่ 1 ชื่อตาราง (ขนาด 14 pt.)

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	xxx	xxx
หญิง	xxx	xxx
รวม	xxx	xxx

ที่มา : (ถ้ามี) (ขนาด 12 pt.)

อภิปรายผลการวิจัย (ขนาด 14 pt.)

(เนื้อหา 14 pt.)

ข้อเสนอแนะ (ขนาด 14 pt.)

1.(เนื้อหา 14 pt.)

2.

References

(รายการอ้างอิง 14 pt. ปกติ) ใช้การอ้างอิงระบบ APA7th โดยเรียงลำดับตามตัวอักษร

ตัวอย่าง

Rageh Ismail, A., & Spinelli, G. (2012). Effects of brand love, personality, and image on word of mouth: The case of fashion brands among young consumers. *Journal of Fashion Marketing and Management: An International Journal*, 16(4), 386-398.

การอ้างอิงระบบ APA7th

Book

[Surname], [Name]. (Year). *[Subject]*. [Edition]^[th]ed. [Place]: [Publisher].

Journal

[Surname], [Name]. (Year). [Subject]. *[Journal]*, [Volume](Issue), [Page]-[Page].

Dissertation/Thesis

[Surname], [Name]. (Year). *[Subject]*. (Degree). [University], [Place].

Translated Book

[Surname], [Name]. (Year). *[Subject]*. (surname, name., Trans.) [Place]: [Publisher].

Website

[Surname], [Name]. (Year of Record). *[Subject]*. Retrieved [Month] [Day], [Year], from <http://URL>.

Research Report

[Surname], [Name]. (Year). *[Subject]* (Research Report). [Institution].

Newspaper / Magazine

[Surname], [Name]. (Year, Day Month). [Subject]. *[Newspaper/Magazine]*, [Page].

(TH SarabunPSK, 14 pt.)

หมายเหตุ : - ใช้ฟอนต์ TH SarabunPSK (เนื้อหา 14 pt.) จัดหน้ากระดาษแบบไทย
(ยกเว้นรายการเอกสารอ้างอิง ให้จัดชิดซ้าย)

- ความยาวของบทความ ไม่เกิน 15 หน้ากระดาษ A-4
- การตั้งค่าระยะขอบกระดาษ ดังนี้

บน ระยะขอบ 3.81 ซม. ล่าง ระยะขอบ 2.54 ซม.

ซ้าย ระยะขอบ 3.81 ซม. ขวา ระยะขอบ 2.54 ซม.

